Howard Phillips Lovecraft

Hory šílenství

Hory šílenství

I.

Jsem nucen promluvit, protože vědci se odmítli držet mé rady, aniž by věděli proč. Příčí se mé vůli, abych uváděl důvody kvůli nimž se stavím proti zamýšlenému vpádu do Antarktidy - představujícímu ohromnou honbu za zkamenělinami a masové vrtání a tavení prastarého ledového příkrovu -, a váhám o to víc, neboli mé varování může vyznít naprázdno. Pochybnostem ohledně skutečných událostí, tak jak je musím odhalit, se nelze vyhnout; kdybych však o tom, co se bude jevit jako fantastické a neuvěřitelné, pomlčel, nic jiného by nezůstalo. Dosud utajované fotografie, běžné i letecké, promluví v můj prospěch; neboť jsou proklatě jasné a výmluvné. I tak však proti nim budou vznášeny námitky na základě možností, kterých může dosáhnout šikovné padělání. Perokresby se přirozeně stanou terčem zesměšňování coby očividné podvrhy; a to i navzdory zvláštnosti techniky, jíž by si měli povšimnout a nad níž by měli hloubat znalci umění.

Nakonec se musím spolehnout na mínění a stanovisko těch několika málo vědeckých kapacit, jež mají na jedné straně dostatečně nezávislé smýšlení, aby zvážily mé informace na základě jejich vlastní hrůzně přesvědčivé skutkové podstaty či ve světle jistých primitivních a mimořádně záhadných mytologických cyklů; a na straně druhé dostatečný vliv, aby zabránily celému okruhu průzkumníků v oblasti hor šílenství v jakékoli ukvapené a nezdravě ctižádostivé aktivitě. Je nemilé, že v otázkách, kde vstupují na scénu záležitosti kromobyčejně bizarní či silně kontroverzní povahy, mají relativně neznámí lidé, jako já a mí spolupracovníci, spjatí s chodem nevelké univerzity, jen malou šanci vzbudit pozornost.

Dále je proti nám i skutečnost, že nejsme, v tom nejužším smyslu slova, specialisty v oborech, s nimiž jsme nakonec přišli především do styku. U mne, jakožto geologa, spočíval hlavní cíl při vedení expedice Miskatonické univerzity výhradně v získávání hlubinných vzorků hornin a zeminy z nejrůznějších částí antarktického kontinentu, v čemž mi mělo napomáhat pozoruhodné vrtné zařízení sestrojené profesorem Frankem H. Pabodiem z naší katedry strojní ho inženýrství. Nijak jsem netoužil stát se průkopníkem i v jiném oboru; nicméně jsem doufal, že užití tohoto nového mechanického zařízení na různých místech v již dříve prozkoumaných materiál, jehož dosud používané metody získávání vzorků nemohly dosáhnout. Pabodieho vrtná souprava, jak už veřejnost ví z našich zpráv; byla jedinečná a radikálně novátorská svou lehkostí. skladností a schopností kombinovat princip jednoduchého artéského vrtu s principem malé kruhové vrtané sondy tak, aby dokázal rychle proniknout vrstvami nestejné tvrdostí. Ocelová rotační vrta cí hlava, propojené vrtné tyče, benzínový motor, skládací dřevěná vrtná věž, výstroj pro práci s dynamitem, systém kabelů, spirála na vynášení drti a sada trubek pro vrty o průměru třinácti

centimetrů dosahujících hloubky až tří set metrů tvořily, se vším potřeb ným příslušenstvím, náklad, který uvezly troje saně tažené sedmi psy; to všechno bylo možné díky pozoruhodné hliníkové slitině, z níž byla vyrobena většina kovových součástí. Čtyři velká letadla značky Dornier, uzpůsobená speciálně pro létání v závratných nad mořských výškách, jež je nad antarktickými plošinami nevyhnutelné, vybavená navíc Pabodiem zkonstruovanými zařízeními pro zahřívání paliva a okamžité startování, mohla přemístit celou naši expedici ze základny na okraji velké ledové bariéry na řadu vhodných stanovišť ve vnitrozemí, odkud nám mělo posloužit dostatečné množství tažných psů.

Měli jsme v plánu prozkoumat tolik území, kolik by nám dovolila jedna antarktická sezóna - v případě naprosté nezbytnosti i více než jedna -, přičemž bychom působili převážně v horských pásmech a na plošině jižně od Rossova moře; tedy na územích probádaných do různé míry Shackletonem, Amundsenem, Stohem a Byrdem. Očekávali jsme, že při častých změnách stanovišť, k nimž nám měla dopomáhat letadla a jež by se týkaly vzdáleností natolik výrazných, aby byla geologicky signifikantní, nashromáždíme doposud nebývalé množství materiálu; obzvláště v prekambrické vrstvě, z níž byla v minulosti získána jen omezená škála antarktických vzorků. Chtěli jsme rovněž získat co možná nejrozmanitější výběr svrchních fosiliferních hornin, neboť dějiny prehistorického života této bezútěšné říše ledu a smrti jsou mimořádně důležité pro naše pochopení minulosti Země. Je všeobecně známé, že Antarktida se kdysi nacházela v mírném či dokonce tropickém pásmu a oplývala rostlinstvem a živočišstvem, z nichž do dnešních časů přežívají pouze lišejníky, mořská fauna, pavoukovci a tučňáci; my jsme doufali, že tyto informace rozšíříme nejen co do přesnosti, nýbrž i co do přesnosti a podrobnosti. Když jednoduché vrty odkryly stopy po zkamenělinách, chtěli jsme otvory rozšiřovat dodatečnými odstřely, které nám měly zajistit vzorky přiměřené velikostí a stavu.

Vrty, různé hloubky odvíjející se od toho, jak slibně vypadala svrchní vrstva zeminy či horniny, jsme museli omezit na obnažený nebo částečně obnažený zemský povrch - s ohledem na kilometr a půl až tři kilometry silné ledové příkrovy pokrývající spodní vrstvy šlo bez výhrady o svahy a horské hřbety. Nemohli jsme si dovolit zbytečně vrtat do hlubokého ledu, třebaže Pabodie vypracoval plán na zapouštění měděných elektrod do těsných shluků vrtů, jež měly rozpustit omezené plochy ledu proudem z benzínového dynama. Právě tento postup - který jsme na své expedici mohli uplatnit pouze experimentálně - má v úmyslu využít nadcházející expedice Starkweathera a Moorea, a to i navzdory varování, které jsem uveřejnil po našem návratu z Antarktidy.

Veřejnost ví o Miskatonické expedici z našeho častého telegrafického zpravodajství pro Arkham Advertiser a Associated Press a z pozdějších článků mých a Pabodieho. Výprava se skládala ze čtyř osob z univerzity - Pabodieho, Lakea z katedry biologie, Artwooda z katedry fyziky (zastávajícího též funkci

meteorologa) a mne reprezentujícího geologii a jmenovaného formálním vedoucím - a našich šestnácti spolupracovníků; sedmi studentů z Miskatonické univerzity a devíti zdatných mechaniků. Z těchto šestnácti mužů bylo dvanáct kvalifikovanými piloty, přičemž všichni až na dva byli i zručnými telegrafisty Osm z nich rozumělo navigaci pomocí kompasu a sextantu, stejně jako jsme ji ovládali Pabodie, Artwood a já. Mimoto s plným početním stavem přirozeně počítala i naše dvě plavidla - bývalé dřevěné velrybářské lodě vyztužené pro polární podmínky a opatřené dodatečným parním pohonem. Expedici financovala Nadace Nathaniela Derbyho Pickmana, k níž přispělo několik specifických dárců; naše přípravy, byť se nám nedostalo žádné velké publicity, tedy mohly být nadmíru pečlivé. Psi, saně, strojní zařízení, tábornické vybavení a nesestavené díly našich pěti letadel se připravily v Bostonu, kde došlo i k naložení lodí. Pro své konkrétní účely jsme byli úžasně vybaveni a ve všech záležitostech spjatých se zásobováním, životosprávou, dopravou a stavbou táborů jsme zužitkovali výtečné příklady řady našich nedávných a kromobyčejně schopných předchůdců. Právě nezvyklý počet a proslulost těchto našich předchůdců se postaraly i o to, že si světová veřejnost naší expedice - ač nebyla nikterak skromná - příliš nepovšimla.

Jak uváděl tisk, vypluli jsme z bostonského přístavu a. září 1930; a vydali se volným tempem dolů podél pobřeží a dále pak Panamským kanálem, načež jsme se zastavili na Samoi a v tasmánském Hobartu, kde jsme si obstarali poslední zásoby Nikdo z naší vědecko-výzkumné výpravy dosud v polárních oblastech nebyl, a tudíž jsme velice spoléhali na kapitány našich lodí -]. B. Douglase, velícího brize Arkham a působícího rovněž ve funkci velitele oceánské části expedice, a Georga Thorfinnssena, velitele barku Miskatonic - jako na ostřílené velrybáře z antarktických vod. Když jsme za zády nechávali civilizovaný svět, slunce klesalo čím dál níže k severu a každý den zůstávalo delší dobu nad obzorem. Zhruba na 62° jižní šířky jsme zahlédli první ledovce - tabulové tvary se svislými stěnami -, a těsně předtím, než jsme dopluli k jižnímu polárnímu kruhu, který jsme přejeli 20. října za patřičně rázovitých oslav, už jsme se museli potýkat š volně plovoucími krami. Po dlouhé plavbě tropickými končinami mne značně sužovala klesající teplota, ale snažil jsem se připravit na nepřízeň počasí, která náš teprve čekala. Při mnoha příležitostech mne mocně okouzlovaly podivuhodné atmosférické jevy, mezi něž patřila i úžasně sugestivní Pata morgána - první, kterou jsem kdy viděl -, při níž se ze vzdálených ledovců stala cimbuří nepředstavitelných kosmických hradů.

Proplouvali jsme ledem, který, naštěstí nebyl ani rozsáhlý, ani silně stlačený, až jsme na 67° jižní šířky a 175° východní délky opět pronikli na otevřené moře. Ráno 16. října jsme na jihu spatřili prudký odlesk pevninského ledovce a před polednem náš všechny přepadlo vzrušení, protože jsme zahlédli rozsáhlé vysoké zasněžené pohoří, které postupně vyplnilo celý horizont před námi. Konečně jsme narazili na první výběžek tohoto rozsáhlého neznámého kontinentu a jeho tajemný svět zmrzlé smrti. Šlo evidentně o vrcholky pohoří Admirality

objeveného Rossem, a naším úkolem nyní bylo objet myš Adare a doplavit se podél východního pobřeží Viktoriiny země k místu naší zamýšlené základny na pobřeží zálivu McMurdo na úpatí sopky Mount Erebus na 77° 9' jižní šířky.
Poslední úsek cesty byl plný obrazů podněcujících naši fantazii; na západě se nepřestávaly tyčit ohromné pusté tajuplné vrcholy, zatímco nízko visící severní polední slunce či ještě níže zavěšené jižní půlnoční slunce, sotva se otírající o obzor, vrhalo své narudlé paprsky na bílý sníh, namodralý led, vodní cesty a černé kusy obnažených žulových svahů. Kolem bezútěšných horských vrcholů se v náhlých poryvech zběsile prohánět strašlivý antarktický vítr, jehož kadence někdy matně upomínaly na divoké a polovnímavé melodické kvílení o tónech zahrnujících širokou škálu hudební stupnice, jež se mi z jakéhosi podvědomého, mnemonického důvodu zdálo znepokojivé a dokonce nejasně děsivé. Cosi na okolní scenérii mi připomínalo zvláštní a zneklidňující asijské malby Nicholase Roericha a ještě zvláštnější a ještě více zneklidňující popisy neblaze proslulé plošiny Leng vyskytující se v obávaném Necronomiconu šíleného Araba Abdula Alhazreda. Později jsem zalitoval, že jsem v univerzitní knihovně do této strašlivé knihy vůbec nahlédl.
Sedmého listopadu nám západní pohoří nakrátko zmizelo z očí, neboť jsme míjeli Franklinův ostrov. Dalšího dne jsme před sebou na Rossově ostrově rozpoznali kužely Mount Erebu a Mount Tenoru, za nimiž se táhla dlouhá linie Parryho pohoří. Východně od nás se nyní rozkládala nízká bílá linka velké ledové bariéry, čnící strmě do výše šedesáti metrů jako skalnaté útesy v Quebeku a označující konec naší plavby na jih. Odpoledne jsme pronikli do zálivu McMurdo a zakotvili nedaleko pobřeží na závětrné straně Mount Erebu. Lávou pokrytý vrchol se proti východní obloze tyčil do výše 3800 metrů jako japonská grafika posvátné Fudžijamy; zatímco za ním se k nebesům bíle a přízračně vypínala do výšky 3270 metrů vyhaslá sopka Mount Terror. Z Mount Erebu vycházely nepravidelné obláčky kouře a jeden ze studentů - velmi nadaný mladík jménem Danforth - ukázal na cosi, co mohlo být lávou na jejím zasněženém svahu, přičemž podotkl, že tato hora, objevená v roce 1840, byla zcela nepochybně inspirací pro Poeův obraz, když o sedm let později psal o

„- lávě, jež se neúnavně valí
V sirném proudu po svazích hory Yaanek
V nehostinném podnebí pólu –
jež úpí, když se valí z hory Yaanek
v říši jižního pólu."

Danforth byl vášnivý čtenář fantastických textů a o Poeovi mluvil velmi často. Já sám jsem pociťoval zájem, a to kvůli znepokojivému a tajuplnému Dobrodružství Arthura Gorndona Pyma. Na pustém pobřeží a vysoké ledové bariéře v pozadí skřehotaly a máchaly ploutvemi zástupy pitvorných tučňáků, zatímco ve vodě bylo vidět mnoho vypasených tuleňů, kteří bud' plavali, nebo se převalovali na rozsáhlých tabulích pomalu unášeného Ledu.

Za pomoci malých člunů jsme se krátce po půlnoci devátého s jistými obtížemi vylodili na Bossově ostrově, kam jsme z obou lodí přivezli lana a kde jsme se připravili k vyložení zásob za využití speciálního mechanismu pro přemistiování nákladů. Při prvním vstupu na antarktickou půdu jsme zakoušeli pronikavé a nejednoznačné pocity, třebaže na tomto konkrétním místě nás už předešly Shackletonova a Scottova expedice. Náš tábor na zmrzlém břehu pod svahem sopky byl pouze provizorní; velitelství jsme doposud měli na palubě Arkhamu. Vyložili jsme veškerá vrtná zařízení, psy, saně, stany, proviant, kanystry s benzínem, experimentální výbavu na tavení ledu, obyčejné i letecké fotografické přístroje, jednotlivé díly letadel a další příslušenství, zahrnující tři malé přenosné telegrafické stanice (vedle těch v letadlech), jež byly schopny spojit se s hlavní stanicí na Arkhamu ze všech koutů Antarktidy, které bychom chtěli navštívit. Lodní stanice komunikující s okolním světem měla přenášet tiskové zprávy na výkonnou telegrafickou stanici Arkham Advertiseru umístěnou na mysu Kingsport Head v Massachusetts. Doufali jsme, že veškerou práci stihneme během jediného antarktického léta; kdyby se však tento plán ukázal jako nemožný, přezimovali bychom na Arkhamu a Miskatonic bychom ještě před zamrznutím ledu poslali na sever pro zásoby na další sezónu.

Není třeba, abych opakoval to, co uveřejnily o naší počáteční práci noviny. Psaly o našem výstupu na Mount Erebus; o našich úspěšných vrtech na několika místech Bossova ostrova i o pozoruhodné rychlosti, s níž je provedlo Pabodieho zařízení i ve vrstvách kompaktních hornin; o našem provizorním testu malého přístroje na rozpouštění ledu; o našem nebezpečném výstupu na velkou bariéru se saněmi a zásobami; a o našem finálním sestavení pěti obrovských letadel v táboře na bariéře. Zdravotní stav pevninské části výravy - dvaceti mužů a pětapadesáti aljašských tažných psů - byl vynikající, i když jsme samozřejmě dosud nemuseli čelit žádným opravdu krutým teplotám či větrným bouřím. Teploměr se většinou pohyboval mezi -32 až -7 či -3 stupni Celsia a na podobnou nepřízeň počasí nás připravily už zkušenosti s krušnými zimami v Nové Anglii. Tábor na bariéře byl polostálý a byl určen jako skladiště benzínu, potravin, dynamitu a dalších zásob. K převozu vědeckovýzkumného materiálu bylo třeba pouze čtyř letadel, páté jsme nechali s pilotem a dvěma námořníky u zásob, kde bylo jejich úkolem tvořit prostředek, pomocí něhož by se k nám mohla dostat posádka z Arkhamu v případě, že bychom přišli o všechny průzkumné stroje. Později, když jsme ostatní letadla již přestali používat k transportu výzkumného zařízení, jsme využili jeden či dva stroje ke kyvadlové dopravě mezi tímto skladištěm a další stálou základnou na velké plošině 960 až 1100 kilometrů jižním směrem, za Beardmoreovým ledovcem. Navzdory takřka jednotným vyprávěním o strašlivých větrných smrštích a bouřích bičujících plošinu jsme se rozhodli nezřídit žádné základny na půli cesty; rozhodli jsme se v zájmu hospodárnosti a pravděpodobné efektivity zariskovat.

Telegrafické zprávy vylíčily závratný čtyřhodinový nepřerušovaný let naší letky z 21. listopadu, který jsme podnikli nad vysokým šelfovým ledem na dohled

ohromným vrcholům na západě a v nepopsatelném tichu burácejícím zvukem našich motorů. Vítr pro nás nepředstavoval žádnou zásadní obtíž a jedinou hustou mlhou, na kterou jsme narazili, nám pomohly proletět naše radiokompasy. Když se před námi mezi 83° a 84° jižní šířky zhmotnil mohutný masiv, poznali jsme, že jsme doletěli k Beardmoreovu ledovci, největšímu údolnímu ledovci na světě, a že zamrzlé moře nyní nahrazuje podmračená a hornatá pobřežní čára. Konečně jsme opravdu vstupovali do bílého, celé věky mrtvého světa nejdálnějšího jihu, a zatímco jsme si tento fakt uvědomovali, spatřili jsme v dálce na východě vrchol Mount Nansenu, čnící do výše bezmála 4500 metrů.

Úspěšné založení jižní základny nad ledovcem na 86° T jižní šířky a r74° 23' východní délky a fenomenálně rychlé a účinné vrty a odstřely uskutečněné na různých místech dosažených po výpravách se saněmi a krátkých letech, jsou již dobře zadokumentovány; stejně jako je tomu v případě náročného a úspěšného výstupu na Mount Nansen, který se mezi 13. až 15. prosincem podařil Pabodiemu a dvěma studentům - Gedneynu a Carrollovi. Nacházeli jsme se ve výšce 2550 metrů nad hladinou moře, a když zkušební vrty odhalily na určitých místech pevnou zemi jen tři a půl metru pod sněhem a ledem, hojně jsme využili našeho malého tavicího aparátu a prováděli jsme vrty a odstřely na řadě míst, kde každému předchozímu výzkumníkovi shromažďování nerostných vzorků připadalo nemyslitelné. Takto získané prekambrické žuly a beaconské pískovce potvrdily naše přesvědčení, že tato plošina je homogenní s rozsáhlou částí kontinentu směrem na západ, ale poněkud odlišná od končin ležících na východ pod Jižní Amerikou -- u nichž jsme tehdy zastávali názor, že tvoří samostatný a menší kontinent, oddělený od hlavní pevninské masy zamrzlou spojnicí mezi Bossovým a Weddellovým mořem, byť Byrd tuto teorii mezitím stačil vyvrátit.

V některých pískovcích, jež jsme odstřelili a otesali poté, co byla jejich povaha poodhalena prostřednictvím vrtů, jsme nalezli jisté množství mimořádně pozoruhodných otisků a úlomků zkamenělin - především kapradin, mořských řas, trilobitu, lilijic a mezi měkkýši pak lingul a plžů -, což se v souvislosti s prehistorickým vývojem tohoto území jevilo jako nadmíru významné. Našli jsme rovněž podivný trojúhelníkový rýhovaný otisk široký asi třicet centimetrů v místě největšího průměru, který Lake složil ze tří úlomků břidlice vynesených z otvoru po hlubinném odstřelu. Tyto úlomky pocházely z místa na západě nedaleko od pohoří královny Alexandry; a Lakeovi coby biologovi jejich neobvyklé otisky připadly nadmíru zajímavé a záhadné, ačkoli mému geologickému oku se jevily jako výsledky čeřiriového efektu, k němuž v usazených horninách dochází poměrně často. Jelikož břidlice není ničím jiným než metamorfovanou formací, do níž je stlačena vrstva usazenin, a jelikož sám tlak má na všechny potenciální otisky zvláštní deformující účinek, neviděl jsem žádný důvod, proč bych se nad těmito rýhovanými vosky měl nějak mimořádně pozastavovat.

6. ledna 1931 jsme, Lake, Pabodie, Daniels, všech šest studentů, čtyři mechanici a já, přeletěli ve dvou velkých letadlech přímo nad jižním pólem, přičemž nás jednou přinutily k přistání náhlé výškové poryvy vichru, které se však naštěstí neproměnily na typickou bouři. Šlo, jak uvedly i noviny, o jeden z několika průzkumných letů; během dalších jsme se v oblastech dosud neprobádaných předešlými expedicemi snažili rozpoznávat nové topografické body. První lety nám v tomto ohledu přinesly zklamání, třebaže se nám při nich nabídly vynikající příklady mimořádně fantaskních a klamných polárních fata morgán, jichž jsme si již krátce dopřáli i při plavbě po moři. Vzdálené hory se vznášely na obloze jako kouzelná města a celý bílý svět se v magii nízko visícího půlnočního slunce často rozplýval do zlatých, stříbrných a šarlatových krajin Dunsanyho snů a dobrodružného očekávání. Za podmračených dnů nám létání skýtalo značné obtíže, protože zasněžená země a obloha měly tendenci splývat do jedné mystické opalizující prázdnoty, v níž nebylo možné rozeznat horizont značící rozhraní těchto dvou sfér.

Postupně jsme se rozhodli realizovat i svůj původní plán spočívající v letu všemi čtyřmi průzkumnými letouny 800 kilometrů na východ, kde jsme chtěli založit novou dočasnou základnu v místě pravděpodobného kontinentálního předělu - kam jsme jej původně mylně umisťovali. Geologické vzorky, které jsme v lokalitě nashromáždili, jsme chtěli využít pro srovnání. Zdravotní stav výpravy byl prozatím výtečný; citrusová šťáva skvěle vyvažovala monotónní jídelníček složený z konzervovaného a nasoleného masa, a vzhledem k teplotám dosahujícím obvykle nad -32 stupňů Celsia jsme se obešli i bez nejteplejších kožešin. Byla polovina léta, a pokud bychom si pospíšili a dali pozor, mohli bychom dokončit práci už v březnu, čímž bychom se vyhnuli únavnému zimování v dlouhé antarktické noci. Od západu na nás zaútočilo několik prudkých větrných bouří, ale před jakoukoli újmou jsme se uchránili díky Artwoodově schopnosti zbudovat jednoduché kryty pro letadla, postavit z těžkých sněhových bloků větrolamy a zpevnit hlavní budovy základny sněhem. Štěstí a efektivita naší činnosti hraničily takřka se zlověstností.

Vůkolní svět o našem programu samozřejmě věděl a dozvěděl se i o Lakeově zvláštním a zarputilém trvání na výzkumné cestě na západ - či spíše severozápad -, k níž mělo dojít ještě před naším radikálním přesunem na novou základnu. Zdálo se, že si se znepokojivou smělostí láme hlavu nad oněmi trojúhelníkovými rýhovanými otisky v břidlici; tušil v nich jisté nesrovnalosti s přirozeným chodem věcí a geologickými údobími, jež do maximální možné míry rozněcovaly jeho představivost a hnaly jej k provádění dalších vrtů a odstřelů v západních formacích, k nimž obnažené úlomky zjevně přináležely. ByI podivně přesvědčen, že otisky v břidlici zanechal jakýsi mohutný neznámý a krajně nezařaditelný organismus značně pokročilého stupně vývoje, a to i přesto, že horniny, v nichž byly nalezeny byly tak mimořádně staré - z období kambria, pokud ne přímo prekambria -, že vylučovaly případnou existenci nejen veškerého vysoce rozvinutého života, nýbrž všeho života nad úrovní

jednobuněčných organismů či nanejvýš trilobitů. Tyto úlomky, se všemi svými podivuhodnými otisky musely být staré 500 milionů až miliardu let.
Mám za to, že naše telegrafické zpravodajství o Lakeově výpravě severozápadním směrem do končin, v nichž nikdy nestanula lidská noha a do nichž nepronikla ani lidská fantazie, roznítilo představivost té nejširší veřejnosti; byť jsme se nezmiňovali o jeho bláznivých nadějích převrátit naruby veškerou biologii a geologii. Jeho předběžná výprava na saních z u. až 18. ledna, kdy ho doprovázel ještě Pabodie a pět dalších a na niž vrhla stín ztráta dvou psů pui nehodě během přejezdu jednoho velkého tlakového hřbetu v ledu, přinesla nálezy dalších a dalších vzorků prahorní břidlice. I mne zaujalo nezvyklé množství jasných fosilních otisků v této neuvěřitelně staré vrstvě. Otisky však přináležely velmi primitivním formám života a nebylo na nich nic paradoxního, snad s výjimkou otázky, jak se mohly vůbec nějaké formy života ocitnout v horninách spadajících evidentně do prekambrického období. Stále jsem tedy nechápal, proč Lake tak lpí na přerušení našeho časově omezeného programu - přerušení, jež si žádalo využití všech čtyř letadel, řady mužů a kompletního mechanického vybavení expedice. Nakonec jsem však tento plán nevetoval; ačkoli jsem se rozhodl, že se k výpravě na severozápad nepřipojím i navzdory tomu, že mne Lake žádal o konzultaci v geologických otázkách. V čase jejich nepřítomnosti jsem chtěl s Pabodiem a pěti muži na základně vypracovat definitivní program pro přesun východním směrem. V rámci příprav na tento přesun už jeden letoun začal ze zálivu McMurdo přivážet potřebné zásoby benzínu; ale tento transport mohl ještě nějakou chvíli počkat. Ponechal jsem si v táboře jedny saně a devět psů, neboť není moudré zůstávat ve zcela neobydleném světě dávné smrti ani na okamžik bez jakéhokoli dopravního prostředku.
Jak se všichni jistě pamatují, Lakeova výprava do neznáma posílala svá hlášení z krátkovlnných vysílaček na palubě letadel. Tyto zprávy přijímalo naše zařízení na jižní základně a zároveň stanice na Arkhamu v zálivu McMurdo, odkud byly přeposílány zbytku světa na vlnových délkách dosahujících až padesáti metrů. Lake vyrazil 22. ledna ve čtyři hodiny ráno; a první telegrafickou zprávu jsme od něj obdrželi již po dvou hodinách, když nás informoval o přistání a zahájení omezeného tavení a vrtání v místě vzdáleném od nás asi 48o kilometrů. O šest hodin později nám ve druhém a velice vzrušeném hlášení líčil frenetické úsilí vedoucí k vyhloubení a odstřelení mělké jámy, kterážto aktivita vyústila do nálezu břidličných úlomků s několika otisky vykazujícími zhruba stejné rysy, jaké měl artefakt, který vyvolal počáteční rozruch.
0 tři hodiny později jsme byli krátce informováni o pokračování v letu i navzdory prudké a nesmlouvavé bouři; a jakmile jsem odeslal zprávu, v níž jsem se ohrazoval proti jakémukoli dalšímu hazardování, Lake mi stroze odpověděl, že jeho nové vzorky si riziko zaslouží. Uvědomil jsem si, že jeho nadšení dosáhlo hranice vzpoury a že jeho lehkovážné hazardování s úspěchem

celé expedice nedokážu nijak zastavit. Děsil jsem se při pomyšlení, že se vrhá stále hlouběji do onoho zrádného a zlověstného bílého nekonečna bouří a nepředstavitelných tajemství, rozkládajícího se přibližně 2400 kilometrů až ke zpola probádanému, zpola tušenému pobřeží zelně královny Mary a Knoxovy země.
Poté, za další asi hodinu a půl, k nám z Lakeova pohybujícího se letounu dorazilo dvojnásob nadšené hlášení, při němž se mé pocity takřka otočily, a já zalitoval, že jsem se k výpravě nepřipojil.
"22. 05. Letíme. Po sněhové bouři zahlédnuto horské pásmo vyšší než cokoliv, co bylo dosud spatřeno. Připočteme-li nadmořskou výšku plošiny, může se vyrovnat Himálajím. Pravděpodobná poloha: 76° t5' jižní šířky, 113° 10' východní délky. "Táhne se napravo i nalevo, kam oko dohlédne. Podezření na dva kouřící kužely: Všechny vrcholy černé a bez sněhu. Let znemožňuje bouře vanoucí k nám od pohoří."
Potom jsme, Pabodie, kolegové a já, čekali u přijímače se zatajeným dechem. Představa tohoto titánského horského valu vzdáleného od nás u00 kilometrů v nás probudila ty nejskrytější touhy po dobrodružství a my jsme se zaradovali, že jeho objevitelkou se stala naše expedice, byť ne my osobně. Za půl hodiny se Lake ozval zase. "Moultonův stroj nucen přistát na plošině v předhoří; nikdo nebyl zraněn; oprava možná. V případě potřeby přesun všeho nezbytného do zbylých třech letadel pro návrat či další cestu vpřed, ale žádné další lety s plnými stroji teď nejsou nutné. Hory překonávají nejšílenější představy. Letím na průzkum v Carrollově prázdném letounu. Nic podobného si nelze představit. Nejvyšší vrcholy musí převyšovat 10500 metrů. Everest nemá šanci. Zatímco budeme s Carrollem ve vzduchu, Atwood určí výšku teodolitem. S kužely jsme se nejspíš spletli, protože uloženiny se jeví jako vrstevnaté.
Snad prekambrické břidlice smíšeně s dalšími vrstvami. Podivné výškové objekty - pravidelná seskupení krychlí na srázech nejvyšších vrcholů. Všechno v rudozlatém světle nízkého slunce vypadá pohádkově. Jako tajuplné kraje ze snu nebo brána do zapovězeného světa nepoznaných zázraků. Škoda že tu nemůžete bádat s námi."
Ačkoli byl prakticky vzato čas na spaní, nikdo z nás posluchačů na ně ani na okamžik nepomyslel. Docela stejné to muselo být i v zálivu McMurdo, kde hlášení přebírali jak u skladiště, tak na palubě Arkhamu; neboť kapitán Douglas poslal zprávu, v níž všem gratuloval k významnému objevu, a stejné pocity pak vyjádřil i Sherman, telegrafující ze skladiště. Bylo nám přirozeně líto poškozeného stroje, ale doufali jsme, že oprava nebude náročná. Ve z3 hodin jsme pak od Lakea obdrželi další hlášení.
„Přelétávám s Carrollem nejvyšší vrcholy předhoří. Za současného počasí se neodvažujeme zdolat skutečně vysoké hory, ale pokusíme se později. Stoupání bylo děsivé a let v této výšce je obtížný, ale stojí za to. Mohutné horské pásmo je dosti jednolitě, není možno odsuď dohlédnout na druhou stranu. Ústřední vrcholy převyšují Himálaje a jsou velice pozoruhodné. Masiv patrně tvořen

prekambrickými vrstvami, je jasně viditelná i řada dalších vyzdvižených vrstev. Se sopečnou činností jsem se mýlil. Táhne se v obou směrech dál, než lze dohlédnout. Naď hranicí 6300 metrů odváty poslední zbytky sněhu. Zvlásštní formace na svazích nejvyšších hor. Obrovské nevysoké hranaté bloky s dokonale svislými stěnami a kolmými nízkými vertikálními baštami, podobnými starobylým asijským hradům vystavěným na srázných horách, jak je maloval Roerich. Z dálky velmi impozantní. K několika jsme se přiblížili a Carroll měl za to, že je tvoří menší samostatně části, ale nejspíš jde o následky zvětrávání. Většina hran je odrolená a zaoblená, jako by byly miliony let vystaveny působení bouří a klimatických změn. Určitě části, hlavně v horních partiích, jako by byly v porovnání s viditelnými vrstvami na svazích tvořeny světlejšími horninami, proto předpokládáme jejich krystalický původ. Pohleď zblízka prozrazuje přítomnost řady jeskynních otvorů, z nichž některé mají nezvykle pravidelný tvar: hranatý či polokruhový. Musíte sem přiletět a prozkoumat je na vlastní oči. Myslím, že jsem spatřil kamennou baštu přímo na vrcholu hory. Výšku odhadujeme na 9000 až 10500 metrů. Letíme v 6500 metrech, v ďábelsky kousavém mrazu. Z průsmyků a jeskyní se ozývá hvízdání a kvílení větru, ale zatím nám ve vzduchu nehrozí žádně nebezpečí."

Od toho okamžiku pak Lake neustával v nadšených komentářích celou další půlhodinu, Přičemž vyjádřil svůj úmysl zdolat několik vrcholů pěšky. Odpověděl jsem mu, že se k němu Připojím, jakmile pošle letadlo, a že spolu š Pabodiem vymyslíme nejlepší palivový program - určíme místa a způsoby, kde a jak soustředit naše zásoby š ohledem na Pozměněný charakter expedice. Bylo zřejmé, že Lakeovy vrtné operace, stejně jako jeho letecké aktivity, budou vyžadovat velké množství materiálu, které bude nutné dopravit na novou základnu, již chtěl zřídit na úpatí hor; a tudíž bylo i možné, že se v této sezóně nakonec neuskuteční ani náš plánovaný let na východ. V souvislosti š tímto vývojem jsem zavolal kapitánu Douglasovi a Požádal jej, aby z lodí vyložil co nejvíce věcí a převezl je š pomocí Psího spřežení, které jsme mu nechali, na bariéru. To, co bylo nyní třeba zřídit, byla přímá spojnice neznámými končinami mezi Lakem a zálivem McMurdo.

Lake mi Později sdělil, že se rozhodl rozbít tábor v místě, kde byl nucen Přistát Moultonův letoun a kde už na něm začaly probíhat i první opravy. Ledový Příkrov zde byl velmi tenký, tu a tam jím prosvítala temná země, a Lake Předtím, než se vydá na průzkum na saních či do svahů, chtěl přímo na novém stanovišti Provést ještě několik vrtů a odstřelů. Hovořil o nevýslovné majestátnosti okolní scenérie a o podivném rozpoložení, v němž se nacházel na úpatí ohromných tichých velikánů, jejichž štíty čněly do výše jako do nebe šahající stěna na samém kraji světa. Atwoodův teodolit stanovil výšku pěti nejvyšších hor v rozmezí mezi 9000 až 10200 metry. Lakea evidentně zneklidnil větrem ošlehaný terén, neboť se z něj dalo usoudit na občasný výskyt obrovských bouří o intenzitě, která se nemohla rovnat ničemu, co dosud zažili. Tábor rozbil zhruba osm kilometrů od míst, kde se začínaly prudce zvedat první

svahy. Když na všechny naléhal, abychom si pospíšili a práci na tomto Podivném čerstvě objeveném území ukončili co možná nejdříve, zdálo se mi, jako bych v jeho slovech rozpoznával stopu nevědomých obav - jež ke mně doléhaly i přes 1100 kilometrů ledové prázdnoty. Až nyní se po nepřetržité celodenní práci, charakterizované skoro nemyslitelným tempem, náročností a výsledky, chystal k odpočinku.

Ráno jsem vedl třístranný telegrafický rozhovor s Lakem a kapitánem Douglasem na jejich vzdálených základnách. Dohodli jsme se, že jedno z Lakeových letadel Přiletí na naši základnu a odveze Pabodieho, pět našich mužů, mne a navíc veškeré palivo, které bude schopno uvézt. Otázka zbytku paliva mohla počkat ještě několik dnů, dokud se nevyjasní naše stanovisko ohledně výpravy na východ; neboť Lake ho měl na bezprostřední vytápění tábora a vrty ještě dostatek. Na jižní základnu by měly být dříve či později dopraveny nové zásoby, ale pokud bychom cestu na východ odložili, využili bychom ji až příští léto; Lake měl mezitím za úkol poslat letadlo, jež by prozkoumalo přímou spojnici mezi jím objeveným pohořím a zálivem McMurdo.

Spolu s Pabodiem jsem se pustil do zakonzervování naší základny na kratší či delší období podle toho, jak se vyvine situace. Pokud bychom měli v Antarktidě přezimovat, pravděpodobně bychom letěli z Lakeova tábora přímo na Arkham, aniž bychom se na základnu vraceli. Několik kuželových stanů jsme již vyztužili bloky ztvrdlého sněhu a nyní jsme se rozhodli, že ze základny nakonec uděláme stálou eskymáckou vesnici. Lake měl vzhledem k velkorysé zásobě stanů v táboře všechno, čeho bylo třeba pro náš přílet. Zatelegrafoval jsem mu, že s Pabodiem budeme připraveni na přesun na severozápad za jeden den a noc věnovanou odpočinku.

Nicméně naše práce nebyla po 16. hodině vůbec plynulá; tou dobou nám totiž Lake začal posílat ty nejneuvěřitelnější a nejvzrušenější zprávy. Jeho pracovní den nezačal příliš příznivě. Letecký průzkum částečně obnažených skalních lokalit prokázal naprostou absenci oněch prahorních a prapůvodních vrstev, po nichž pátral a jež tvořily tak značnou část kolosálních hor tyčících se v tak svůdné vzdálenosti od tábora. Většina povrchu, který si prohlédli, byla tvořena patrně jurskými a komančskými pískovci a permskými a triasovými krystalickými břidlicemi, jimiž na několika místech prostupovaly lesklé černé výchozy svědčící o existenci tvrdého břidličnatého uhlí. Lakea toto zjištění zklamalo, protože jeho plány se odvíjely od získání vzorků o 500 milionů let starších. Bylo mu jasné, že aby se znovu vnořil do žíly prahorní břidlice, v níž nalezl ony prazvláštní otisky, bude muset z úpatí hor podniknout ke strmým svahům gigantických hor dlouhý výlet na saních.

Přesto se však rozhodl, že v rámci obecného programu expedice provede v místě několik vrtů. Nechal tedy pět mužů připravit vrtné zařízení a zbytek poslal dokončit stavbu tábora a opravit poškozený letoun. K odebrání prvního vzorku

byla určena nejměkčí viditelná skála - pískovec ve vzdálenosti asi půl kilometru od tábora.
Vrt se výtečně dařil, aniž by bylo třeba uchylovat se k výrazným dodatečným odstřelům. Asi o tři hodiny později, po prvním vskutku velkém odstřelu během celé operace, bylo slyšet křik obsluhy vrtného zařízení a do tábora se s zarážejícími novinkami přiřítil mladý Gedney výkonný předák vrtu.
Narazili na jeskyni. Už v počáteční fázi vrtu pískovec nahradila žíla komančského vápence plného drobných zkamenělých hlavonožců, korálů, ježovek a spiriferidních ramenonožců, mezi nimiž bylo možné občas zahlédnout stopy po křemitých spongiích a kostech mořských obratlovců - v jejich případě šlo převážně o kostnaté ryby, žraloky a ganoidy. Tento nález byl významný sám o sobě, neboť výpravě poskytl vůbec první zkameněliny obratlovců; ale když se krátce poté vrtací hlava propadla do prázdna, průzkumníky zasáhla zcela nová a dvojnásob intenzívní vlna vzrušení. Silná exploze odhalila podzemské tajemství; a za zubatým otvorem asi metr a půl v průměru a o tloušťce asi devadesáti centimetrů nyní před horlivými badateli zela část mělké vápencové dutiny vyhloubené před více než padesáti miliony let řinoucími se podzemními vodami dávného tropického světa.
Vyhloubená vrstva nebyla hlubší než 2,1 až 2,4 metru, postupovala však donekonečna všemi směry a šířil se jí čerstvý slabě vanoucí vzduch, který poukazoval na propojenost s rozsáhlým podzemním systémem. Strop a podlaha byly hojně osázené mohutnými stalaktity a stalagmity, z nichž některé se spojovaly ve formě sloupů; ze všeho nejdůležitější však byl ohromný nános lastur a kostí, které na některých místech tunel takřka ucpávaly. Tato přehlídka kostěných pozůstatků, kterou sem voda naplavila z nepoznaných džunglí druhohorních stromových kapradin a hub, z lesů třetihorních cykas, vějířových palem a primitivních kratosemenných rostlin, obsahovala zástupce více křídových, eocénních a jiných živočišných druhů, než kolik by za rok mohl spočítat a zařadit ten největší paleontolog. Měkkýše, schránky korýšů, ryby, obojživelníky, plazy, ptáky a první savce - velké a malé, známé a neznámé. Nebylo divu, že se Gedney s křikem rozběhl do tábora, a nebylo divu, že všichni ihned zanechali své práce, aby navzdory mrazivému větru zběsile vyrazili na místo, kde vysoká vrtná věž označovala nově odhalenou bránu k tajemstvím podzemního světa a mrtvých věků.
Jakmile Lake ukojil první ostrý nával zvědavosti, načmáral do poznámkového bloku vzkaz a poslal mladého Moultona, aby s ním zaběhl do tábora a telegraficky ho odeslal. Byla to první slova, která jsem si o nálezu přečetl, a líčila, jak výzkumníci identifikovali primitivní lastury kosti ganoidů a plakodermů, pozůstatky labyrintodontních obojživelníků a thekodontů, velké úlomky lebek mososaurů, obratle a dermální pancířové desky dinosaurů, zuby a křídelní kosti pterodaktylů, úlomky koster archeopteryxů, zuby miocenních žraloků, lebky prehistorických ptáků a Lebky, obratle a další kosti pradávných savců, jako bylí paleotheria, xiphodonti, dinoceráti, eohippové, creodonti a

titanotheria. Nebylo nalezeno nic z dob mastodontů, slonů, pravých velbloudů, srnčí zvěře nebo hovězího dobytka. Lake tudíž usoudil, že k posledním naplaveninám došlo během oligocénu a že vyhloubená vrstva přetrvala ve svém vyschlém, mrtvém a nepřístupném stavu nejméně třicet milionů let.
Na druhé straně převaha velmi raných forem života byla nanejvýš pozoruhodná. Ačkoli vápencová formace byla na základě tak typických v horninách obsažených zkamenělin, jako jsou ventrikulitní spongie, rozhodně a jednoznačně komančská a ani o trochu starší; volně ložené pozůstatky v dutině zahrnovaly překvapivé procento organismů přináležejících do mnohem starších období - včetně primitivních ryb, měkkýšů a korálů z dávného siluru a ordoviku. Člověk tedy docházel k nevyhnutelnému závěru, že v této části světa existovala mezi životem před více než 300 miliony lety a životem před pouhými třiceti miliony lety pozoruhodná a jedinečná kontinuita. Jak dlouho tato kontinuita vydržela i po oligocénu, kdy došlo k uzavření jeskyně, bylo přirozeně nezjistitelné. V každém případě však všechny pradávné formy, jež zde dokázaly přežít dlouho po svém vyměřeném čase, zahubil příchod strašlivého ledu v pleistocénu, před zhruba 500 000 lety, což je ve srovnání s věkem této dutiny jako včera.
Lake nechtěl nechat svou první zprávu jen tak viset ve vzduchu, a proto další hlášení napsal a poslal přes sněžnou pláň do tábora ještě předtím, než se Moulton stačil vrátit. Moulton poté zůstal u telegrafu v jednom z letadel a vysílal mně - a na Arkham, který zprávy přeposílal do světa - hojné komentáře, jež mu Lake dodával přes celou řadu poslů. Čtenáři tisku, kteří naše dobrodružství sledovali, si vzpomenou na vzrušení, které líčení z onoho odpoledne vzbudila ve vědeckých kruzích - líčení, jež v konečném důsledku po všech těch letech vedla k zorganizování expedice Starkweathera a Moorea, které chci nyní tak úzkostlivě zradit od jejich úmyslů. Bude lepší, když zde Lakeova hlášení uvedu v doslovném znění, tak jak nám je z tužkou psaného těsnopisu překládal náš telegrafista McTighe. "Fowler uskutečňuje mimořádně významný objev v pískovcových a vápencových zlomcích z místa odsřelů. Nachází několik zřetelných trojúhelníkových rýhovaných otisků podobných těm v prahorní břidlici, čímž dokazuje, že jejich původce přežil z doby před 600 miliony let až do komančského období, aniž by u něj došlo k nějakým větším morfologickým změnám nebo úbytku v průměrné velikostí. Pokud lze nalézt rozdíly, komanské otisky očividně prozrazují větší míru primitivnosti či úpadku než otisky staršího data. Zdůraznit důležitost nálezu v tisku. Na biologii bude mít stejný dopad jako Einstein na matematiku a fyziku. Navazuje na mou předchozí práci a rozšiřuje její závěry. Jak jsem už tušil, naznačuje, že země prošla celým cyklem či cykly organického života ještě předtím, než u starohorních jednobuněčných organismů započal nám dosud známý cyklus. Organický život byl rozvinutý a specializovaný už před miliardou let, kdy planeta byla ještě mladá a donedávna pro veškeré formy života či běžný

protoplasmatický organismus ještě neobyvatelná. Nabízí se otázka, kdy, kde a jak k tomuto vývoji došlo."
„Později. Při prozkoumávání jistých kosterních pozůstatků velkých pozemských a mořských ještěrů a primitivních savců byla nalezena podivná lokální poškození či zranění na kosterních strukturách, jež nelze připsat žádnému známému dravci či masožravci žádného období. Jsou dvou typů: přímá proniknutí shora a zářezy zjevně způsobené sekáním. Jeden či dva případy čistě přeťatých kostí. Většina vzorků nezasažena. Posílám do tábora pro elektrické svítilny Rozšířím prohledávaný podzemní úsek odsekáním krápníků."
„Ještě později. Nalezen zvláštní mastkový úlomek asi patnáct centimetrů napříč a tři a půl centimetru na výšku, zcela nepodobný jakémukoli rozpoznatelnému místnímu útvaru. Nazelenalý, avšak bez znaků, jež by pomohly určit jeho řasové zařazení. Je podivně hladký a pravidelný. Ve tvaru pěticípé hvězdy s odlomenými hroty a náznaky dalších prasklin ve vnitřních úhlech a uprostřed plochy. Malá hladká prohlubeň ve středu nepopraskaného povrchu. Vzbuzuje řadu otázek ohledně původu a zvětrání. Pravděpodobně nějaký vrtoch působení vody. Carroll, vybavený lupou, tvrdí, že rozeznává další geologicky významné znaky. Seskupení drobných teček v pravidelných obrazcích. Zatímco pracujeme, psi jsou stále neklidnější a zdá se, že se jim tento mastkový zlomek nelíbí. Musím ověřit, zda nevydává nějaký nezvyklý zápach. Ozvu se opět, jakmile se vrátí Mills se světlem a my se pustíme do podzemí."
„22. 15 Důležitý nález. Orrendorf a Watkins, pracující v podzemí ve 21.45 za pomoci světel, nalezli obludnou sudovitou zkamenělinu naprosto neznámé povahy; pravděpodobně rostlinného původu, pokud nejde o přerostlý exemplář neznámé mořské radiaty. Tkáň zjevné zachovaná působením minerálních solí. Tuhá jako kůže, ale na určitých místech si uchovala překvapivou ohebnost. Na obou koncích a po stranách stopy po odlomených částech. Na výšku metr osmdesát, metr průměr uprostřed, zužující se na koncích na průměr třiceti centimetrů. Podobné sudu s pěti vystupujícími hřbety v místech dužiny. Po stranách, uprostřed těchto hřbetů v místě rovníku, stopy po odlomení jakoby tenkých stopek. V prohlubních mezi hřbety podivné výrůstky. Hřebeny či křídla, jež lze vytáhnout a rozevřít jako vějíře. Všechny značně poškozené s výjimkou jednoho, jenž se rozevírá na délku více než dvou metrů. Uspořádání připomíná jisté nestvůry z primitivních mýtů, zvláště bájné Prastaré z Necronomiconu Křídla se zdají být blanitá, jsou napjatá na soustavě žláznatých trubic. Na konci křídel v trubicích zřetelné drobné otvory. Zakončení trupu svraštělá, nic nenapovídající o vnitřku či o odlomených částech. V táboře nutno rozpitvat. Nelze určit, zda je organismus rostlinné, či živočišné povahy. Řada znaků evidentně poukazuje na skoro neuvěřitelnou primitivnost. Poslal jsem všechny přítomné osekávat krápníky a pátrat po dalších vzorcích. Nález dalších poškozených kostí, ale ty musí počkat. Potíže se psy Náš nový exemplář skoro nemohou vystát, a kdybychom je nedrželi v bezpečné vzdálenosti, pravděpodobně by ho rozsápali na kusy" »23. 20. Dyere, Pabodie, Douglasi,

pozor! Záležitost nejvyšší - řekl bych transcendentální - důležitosti. Arkham se musí okamžitě spojit se stanicí na Kingsport Headu. Zvláštní sudovitý objekt je onou prahorní věcí,jež zanechala otisky v horninách. V podzemí, dvanáct metrů od otvoru, objevili Mills, Boudreau a Fowler uskupení dalších třinácti. Jsou promísené s podivnými oblými a tvarovanými mastkovými úlomky tentokrát menšími, než byl původní exemplář - hvězdicovitého tvaru, ovšem s vý jimkou několika míst bez stop po odlomeních. Z organických vzorků, osm zjevné kompletních, se všemi výrůstky Vše vyneseno na povrch, psi odvedeni do bezpečné vzdálenosti. Nálezy nemohou ani cítit. Dávejte bedlivý pozor na popisy a hlášení nám v zájmu přesnosti zopakujte. Noviny teď musí dostat všechno správně.

Věci jsou od jednoho konce k druhému dlouhé dva metry čtyřicet centimetrů. Metr osmdesát centimetrů má sudovitý trup s pěti hřbety, metr je průměr uprostřed, třicet centimetrů je průměr na koncích. Jsou šedohnědé, ohebné a nesmírně tuhé. Blanitá křídla stejné barvy mají dva metry deset centimetrů, našli jsme je zatažená, rozevírají se z prohlubní mezi hřbety. Kostra křídel trubicovitá či žláznatá, světlejší šedé barvy, s otvory na koncích křídel. Roztažená křídla mají pilovité okraje. Kolem rovníku, na středovém vrcholu každého z péti vertikálních hřbetů se nachází pět soustav světle šedých pružných ramen či chapadel, jež jsou pevně přimknutá k trupu, ale lze je natáhnout na maximální délku přesahující devasesát centimetrů. Podobné ramenům primitivní lilijice. Jednotlivé stonky o průměru 7,6 centimetrů se po patnácti centimetrech větví do pěti menších stopek, z nichž každá po dvaceti centimetrech vybíhá do pěti drobných zužujících se chapadélek či úponků, takže z každého stonku vyrůstá dvacet pět zakončení.

V horní části trupu tupý baňatý krk světle šedého odstínu s náznaky žaber podpírá nažloutlou pahlavu ve tvaru pěticípé hvězdice, pokrytou 7,6 centimetrů dlouhými drátovitými brvami nejrůznějších duhových barev. Hlava tlustá a odulá, asi šedesát centimetrů od jednoho konce k druhému, se 7,6 centimetrů dlouhými pružnými nažloutlými trubicemi vyrůstajícími z každého cípu. Přesně uprostřed štěrbina -- patrně dýchací otvor. Na konci každé trubice je sférický výběžek, na němž lze odsunout nažloutlou blánu, odhalující skelnou kouli s červenou duhovkou, evidentně sloužící coby oko.!, vnitřních úhlů hvězdicovité hlav raší pět o něco delších narudlých trubic, jež končí měchýřkovitými zduřeninami stejné barvy, v nichž se po zatlačení otevírají zvonovité otvory o maximálním průměru pětí centimetrů, jež lemují ostré bílé výrůstky podobající se zubům. Pravděpodobně ústa. Všechny tyto trubice, brvy a cípy hvězdicovité hlavy jsme našli pevně svinuté; trubice a cípy se přimykají k baňatému krku a trupu. Navzdory ohromné kožovitosti vše vykazuje překvapivou pružnost.

Na spodní straně trupu ne zcela nepodobni, nicméně odlišně fungující protějšek hlavového ústrojí. l baňatého světle šedého pakrku, bez náznaků uber, vyrůstá nazelenalý orgán ve tvaru pěticípé hvězdice. Kožovitá svalnatá ramena dlouhá 1,2 metru, zužující se z průměru osmnácti centimetrů u kořene na šest

centimetrů u zakončení. Ke každému cípu je přimknutý malý vrchol nazelenalého pětižílného blanitého trojúhelníku dlouhý dvacet centimetrů a na vzdálenější straně široký patnáct centimetrů. Jde o ploutev či panohu, jež zanechávala otisky v horninách padesát milionů až miliardu let starých. Z vnitřních úhlů hvězdicovitého orgánu vyčnívají šedesát centimetrů dlouhé narudlé trubice zužující se z průměru osmi centimetrů u kořene na dva a půl centimetru u konce. Na koncích otvory. Všechny tyto části nesmírně tuhé a kožovité, nicméně mimořádně pružné. 1,2 metru dlouhá ramena s ploutvemi byla nepochybné používána k jakémusi druhu pohybu, ať už v moři či jinde. Když jimi hýbáme, vykazují náznaky nezvyklé svalnatosti. V době nálezu byly všechny tyto výrůstky pevné přivinuté k pakrku a konci trupu, čímž odpovídaly výrůstkům na opačném konci.
Objekty ještě nejsem s to zařadit ani clo živočišné, ani do rostlinné říše, ale v současnosti se kloním spíše k původu živočišnému Pravděpodobně představují neuvěřitelně pokročilý vývoj radiat, jež neztratila nic z určitých primitivních rysů. Nezpochybnitelná podobnost s ostnokožci, navzdory lokálním protichůdným signálům. V souvislosti s pravděpodobným přirozeným výskytem v moři mne mate soustava křídel, která však mohla být využívána i při pohybu ve vodě. Symetrie podivně upomíná na rostlinný původ, pro nějž mluví i v podstatě vertikální stavba na rozdíl od horizontální živočišné. Úžasně starobylá evoluce, časově předcházející dokonce nejjednodušším dosud známým prahorním prvokům, znemožňuje jakékoli dohady ohledně původu.
Kompletně zachovalé exempláře se tak zlověstně podobají jistým tvorům prapůvodních mýtů, že nevyhnutelně docházíme k úvahám o pradávné existenci mimo antarktický region. Dyer a Pabodie četli Necronomicon a viděli přízračné malby Clarka Ashtona Smithe, jež z textu vycházejí, a pochopí mne, když se zmíním o Prastarých, jež údajné pouze v žertu či omylem stvořili veškerý pozemský život. Žáci si vždy- mysleli, že jde o představy zrozené na základě morbidního fantazírování o mimořádně starobylých tropických radiatech. Podobají se rovněž prehistorickým folklorním představám, o nichž hovořil Wilmarth - přídavkům ke kultu Cthulhu apod.
Otvírá se ohromné pole pole bádání. Soudě dle doprovodných vzorků ložiska pravděpodobně z pozdní křídy či raného eocénu. Nad nimi uložené ohromné stalagmity Vysekávání představuje náročnou práci, ale tuhost zabránila poškození. Vše ve výtečně zachovalém stavu, evidentně díky působení vápence. Prozatím žádné další nálezy; ale k pátrání se později ještě vrátíme. Naším úkolem je teď převézt čtrnáct exemplářů do tábora bez využití psů, kteří pořád zuřivě štěkají a nelze jim v jejich blízkostí nijak důvěřovat. V devíti lidech - tři muži hlídají psy- bychom měli trojici saní utáhnout bez větších potíží, ačkoli silně fouká Musím navázat letecké spojení se zálivem McMurdo a začít s transportem materiálu. Ale než si půjdeme odpočinout, musíme na jednom exemplář provést pitvu. Kéž bych tu tak měl laboratoř. Dyer by si měl dát jednu přes uši, že mě od této cesty na západ chtěl zradit. Napřed největší hory

světa a pak tohle. Pokud tento poslední objev není vrcholem této expedice, pak už nevím, co by jím mohlo být. Máme zaručenou vědeckou proslulost. Pabodie, blahopřeji k tomu vrtnému zařízení, které nám otevřelo cestu do jeskyně.Zopakujete nám teď z, Arkhamu popisy?"

Vylíčit pocity mé i Pabodieho v okamžiku přijetí tohoto hlášení je takřka nemožné; v nadšení daleko za námi nezůstávali ani naši kolegové. Jakmile se Lakeův telegrafista odmlčel, McTighe, který spěšně přeložil několik zásadních pasáží, už jak vycházely z drmolícího přístroje, přepsal celé hlášení z těsnopisu. Všichni si uvědomovali epochální význam objevu, a sotva telegrafista z Arkhamu zopakoval na Lakeovu žádost všechny popisné pasáže, poslal jsem na západ gratulaci; můj příklad následoval i Sherman ze své stanice u skladiště v zálivu McMurdo a konečně i kapitán Douglas z paluby Arkhamu. Později jsem jako velitel expedice poslal několik dodatečných poznámek, jež měl Arkham předat dál do světa. Bylo samozřejmé, že odpočinek byl za takového vzrušení nemožný; a já jsem jen doufal, že se dostanu do Lakeova tábora co možná nejdříve. Zklamalo mne tudíž, když poslal depeši, že v nejbližší době znemožní leteckou dopravu sílící horská bouře.

Nicméně za hodinu a půl zklamání opět vystřídal zájem. Lake posílal další zprávy a sděloval nám, že přeprava čtrnácti velkých vzorků do tábora proběhla zcela úspěšně. Tažení bylo obtížné, neboť objekty byly překvapivě těžké, ale v devíti se jim celá operace hladce podařila. Nyní několik členů výpravy v bezpečné vzdálenosti od tábora chvatně stavělo sněhovou ohradu, do níž bylo možné odvést psy kvůli snadnějšímu krmení. Vzorky byly vyloženy na ztvrdlý sníh poblíž tábora s výjimkou jednoho, kterého se Lake pokoušel neuměle rozpitvat.

Pitva se zdála být obtížnějším úkolem, než se mohlo očekávat; poněvadž navzdory teplu, o které se v čerstvě postaveném laboratorním stanu staral benzínový hořák, neztrácely zrádně pružné tkáně vybraného exempláře - mohutného a nepoškozeného kusu - nic ze své kožovité tuhostí. Lake si lámal hlavu, jak by mohl provést potřebné řezy, aniž by násilím poškodil všechny organické jednotlivosti, k nimž se chtěl dostat. Je pravda, že měl sedm dalších dokonalých exemplářů, ale bylo jich příliš málo na to, aby je mohl zbůhdarma spotřebovat předtím, než jim jeskyně snad vydá další neomezený počet. Proto dotyčný kus odložil a přitáhl si další, který, byť mu na obou koncích zůstávaly zbytky hvězdicových orgánů, byl silně poškozen a v místě jednoho z hřbetů na trupu dokonce částečně roztržen.

Výsledky, rychle předávané telegrafem, byly vskutku zarážející a provokativní. S nástroji, jež dokázaly rozřezat nezvyklou tkáň jen s největšími obtížemi, nebylo možné dosáhnout žádné jemnosti či přesnosti, avšak to málo, co se přece zdařilo, v nás vyvolalo úžas a zmatek. Bylo třeba poopravit existující biologické poznatky, neboť tato věc nebyla rozhodně výsledkem buněčného růstu popisovaného naší vědou. Nedošlo k žádné mineralizaci a navzdory stáří odhadovanému na čtyřicet milionů let byly vnitřní orgány dokonale neporušené.

Mezi inherentní znaky způsobu uspořádání této věci patřila kožovitost, nepodléhání zkáze a skoro absolutní nezničitelnost, jež náležely do iakési etapy vývoje bezobratlých živočichů v paleogenu zcela se vymykající našemu chápání. Zpočátku bylo vše, co Lake našel, vyschlé, ale jakmile vyhřátý stan začal rozpouštět dosud zmrzlé části, na nepoškozené straně věci se objevila organická vlhkost vydávající palčivý a silný zápach. Nebyla to krev, nýbrž hustá tmavozelená tekutina patrně stejné funkce. Když se Lake ocitl v této fázi pitvy, všech sedmatřicet psů bylo přesunuto do stále ještě nedokončené ohrady poblíž tábora; ovšem i z této vzdálenosti začali zběsile štěkat a na přítomnost štiplavého rozptýleného puchu reagovat nezvyklou podrážděností.
Místo aby tato provizorní pitva pomohla onu zvláštní bytost blíže určit, tajemství se pouze prohloubilo. Všechny dohady o funkci vnějších končetin byly správné a v jejich světle bylo velmi obtížné zpochybnit živočišný původ organismu; nicméně průzkum vnitřku poskytl tolik rostlinných důkazů, že Lake mohl jen bezradně kroutit hlavou. Věc měla zažívání a oběh a odpadní látky vylučovala narudlými trubicemi u své hvězdicovité základny Při zběžném pohledu se dalo usoudit, že dýchací orgán zpracovával kyslík a nikoli oxid uhličitý; a našlo se několik důkazů existence vzduchových vaků a způsobů přesunu vzduchu z externího otvoru k alespoň dvěma dalším plně vyvinutým dýchacích systémům - žábrám a pórům. Očividně šlo o obojživelníka, přizpůsobeného patrně i k dlouhým obdobím hibernace bez využití vzduchu. Zdálo se, že hlasové orgány se nacházejí hned vedle hlavního respiračního systému, avšak byly natolik anomální, že jejich přesnější specifikace nebyla za dapých okolností možná. Artikulovaná řeč, ve smyslu vydávání hlásek, se rozhodně nezdála možná; avšak melodické kvílení pokrývající široké spektrum stupnice bylo vysoce pravděpodobné. Svalová soustava byla vyvinutá skoro nadpřirozeně.
Nervový systém byl tak složitý a mimořádně vyvinutý, že Lake mohl jenom zírat. Třebaže byl v určitých ohledech kromobyčejně primitivní a zastaralý, věc disponovala soustavou uzlinových center a propojení, jež poukazovala na extrémně specializovaný vývoj. Překvapivě vyspělý byl i mozek s pěti laloky; a bylo možné najít i důkazy o senzorické výbavě, již částečně zprostředkovávaly brvy na hlavě, která pracovala s faktory cizími jakémukoli jinému pozemskému organismu. Věc měla nejspíše více než pět smyslů, takže její návyky se nedaly odvodit z žádné známé analogie. Lake měl za to, že ve starodávném světě muselo jít o tvora mimořádně pronikavé citlivosti a úzkostlivě specializovaných funkcí; do velké míry podobného dnešním mravencům a včelám. Rozmnožoval se jako tajnosnubné rostlinstvo, obzvláště jako kapraďorosty, neboť měl na koncích křídel pouzdra výtrusů a evidentně se vyvinul ze stélky či jejího předchůdce.
Ale dát mu v této fázi jméno bylo čirým nesmyslem. Vypadal jako zástupce superkmenu radiata, ale bylo zřetelné, že je čímsi víc. Byl zčásti rostlinné povahy, ale tři čtvrtiny základních složek vykazovaly strukturu živočišnou. Na

mořský původ jasně poukazovaly jeho symetrická forma a jisté další atributy; nicméně nebylo možné přesně určit hranici jeho pozdějšího přizpůsobeni. Křídla koneckonců pořád sváděla k úvahám o pohybu ve vzduchu. Jak mohl na velmi mladé Zemi projít onou závratně složitou evolucí, aby stačil zanechat otisky v prahorních horninách, bylo něco tak nepochopitelného, že Lake si maně vzpomenul na starodávné mýty o Velkých starcích, kteří sem přilétli z hvězd a pozemský život vytvořili pouze žertem či omylem; a na šílené historky o kosmických bytostech z Vnějšku dlících v kopcích, které mu vyprávěl kolega folklorista z miskatonické katedry angličtiny.
Zcela přirozeně uvažoval i nad možností, že prekambrické otisky zanechal méně vyvinutý předek současného exempláře; ale tuto příliš jednoduchou teorii zavrhl, jakmile zvážil pokročilé strukturální charakteristiky starších zkamenělin. Pozdější Formy spíše než na vyšší stupeň evoluce poukazovaly na úpadek. Velikost panohou se snížila a celá morfologie vykazovala známky zhrubnutí a simplifikace. Navíc právě prozkoumané nervy a orgány pozoruhodně naznačovaly degeneraci z ještě složitějších forem. Zakrnělé a atrofované části se vyskytovaly s překvapivou hojností. Pitva toho tedy příliš mnoho nevyjasnila; Lake se tedy pro provizorní jméno uchýlil k mytologii - a své nálezy žertovně nazval „Stařešinové".
Asi ve 2.3o ráno, když se rozhodl, že další práci odloží na pozdější dobu a dopřeje si trochu odpočinku, zakryl rozpitvaný organismus nepromokavou plachtou, vyšel z laboratorního stanu a s obnoveným zájmem si prohlížel dosud nedotčené exempláře. Ustavičná přítomnost antarktického slunce jim začala trochu zvláčňovat tkáně, takže cípy hvězdicovité hlavy a trubice dvou či tří kusů začaly vykazovat stopy rozevírání. Lake však nevěřil tomu, že b}' v takřka třicetistupňovém mrazu hrozilo jakékoli nebezpečí bezprostředního rozložení. Nicméně všechny nerozpitvané kusy přesunul blízko k sobě a přehodil přes ně náhradní stan, aby je uchránil před přímými slunečními paprsky. To mělo také znemožnit, aby se, jejich případný zápach dostal ke psům, jejichž nepřátelský neklid se stával skutečným problémem, byť byli v dostatečné vzdálenosti a za čím dál vyššími sněhovými stěnami, které kolem nich chvatně stavěl čím dál větší počet mužů. Lake musel zatížit konce stanové celty těžkými sněhovými kvádry, aby zůstaly na svém místě i v běsnící bouři, protože se zdálo, že titánské hory k nim sešlou další nebezpečně prudké poryvy. V táboře ožily dřívější obavy z náhlého antarktického vichru a pod Atwoodovým vedením došlo na straně nejblíže k horám k preventivnímu ohrazení stanů, nové ohrady pro psy a hrubých krytů pro letadla, které se ve volných chvílích začaly stavět za využití bloků ztvrdlého sněhu, ale které rozhodně nebyly tak vysoké, jak by měly. Lake nakonec odvolal všechny muže od ostatní práce a poslal je dokončit právě kryty pro letadla.
Až po čtvrté hodině ranní se Lake konečně připravil ukončit hlášení a poradil nám, abychom také využili pauzy, kterou si chtěla dopřát i jeho skupinka, jakmile ještě o něco navýší stěny krytu. Krátce si v éteru přátelsky promluvil s

Pabodiem a znovu mu poblahopřál ke vskutku úžasnému vrtnému zařízení, jež mu pomohlo učinit jeho významný objev. Pozdrav a gratulace nám poslal i Atwood. I já sám jsem Lakeovi vřele poblahopřál a ubezpečil ho, že s výpravou na západ měl pravdu. Všichni jsme se dohodli, že se telegraficky opět spojíme v deset hodin ráno. Pokud odezní bouře, Lake pro naši skupinu na základně pošle letadlo. Těsně předtím, než jsem šel ulehnout, jsem ještě poslal poslední hlášení na Arkham, kde jsem operátora nabádal, aby zpráv; jež měl z dnešního dne poslat do světa, poněkud zmírnil, neboť se zdálo, že všechny podrobnosti jsou natolik převratné, že do doby poskytnutí dalších informací by mohly vyvolávat pouze vlny nevěřícnosti.

III.

Mám dojem, že toho rána nikdo nespal tvrdým nebo nepřerušovaným spánkem; protože něčemu takovému bránilo jak vzrušení z Lakeova objevu, tak stupňující se zběsilost vichru. Poryvy byly natolik prudké i v místě naší základny, že jsme se museli chtě nechtě ptát, o kolik horší to musí být v táboře u Lakea stojícím přímo pod obrovitými neznámými vrcholy, jež bouři plodily a sesílaly. McTighe byl už v deset hodin na nohou, a jak jsme se dohodli, snažil se s Lakem telegraficky spojit, ale vypadalo to, že západním směrem komunikaci znemožňuje jakási elektrická anomálie v rozbouřeném vzduchu. Spojili jsme se nicméně s Arkhamem, odkud mi Douglas sdělil, že i u nich snahy navázat kontakt s Lakem vyzněly naprázdno. O větru neměl ani tušení, poněvadž navzdory jeho vytrvalému běsnění v okolí naší základny, v zálivu McMurdo takřka nefoukalo.

Celý den jsme úzkostlivě poslouchali a snažili jsme se s Lakem občas spojit, ale vždy bez úspěchu. Kolem poledne se od západu přihnala doslova větrná smršť, jež nás dokonce přivedla k obavám 0 osud naší základny. Avšak nakonec po nevelkém oživení ve dvě hodiny odezněla. Po třetí hodině se vše uklidnilo a my jsme zdvojnásobili své úsilí navázat kontakt s Lakem. Když jsme si uvědomili, že má čtyři letouna, z nichž každý byl vybaven vynikající krátkovlnnou vysílačkou, nedokázali jsme si představit žádnou běžnou nehodu, která by byla schopna najednou vyřadit veškeré jeho telegrafické zařízení. Zatvrzelé mlčení však pokračovalo, a když jsme pomysleli na příšernou intenzitu, s níž musel na úpatí hor vítr dout, nedokázali jsme se vyhnout těm nejstrašlivějším úvahám.

V šest hodin naše obavy dosáhly vrcholu a nezvratnosti a po telegrafické konzultaci s Douglasem a Thorfinnssenem jsem se rozhodl podniknout kroky směřující k pátrací akci. Pátý letoun, který jsme zanechali u skladiště v zálivu McMurdo pod dohledem Shermana a dvou námořníků, byl v dobrém stavu a připraven k oka

mžitému použití; a zdálo se, že nenadálá okolnost, pro niž byl takto vyčleněn, právě nastala. Spojil jsem se telegraficky se Shermanem a nařídil mu, aby se se svými dvěma námořníky letadlem co nejdříve přesunul na naši základnu; dokud

mimořádně přálo počasí. Potom jsme začali debatovat o obsazení nadcházející pátrací výpravy a dohodli jsme se, že využijeme všech přítomných včetně saní a psů, které jsme měli s sebou. Ani takto rozsáhlý náklad neměl představovat žádnou velkou obtíž pro letoun sestrojený na naši speciální objednávku transportéru těžkého strojního zařízení. V pravidelných intervalech jsem se pokoušel telegraficky spojit s Lakem, ale zcela bezvýsledně.
Sherman, s námořníky Gunnarssonem a Larsenem, odletěl v 19.30 a z několika míst na trase hlásil velmi hladký průběh letu. K nám na základnu dorazili o půlnoci a všichni přítomní se okamžitě pustili do projednávání následujícího kroku. Prolétávat nad Antarktidou v jednom jediném letadle bez využití série základen bylo riskantní, ale před tím, co se nám jevilo jako samozřejmá povinnost, nehodlal nikdo ustupovat. Ve dvě hodiny jsme po předběžném naložení letadla ulehli ještě ke krátkému odpočinku, ale za čtyři hodiny jsme už vstávali, abychom nakládání a balení dokončili.
25. ledna v 7.15 ráno jsme s McTighem v pilotní kabině odstartovali severozápadním směrem v počtu deseti mužů, se sedmi psy, jedněmi saněmi, zásobou paliva, potravin a dalších věcí, mezi něž patřilo i letecké telegrafické zařízení. Vzduch byl průzračný, docela klidný, o poměrně příjemné teplotě; a my jsme při letu na zeměpisnou šířku a délku udanou Lakem coby místem jeho tábora počítali jen s pramalými obtížemi. Spíše jsme se báli toho, co na konci své cesty najdeme, či nenajdeme; protože na všechny výzvy zasílané do tábora nám stále odpovídalo jen ticho.
Každá událost onoho čtyřapůlhodinového letu mi zůstává vzhledem k zásadnímu postavení v mém životě jasně vypálená v paměti. Onen let pro mne ve věku čtyřiapadesáti let znamenal konec veškerého klidu a rovnováhy, jež jsou vlastní každé normální mysli na základě uvyklého vnímání vnější přirozenosti a přírodních zákonů. Od onoho okamžiku mělo nás deset - ale především pak já a student Danforth - čelit hrůzně zvětšenému světu plnému skrytých hrůz, jež nic nedokáže vymýtit z našich vzpomínek a s nimiž bychom, bylo-li by to možné, nechtěli lidstvo nijak obeznamovat. Noviny zveřejnily hlášení, která jsme podávali z pohybujícího se
letadla; zmínily se o našem nepřerušovaným letu, vylíčily, jak jsme se dvakrát potýkali se zrádnými bouřemi ve vyšších vzduchových vrstvách, jak jsme zahlédli poničený povrch, kde Lake před třemi dny na půli cesty provedl zkušební vrt, i to, jak jsme spatřili uskupení oněch zvláštních načechraných sněhových válců, popsaných Amundsenem a Byrdem, jež se točí ve větru přes nekonečné kilometry zmrzlé pustiny. Potom však nastala fáze, kdy jsme už nedokázali vyjadřovat své pocity žádnými slovy, jež by tisk dokázal pochopit; a později další fáze, kdy jsme museli zavést pravidlo striktní cenzury.
Námořník Larsen jako první v dáli zaregistroval zubatou linii čarodějných kuželů a věží a jeho výkřiky poslaly každého v kabině našeho mohutného stroje k okénkům. I přes naši rychlost se pohoří přibližovalo jen velmi pomalu, a my jsme tudíž usoudili, že se musí nacházet v nesmírné dálce a že je vidět jen díky

své abnormální výšce. Postupně však začalo na západním horizontu chmurně vystupovat a my jsme byli s to rozeznat jednotlivé pusté, ponuré, zčernalé vrcholy a při pohledu na ně, když se koupaly v narudlém antarktickém světle na dráždivém pozadí opalizujících mraků ledového prachu, zakusit zvláštní pocit fantastična. V celé podívané byly cítit úporné a pronikavé náznaky ohromných tajemství a dosud skrytého zjevení, jako by tyto nehostinné hrůzné vrcholy představovaly sloupy děsivé brány do zapovězených snových sfér a spletitých oceánů času, prostoru a bezrozměrnosti. Nemohl jsem se zbavit dojmu, že jde o cosi zlého - o hory šílenství, jejichž odvrácené svahy shlížejí do jakési bezbožné nekonečné propasti. Kolotající, zpola opalizující mračné pozadí vzbuzovalo nepopsatelný dojem mlhavého, éterického nedosažitelna, rozkládajícího se mimo kategorie pozemské prostorovosti, a strašidelně nám připomínalo naprostou odloučenost, zapomnění, prázdnotu a miliony let trvající smrt tohoto nepoznaného a neprobádaného jižního světa.

Mladý Danforth nás poté upozornil na nezvyklé pravidelnosti na siluetě vrcholového pásma hor - pravidelnosti v podobě kusů dokonalých, k vrcholům se přimykajících krychlí, o nichž se zmínil ve svých zprávách již Lake a jež opravdu snesly srovnání se snovými přeludy• rozvalin pradávných chrámů na oblačných asijských horách, jež tak jemně a přízračně maloval Roerich. Na celém tomto nezemském kontinentu horských tajemství bylo vskutku cosi roerichovského. Pocítil jsem to v říjnu, kdy jsme poprvé zahlédli Viktoriinu zemi, a nyní jsem to pocítil opět. Další nepříjemná vlnamne zasáhla, když jsem si znovu uvědomil souvislosti se starobylými mýty, a to skutečnost, jak znepokojivě se tato říše smrti podobá neblaze proslulé plošině Leng z dávných písemných pramenů. Mytologové umístili Leng do střední Asie, ale rasová paměť člověka - či jeho předků - je dlouhá a je dosti dobře možné, že určité zkazky mají kořeny v zemích, pohořích a chrámech hrůzy starších, než je Asie, a starších, než je svět lidí, jak ho známe. Několik smělých mystiků naznačilo, že útržkovité Pnakotické rukopisy by mohly mít původ ještě v době před staršími čtvrtohorami, a vyslovilo domněnku, že stoupenci Tsathogguy byli lidstvu stejně tak cizí jako Tsathoggua sám. Leng, ať už se v čase či prostoru vznášel kdekoliv, nebyl místem, na němž, či poblíž něhož, bych se chtěl někdy nacházet; stejně tak mne nijak netěšila blízkost světa, který zplodil tak záhadné a starobylé stvůry, jako byly ty, o nichž se nám zmiňoval Lake. V té chvíli jsem zalitoval, že jsem se kdy začetl do odpudivého Necronomiconu nebo že jsem se na univerzitě tolikrát bavil s tím nepříjemně erudovaným folkloristou Wilmarthem.

Toto rozpoložení bezpochyby napomohlo i k zesílení mé reakce na groteskní fata morgánu, která se před našima očima náhle zjevila na stále více opalizujícím obzoru v době, kdy jsme se již blížili k horám a kdy jsme začali rozeznávat rostoucí vlny předhoří. Během předcházejících týdnů jsem polárních fata morgán viděl již celou řadu; některé z nich byly zlověstné a nadpřirozeně sugestivní jako současný případ, ale tato konkrétní fata morgána se vyznačovala

natolik novým a nepochopitelně zlověstným symbolismem, že když jsem sledoval její pohyblivou spleť pohádkových zdí, věží a minaretů nořících se z neklidných ledových par nad našimi hlavami, neubránil jsem se zachvění.
Fata morgána působila dojmem kyklopského města vystavěného v architektonickém stylu neznámém jak lidstvu, tak jeho obrazotvornosti. Mohutně se v ní kupily černočerné zděné konstrukce monstrózně znásilňující geometrické zákony a dosahující těch nejgrotesknějších mezí zlověstné bizarnosti. Vršily se v ní komolé kužely, někdy terasovité či drážkované, osázené vysokými válcovitými hroty tu a tam cibulovitě se rozšiřujícími, často zakončenými vrstvami poměrně tenkých zoubkovaných kotoučů; a podivné přečnívající stolovité formace připomínající hromady mnohočetných obdélných plátů, kulatých talířů či pěticípých hvězd, kdy každá přečnívala nad tou pod ní. Viděli jsme složené kužely a pyramidy bud' o samotě, či umístěné na válcích, krychlích či plošších komolých kuželech a pyramidách a občas i jehlovité vížky ve zvláštních uskupeních po pěti. Všechny tyto horečnaté struktury jako by byly pospoiovány válcovitými lávkami, vybíhajícími z jedné formace ke druhé v nejrůznějších závratných výškách. Domnělá velikost celku naháněla svou obrovitostí hrůzu a tísnivost. Celkový charakter fata morgány se příliš nelišil od určitých bujnějších forem, jež v roce 1820 pozoroval a kreslil arktický velrybář Scoresby; nicméně v této době a na tomto místě, v blízkostí těchto temných neznámých horských vrcholů tyčících se do závratných výšek, s hlavami stále plnými nezvyklého objevu z dávno zmizelého světa a ve stínu tušené katastrofy postihnuvší větší část výpravy nám všem připadalo, že v úkazu nacházíme stín skryté zlověstnosti a nesmírně zlou předzvěst.
Byl jsem rád, když se fata morgána začala rozpouštět, ačkoli během tohoto procesu několik přízračných věží a kuželů dočasně nabylo pokřivených forem ještě větší obludnosti. Jakmile se celý přelud rozplynul do vířící opalescence, začali jsme znovu upírat oči k zemi a zjistili jsme, že konec naší cesty není daleko. Neznámé pohoří před námi se vypínalo do závratné výšky jako strašlivé obří hradby; jejich podivné pravidelnosti bylo vidět s omračující jasností i bez použití dalekohledu. Přelétávali jsme nyní přes nejnižší část předhoří a mezi sněhem, ledem a obnaženými místy hlavní plošiny jsme rozeznávali dvojici tmavších skvrn, které jsme považovali za Lakeův tábor a vrty. Vyšší vrchy předhoří se od nás zvedaly ve vzdálenosti asi osmi až deseti kilometrů, kde tvořily pásmo částečně odlišitelné od strašlivé linie skutečného pohoří v dáli, jež svou výškou převyšovalo dokonce vrcholy Himálají. Zanedlouho Ropes - student, který u řízení vystřídal McTighea - začal klesat k tmavé skvrně nalevo, jejíž velikost dala tušit, že jde o Lakeův tábor. McTighe mezitím poslal poslední necenzurovanou telegrafickou zprávu, kterou svět obdržel od naší výpravy.
Všichni přirozeně četli i krátké a neuspokojivé zpravodajství ze zbytku našeho antarktického pobytu. Několik hodin po přistání jsme vyslali opatrné líčení tragédie, tak jak se naskytla našim očím, a jen zdráhavě jsme ohlásili, že celou Lakeovu výpravu vymazala z povrchu zemského strašlivá vichřice z předešlého

dne nebo z předcházející noci. Jedenáct mužů bylo mrtvých, mladý Gedney byl nezvěstný. Lidé nám odpustili vágní absenci podrobností, poněvadž si uvědomovali šok, který nám tato neblahá událost musela způsobit, a uvěřili nám, když jsme vysvětlovali, že ničivá síla větru měla za následek, že všech jedenáct těl bylo nezpůsobilých k přepravě mimo tábor. Vlastně si troufám tvrdit, že i uprostřed rozrušení, naprostého zděšení a nervy drásající hrůzy jsme se v žádném konkrétním případě ani příliš nevzdálili od pravdy Hrůzný význam spočívá až v tom, co jsme se vylíčit neodvážili - co bych se neodvažoval sdělit, kdyby ostatní nebylo třeba varovat před všemi bezejmennými hrůzami.

Je pravda, že vichřice napáchala ohromné škody. Nad domněnkou, zda ji mohli všichni přežít, i bez přispění oné další věci, zůstává viset vážný otazník. Bouře, vrcholící smrští zběsile hnaných kousků ledu, musela překonat vše, co jsme dosud na výpravě zažili. Jeden přístřešek pro letadlo - a zdá se, že i před bouří byly všechny zanechány v chatrném a neodpovídajícím stavu - byl skoro rozmetán na prach; a věž u vzdálených vrtů byla kompletně rozložena na kusy. Nechráněný kov letounů a vrtného zařízení nabyl po zbičování vysokého lesku a dva malé stany byly i navzdory sněhovým bariérám srovnány se zemí. V dřevě vystaveném zuřivým poryvům byly nadělány dírka a desky z něj přišly o vrstvu krycí barvy; veškeré pozůstatky po otiscích ve sněhu byly zcela zahlazeny. Je rovněž pravda, že jsme nenašli žádný z oněch prahorních biologických organismů v natolik kompletním stavu, aby byl schopen transportu z Antarktidy. Ze zpřeházené hromady se nám podařilo vysbírat několik minerálů včetně úlomků nazelenalého mastku, jejichž podivná pěticípá forma a sotva zřetelné tečkované obrazce vyvolávaly tolik pochybných srovnání; nalezli jsme dokonce i několik zkamenělých kostí, mezi nimiž byly i ty nejtypičtější zástupci oněch podivuhodně poškozených exemplářů.

Nepřežil žádný z psů, neboť jejich spěšně postavená sněhová ohrada poblíž tábora byla skoro dokonale zničena. Na vině mohl být vítr, ačkoli větší stopy zkázy na straně přiléhající k táboru, jež nebyla vystavena poryvům větru, napovídají, že sami rozzuření psi se pokusili vyskákat a prodrat se ven. Všechny troje saně byly pryč a my jsme se snažili vysvětlit, že pryč do neznáma je mohl odvát silný vítr. Vrtná a tavicí zařízení v místě vrtu byla příliš poškozená, aby se dalo uvažovat o jejich záchraně, použili jsme je tedy k ucpání oné lehce znepokojující brány do minulosti, kterou odstřelem otevřel Lake. Stejně tak jsme v táboře zanechali dva nejporouchanější letouny; poněvadž naše přeživší skupina disponovala pouze čtyřmi skutečnými piloty - Shermanem, Danforthem, McTighem a Ropesem -, přičemž Danforth byl na řízení letadla příliš rozrušený Vzali jsme s sebou všechny knihy, vědecké aparáty a další věci, jež nám přišly pod ruce, třebaže mnohé z původního vybavení bylo nenávratně pryč. Náhradní stany a kožešiny bud chyběly, nebo byly v příliš špatném stavu.

Bylo přibližně šestnáct hodin, rozsáhlá letecká pátrací akce nás přinutila prohlásit Gedneyho za ztraceného a my jsme odeslali na Arkham pečlivě formulovanou zprávu určenou pro přeposlání do světa; myslím, že se nám

podařilo udržet její tón na co možná nejklidnější a nezaujaté úrovni. Nejšířeji jsme se zmiňovali o neklidu mezi psy, jejichž zběsilý strach v blízkostí biologických vzorků se dal očekávat už i z Lakeova líčení. Myslím, že jsme se nijak nešířili o tom, že stejné znepokojení na nich bylo patrné, i když na zpřeházeném území čenichali kolem podivných nazelenalých mastků a jistých dalších artefaktů, mezi něž patřila vědecká aparatura, letadla a strojní zařízení ať už v táboře, či u vrtů, jejichž součásti musely být uvolněny posunuty či jinak poškozeny větry vyznačujícími se pozoruhodnou zvídavosti a zkoumavostí.

Ohledně čtrnácti biologických vzorků jsme se vyjadřovali pochopitelně mlhavě. Uvedli jsme, že jsme nalezli pouze poškozené exempláře, ale že byly ještě natolik zachované, že jsme museli Lakeovy popisy označit za naprosto a úchvatně přesné. Bylo nesmírně těžké nezmiňovat se i o našich osobních pocitech - a nešířili jsme se o počtech ani o tom, jak přesně jsme našli ty, co jsme našli. Tou dobou už jsme uzavřeli dohodu, že nebudeme zveřejňovat nic, co by poukazovalo na šílenství Lakeových mužů, poněvadž právě jako šílenství bychom označili nález šesti poškozených nestvůr pečlivě pohřbených ve vzpřímené poloze ve tři metry vysokých hrobech pod pěticípými náhrobky opatřenými tečkovanými vzorci naprosto odpovídajícími těm, jež byly patrné na oněch zvláštních nazelenalých mastcích, vykopaných z druhohorních či třetihorních vrstev Osm zcela zachovalých exemplářů, o nichž se zmínil Lake, bylo odváto větrem.

Dávali jsme si rovněž záležet, abychom nenarušili duševní klid nejširší veřejnosti; proto jsme s Danforthem o hrůzném letu přes pohoří, který jsme podnikli nadcházejícího dne, uvedli jen velmi málo podrobností. Skutečnost byla taková, že horské pásmo tak závratné výšky mohl přeletět pouze mimořádně odlehčený letoun; takže pátrací akce se naštěstí musela omezit jen na nás dva. Při našem návratu hodinu po půlnoci byl Danforth na pokraji hysterického záchvatu, ale obdivoval jsem ho, jak dokázal zvládnout chvění svého ztuhlého horního rtu. Nedalo mi žádnou práci přesvědčit ho, aby mi slíbil, že nikomu neukáže nákresy a další věci, které jsme si přivezli v kapsách, nikomu neřekne nic víc, než to, na čem jsme se dohodli, že odvysíláme do světa, a že ukryje negativy z fotoaparátu pouze pro naše pozdější soukromé vyvolání. Část mého současného líčení bude tedy stejně tak nová pro Pabodieho, McTighea, Ropese, Shermana a další, jako bude nová pro zbytek světa. Danforth mlčí zarytěji než já, protože spatřil - nebo si myslí, že spatřil - cosi, co nechce říci ani mně.

Jak všichni vědí, zprávy od nás zahrnovaly vylíčení náročného výstupu; potvrzení Lakeova názoru, že pohoří je tvořeno prahorní břidlicí a dalšími velmi starými vrstvami, jež zůstaly v původním stavu přinejmenším od středního komančského období; povšechné komentáře ohledně pravidelností krychlí a baštám podobných formací přimykajících se ke skalním stěnám; závěr, že ústí jeskyní indikují žíly rozpuštěného vápence; domněnku, že celé horské pásmo by dokázali přejít ostřílení horolezci, kteří by zvládli zlézt a překonat určité svahy a

průsmyky; a poznámku, že na tajemné druhé straně hor se rozkládá vysoká a nekonečná náhorní plošina, tak starobylá a neměnná jako hory samy - o nadmořské výšce 6000 metrů, s groteskními skalními útvary vyčnívajícími z tenkého ledového příkrovu a s nízkým předhořím mezi prostorem plošiny a strmými srázy nejvyšších vrcholů.
Tento výčet údajů je v každém ohledu dostatečně pravdivý, a muže v táboře také uspokojil. Svou šestnáctihodinovou nepřítomnostcož byla delší doba, než si žádal předpokládaný program letu, přistání, rekognoskace terénu a sbírání hornin - jsme připsali smyšlené dlouhotrvající nepřízni povětrnostních podmínek, načež jsme pravdivě vylíčili přistání na úpatí hor na druhé straně. Naše vyprávění naštěstí znělo realisticky a dostatečně prozaicky na to, aby nezlákalo k napodobení letu někoho z ostatních. Pokud by se ho odvážili, použil bych poslední špetku své vemlouvavosti, abych dotyčné od jejich úmyslu odradil; a netuším, co by udělal Danforth. Zatímco jsme byli pryč, Pabodie, Sherman, Ropes, McTighe a Williamson usilovně pracovali na opravách dvou nejlepších Lakeových letounů; uzpůsobovali je opět k provozu, přestože si někdo naprosto nepochopitelně pohrál s jejich ovládacím mechanismem.
Rozhodli jsme se, že všechna letadla příští ráno naložíme a vydáme se co nejdříve na cestu na naši starou základnu. I když nebyla přímá, byl to nejbezpečnější způsob, jak se dopravit do zálivu McMurdo poněvadž přímý let přes ty nejméně známé končiny tohoto nesmírně starého kontinentu by byl spjat s příliš mnoha zbytečnými riziky. Vzhledem k tragickému snížení počtu výzkumníků a zničení vrtného zařízení bylo pokračování v dalším bádání sotva myslitelné; a pochybnosti a hrůzy, jež nás obklopovaly - a o nichž jsme se nikomu nezmiňovali -, v nás probouzely touhu z tohoto jižního světa zkázy a číhajícího šílenství co možná nejrychleji uniknout.
lak už veřejnost ví, návrat do civilizace se nám zdařil bez dalších pohrom. Všechna letadla přistála po rychlém, ničím nepřerušovaném letu večer následujícího dne - 27. ledna - na staré základně a dvacátého osmého jsme ve dvou etapách - přestávka netrvala dlouho; zavinila ji porucha na kormidle, k níž došlo v prudkém větru nad šelfovým ledovcem poté, co jsme opustili ohromnou náhorní plošinu - dospěli i do zálivu McMurdo. Za pět dní už Arkham a Miskatonic, se všemi lidmi a zařízením na palubě, projížděly posledními zbytky houstnoucího ledového pole a plavily se Rossovým mořem, stále ještě na dohled záhadným horám Viktoriiny země, jež se západně od nás tyčily na pozadí rozbouřeného antarktického nebe a jež stáčely úpění větru do široké stupnice melodického kvílení, jehož chlad mi vnikal přímo do morku kostí. Ani ne za dva týdny jsme za sebou zanechali poslední pozůstatek polárních krajů a děkovali jsme nebesům, že konečně opouštíme strašidelnou a prokletou říši, v níž za dávných dob, kdy se první stopy organické hmoty zazmítaly a vyplavaly na stěží ochladlý povrch planety byla uzavřena temná a rouhavá spojenectví mezi životem a smrtí, prostorem a časem.

Od okamžiku svého návratu jsme se bez ustání věnovali zrazování vědců od jakéhokoli antarktického výzkumu a v úžasné shodě a loajálnosti jsme nezveřejňovali žádné své pochyby a dohady. Ani mladý Danforth po svém nervovém zhroucení neucukl před lékaři a nic jim nevyblábolil - jak jsem už uvedl, existuje dokonce cosi, co si myslí, že spatřil jen on sám a co nechce vyjevit ani mně, i když mám za to, že by to jeho psychickému stavu mohlo jen prospět. Mnohé by to mohlo vyjasnit a mnohému by to mohlo napomoci, třebaže možná nešlo o nic jiného, než o iluzorní dozvuky předcházejícího otřesu. Alespoň takový dojem jsem nabyl z oněch vzácných okamžiků, kdy mi Danforth nezodpovědně šeptal jisté nesouvislé věty - věty, jež horlivě popírá, jakmile se dokáže zase ovládnout.
Odvrátit pozornost od velkého bílého jihu bude velice náročné a určité snahy mohou naší věci přímo uškodit tím, že přitáhnou zvídavý zájem. Už od začátku jsme měli vědět, že lidská zvědavost je nesmrtelná a že zveřejněné výsledky mohou stačit na to, aby ostatní v jejich dávné honbě za neznámem jen podnítily Lakeova líčení biologických nestvůrností vyprovokovala přírodovědce a paleontology na nejvyšší možnou míru; ačkoli jsme byli ještě natolik rozumní, že jsme neukázali žádné části, které jsme odebrali skutečným pohřbeným exemplářům, ani žádné fotografie těchto exemplářů zachycující je ve stavu, v jakém jsme je našli. Zdrželi jsme se i zveřejňování toho nejzáhadnějšího z poškozených kostí a nazelenalých mastků; pečlivě s Danforthem střežíme i kresby či fotografie, jež jsme pořídili na náhorní plošině za horským masivem, a dále pak i pomačkané věci, jež jsme vyhladili, y hrůze prostudovali a odvezli uschované v kapsách. Avšak nyní dochází k organizování výpravy Starkweathera a Moorea, a to s důkladností, která dalece překonává vše, o co jsme se pokoušeli my Pokud bychom je od jejich úmyslu nezradili, dostanou se do samého jádra Antarktidy a budou tavit a vrtat, dokud nenarazí na to, co by mohlo skoncovat s nám známým světem. Musím tedy konečně přerušit mlčení - a to i ohledně toho bezejmenného čehosi, skrývajícího se za horami šílenství.

IV

Do Lakeova tábora a k tomu, co jsme tam opravdu našli - a k tomu dalšímu za obávaným horským předělem, se vracím pouze s ohromnou nevolí a odporem. Neustále zápolím s pokušením neposkytnout žádné detaily a skutečná fakta a nevyhnutelné závěry nahradit pouze narážkami. Doufám, že jsem již uvedl dosti na to, abych se zbytkem mohl zabývat jen krátce a letmo; mám na mysli zbytek hrůz v táboře. Již jsem se zmínil o vichřicí zbičovaném terénu, o poškozených krytech, zpřeházeném strojním vybavení, kolísajícím neklidu psů, chybějících saních a dalších věcech, o úmrtích lidí a psů, o Gedneyho nezvěstnosti i o šesti nepříčetně pohřbených organismech ze světa před čtyřiceti miliony let, jež navzdory veškerému mechanickému poškození přetrvaly s podivně zachovalými tkáněmi. Nevzpomínám si, zda jsem uvedl, jak jsme při ohledání

psích těl zjistili, že jedno zvíře chybí. Této skutečnosti jsme dlouho nepřipisovali větší význam - vlastně jsme si ji uvědomili pouze já a Danforth.
Hlavní otázky, o nichž jsem dosud mlčel, se týkají nalezených těl a jistých jemných detailů, které mohou či nemusí zjevně panujícímu chaosu poskytnout obludný a neuvěřitelně logický základ. V dané chvíli jsem se snažil, aby se mí muži na tyto detaily nesoustředili, poněvadž bylo mnohem jednodušší - mnohem normálnější - všechno svést na záchvat šílenství, který přepadl Lakeovu skupinu. Na první pohled bylo zřejmé, že abyste uprostřed tohoto jádra veškerých pozemských záhad a bezútěšnosti zešíleli, stačilo vám octnout se v onom pekelném vichru z hor.
Krajně abnormální byl samozřejmě stav, v němž se nacházely mrtvoly - jak lidí, tak psů. Všichni se museli dostat do jakéhosi konfliktu a všichni byli ukrutně a zcela nepochopitelně znetvořeni a roztrháni. Z toho, co jsme viděli, jsme usoudili, že k úmrtím ve všech případech došlo uškrcením nebo rozdrásáním. Roztržku vyvolali zjevně psi, nebol jejich nedokonale postavená ohrada nesla stopy násilného ataku zevnitř. Byla umístěna dosti daleko od tábora vzhledem k nenávisti, s níž psi pohlíželi na ďábelské prahorní organismy; ale zdálo se, že toto preventivní opatření se minulo účinkem. když byli psi v onom strašlivém větru ponecháni napospas osudu za chatrnými stěnami nedostatečné výšky, museli se splašit - a bylo těžké určit, zda působením větru, či jakéhosi slabého, avšak stále sílícího zápachu, vydávaného těmi přízračnými organismy. Jejich těla byla samozřejmě zakryta celtou, ovšem na plachtovinu nepřestávalo útočit nízké antarktické slunce a i sám Lake se zmínil, že sluneční teplo způsobovalo, že se podivně zachovalé a kožovité tkáně oněch věcí začaly uvolňovat a rozvinovat. Možná z nich plachtu strhl vítr a zpřeházel je tak, že z nich palčivý puch začal být cítit i navzdory jejich nesmírnému stáří.
Ale ať už se stalo cokoliv, bylo to dosti ohavné a nechutné. Snad by bylo lepší, kdybych přestal bojovat s přecitlivělostí a konečně vyjevil to nejhorší - byť s kategorickou výhradou, zakládající se na přímém pozorování a nejpřísnější dedukci jak Danforthově, tak mojí, že Gedney který byl v daném okamžiku nezvěstný, nebyl za obludné hrůzy; jež jsme spatřili, nikterak zodpovědný Už jsem uvedl, že těla byla děsivě znetvořena. Nyní musím dodat, že některá byla nanejvýš podivně, chladnokrevně a nelidsky nařezána a osekána. Bylo to stejné u psů i u lidí. U všech zdravějších, tučnějších těl, ať už čtyřnohých, či dvounohých, došlo k nařezání a odstranění nejplnějších tkáňových struktur - jako by něco takového provedl řezník - a v jejich okolí bylo navíc patrné, že byla posypána solí - odebranou z vypleněných potravinových beden z letadel -, což mezi námi vyvolalo ty nejhroznější dohady: K tomuto činu došlo v jednom z neuměle postavených krytů pro letouny - z něhož byl stroj vytažen - a kde veškeré otisky, jež by mohly napomoci formulování jakékoli přijatelné teorie, zahladilo pozdější působení vichřice. Žádné vodítko nám neposkytly ani poházené kusy šatstva, hrubě strhaného z lidských obětí řezání. Je zbytečné zmiňovat se o matném dojmu, který v nás zanechaly jisté sotva zřetelné otisky v

jednom chráněném rohu pobořeného kryta - protože tento dojem se nijak netýkal stop lidských, nýbrž se evidentně snoubil se všemi těmi řečmi o otiscích ve zkamenělinách, s nimiž nás seznamoval v průběhu předcházejících týdnů chudák Lake. Ve stínu oněch závratně vysokých hor šílenství jste si museli dávat velký pozor na svou představivost.

Jak jsem již naznačil, nakonec vyšlo najevo, že je nezvěstný Gedney a jeden pes. Než jsme došli k onomu strašnému krytu, postrádali jsme dva psy a dva muže; ale nové poznatky jsme získali v poměrně nepoškozeném pitevním stanu, do něhož jsme pronikli po průzkumu obludných hrobů. Pitevna nebyla ve stejném stavu, v jakém ji opustil Lake, protože z improvizovaného stolu zmizely zakryté části pradávné nestvůry Vlastně nám došlo, že jedna z oněch neúplných a nepříčetně pohřbených věcí - právě ta, kolem níž se slabě šířil podivně odporný puch -, musí představovat sesbírané části bytosti, kterou se pokoušel analyzovat Lake. Na laboratorním stole a kolem něj bylo poházeno cosi jiného a my jsme záhy vytušili, že těmito věcmi jsou pečlivě, byť zvláštně a neuměle oddělené kusy jednoho člověka a jednoho psa. Ušetřím city těch, kdož přežili, a o identitě onoho muže pomlčím. Lakeovo anatomické náčiní bylo pryč, ale našli jsme stopy po jeho důkladném čištění. Pryč byl i benzínový hořák, třebaže jsme v jeho okolí našli nezvykle mnoho poházených zápalek. Lidské ostatky jsme pohřbili vedle zbývajících deseti lidských těl a ostatky psí jsme uložili k dalším pětatřiceti psům. Pokud jde o bizarní skvrna na laboratorním stole a na hromadě surově ohmataných ilustrovaných knih, zakoušeli jsme příliš velký zmatek, abychom se dokázali pouštět do jakýchkoli spekulaci.

Toto tvořilo nejhorší část hrůzy, jež na nás v táboře čekala, nicméně do stejně velkých rozpaků nás uvádělo i všechno ostatní. Zmizení Gedneyho, jednoho psa, osmi nepoškozených biologických vzorků, trojích saní, jistého strojního zařízení, ilustrovaných technických a vědeckých publikací, psacích potřeb, elektrických svítilen a baterií, potravin a paliva, tepelného zařízení, náhradních stanů, kožešin a podobných věcí se vzpíralo jakémukoli logickému vysvětlení. Podobně nepochopitelné byly cákance inkoustu na určitých kusech papíru a důkazy o podivně nelidském šmátrání a experimentování v okolí letadel a dalších mechanismů jak v táboře, tak kolem vrtu. Bylo zjevné, že psi zpřeházené stroje nemohou ani vystát. Pak to bylo vyrabování zásob jídla, zmizení jistých předmětů denní potřeby a nepříjemně komicky působící hromada konzerv násilně otevřených těmi nejnezvyklejšími způsoby a na těch nejnepravděpodobnějších místech. Další menší záhada souvisela s velkým množstvím rozházených celých, polámaných nebo ohořelých zápalek; tajemstvím byly opředeny i dvě či tři stanové celty a kožichy, které se válely po zemi podivně a velmi neobvykle potrhané, jako by se je někdo pokoušel neobratně použít k jakémusi nepředstavitelnému účelu. Ve stejném duchu s tímto zjevně ničivým šílením se odehrávalo i hrozné zacházení s lidskými a psími ostatky a bláznivé pohřbení neúplných pradávných exemplářů. S ohledem

na možnost využít veškerých důkazů pro své budoucí snažení jsme pečlivě vyfotografovali všechny hlavní materiály svědčící o nepříčetném běsnění v táboře; a snímky hodláme využít k podepření svých pokusů zabránit v odjezdu zamýšlené expedici Starkweathera a Moorea.
Prvním krokem, který jsme učinili po nálezu těl v krytu, bylo vyfotografování a otevření řady šílených hrobů opatřených pěticípými sněhovými náhrobky Nebylo možné, abychom si nevšimli podobnosti těchto obludných náhrobků, s jejich shluky pravidelně uspořádaných teček, s popisy podivných nazelenalých mastků, s nimiž nás seznámil ještě chudák Lake. Jakmile jsme ve vysoké haldě nerostných úlomků narazili právě na tyto mastky, jejich podoba byla vskutku zarážející. Je třeba jasně uvést, že celkové uspořádání hrůzně upomínalo na hvězdicovou hlavu pradávných bytostí, a my jsme se shodli, že tato souvislost musela na rozjitřené smysly čle
nů Lakeovy vyčerpané skupiny zapůsobit opravdu pozoruhodně. První pohled na skutečné pohřbené bytosti nás zarazil svou hrůzností a mou i Pabodieho obrazotvornost katapultoval do minulosti k jakýmsi otřesným pradávným mýtům, o nichž jsme četli a slyšeli. Všichni jsme došli k závěru, že na šílenství postihnuvším Lakeovu výpravu se spolu š tísnivou polární osamělostí a pekelným horským větrem musely podílet i pouhý pohled na tyto věci a jejich neustálá přítomnost.
Protože šílenství - soustřeďující se v Gedneym jakožto jediném možném přežívajícím činiteli - bylo vysvětlení, které spontánně přijali za své všichni, alespoň pokud šlo o slovní vyjádření; třebaže se nebudu chovat natolik naivně, abych popíral, že každému z nás se v hlavě honily divoké dohady, jež nevyslovil jen proto, že mu to znemožňovala potřeba zachovat si zdravý rozum. Sherman, Pabodie a McTighe provedli odpoledne nad okolní krajinou zevrubný letecký průzkum, při němž pomocí dalekohledů pročesávali obzor v naději, že spatří Gedneyho a různé chybějící věci; nenarazili však na nic. Průzkumníci hlásili, že titánské horské pásmo se táhne donekonečna jak napravo, tak nalevo, aniž by se však snižovalo či měnilo svůj základní charakter. Na několika vrcholech ale pravidelné formace krychlí a valů nabývaly smělejších a zřetelnějších podob, čímž se dvakrát tak fantastičtěji přibližovaly Roerichovým asijským skalním zříceninám. Rozmístění záhadných jeskynních otvorů na černých, sněhuprostých hřebenech se, kam až oko dosáhlo, zdálo zhruba rovnoměrné.
I přeš všechny panující hrůzy nám zbyl dostatek čirého vědeckého nadšení a smyslu pro dobrodružství, abychom začali přemýšlet o tom, co se skrývá v neznámé říši za tajuplným horstvem. Jak uváděla naše obezřetná hlášení, o půlnoci po dni děsu a záhad jsme si dopřáli odpočinku, ale ne bez toho, abychom si pro nadcházející ráno nevytvořili předběžný plán na jeden či dva výškové přelety v odlehčeném stroji s leteckým fotoaparátem a geologickým vybavením. Bylo dohodnuto, že první pokus provedu já s Danforthem. Probudili jsme se už v sedm a chtěli vyrazit co nejdříve; prudký vítr - o němž

jsem se zmínili ve své krátké zprávě do světa - však odsunul náš odlet až skoro na devátou.
Už jsem zopakoval okleštěnou verzi, kterou jsme vylíčili mužům v táboře - a předali dál do světa -, když jsme se po šestnácti hodinách opět vrátili. Nyní je mou strašlivou povinností rozšířit ono vyprávění o zaplnění milosrdných bílých míst náznaky toho, co jsme v onom skrytém světě za horami opravdu spatřili - náznaky zjištění, která nakonec Danfortha dovedla až k nervovému zhroucení. Byl bych rád, kdyby upřímně řekl, co si myslí, že to vlastně viděl - i když šlo patrně o halucinaci, která možná představovala poslední kapku, která ho dostala tam, kde nyní je; ale staví se zásadně proti. Když už se letadlo vracelo zpět větrem bičovaným horským průsmykem poté, co jsme společně prožili onen skutečný a nepopiratelný otřes, šeptem mi nesouvisle vysvětloval, co ho přivedlo k pozdějšímu zoufalému vřískotu; ale to je vše, co zopakuji. Takové bude mé poslední slovo. Pokud jasné doklady o přežívajících pradávných hrůzách v mnou předložených odhaleních nebudou stačit, aby odvrátily ostatní od bláhových cest do středu Antarktidy - či alespoň od příliš důkladného podpovrchového průzkumu oné poslední výspy zapovězených tajemství a nelidské, miliony let prokleté prázdnoty -, odpovědnost za nepojmenovatelná a snad nezměrná neštěstí už neponesu já.
Jakmile jsme si s Danforthem prostudovali poznámky, které si učinil Pabodie během svého odpoledního letu, a provedli jsme měření sextantem, spočítali jsme, že nejnižší dosažitelný průsmyk v horském pásmu leží napravo od nás, na dohled od tábora, v nadmořské výšce asi 6900 či 7200 metrů. Když jsme se v odlehčeném letounu vydali na svůj průzkumný let, zamířili jsme právě k tomuto místu. Tábor sám, zbudovaný v předhoří vystupujícím z vysoké kontinentální plošiny, se nacházel v nadmořské výšce přibližně 3600 metrů; rozdíl výšek tedy nebyl natolik závratný, jak by se mohlo zdát. Při vzletu jsme si nicméně palčivě uvědomovali, v jak řídkém vzduchu a štiplavém mrazu se pohybujeme; vzhledem k nedokonalé viditelnosti jsme totiž museli nechat otevřená okénka. Byli jsme samozřejmě oblečeni do těch nejteplejších kožešin.
Zatímco jsme se blížili k děsivým vrcholům, temně a zlověstně se tyčícím nad čarou rozpraskaného sněhu a vmezeřených ledovců, stále více jsme si všímali těch podivně pravidelných útvarů přimykajících se ke srázům; a opět jsme se v myšlenkách vraceli k prazvláštním asijským malbám Nicholase Roericha. Dávné a větrem ošlehané skalní vrstvy plně odpovídaly veškerým Lakeovým hlášením a dokazovaly, že tyto starobylé štíty zde ční přesně tak, jak zde čněly i v překvapivě dávných časech historie Země - možná už před více než padesáti miliony let. Je zbytečné odhadovat, o kolik vyšší mohly být; avšak všechno související s touto neznámou oblastí poukazovalo na záhadné atmosférické vlivy nepřející změnám a vypočtené tak, aby zpomalovaly jakékoli obvyklé klimatické procesy napomáhající rozpadu hornin.
Nejvíce nás však na svazích fascinovala a zneklidňovala uskupení pravidelných krychlí, hradeb a ústí do jeskyní. Zatímco Danforth pilotoval, já jsem si je

prohlížel dalekohledem a fotografoval je. Občas jsem ho u řízení vystřídal -- byť mé letecké znalosti byly na čistě amatérské úrovni -, aby se mohl dalekohledem podívat i on. Nebylo obtížné zjistit, že navzdory všemu, co bylo vidět v širokém okolí, tyto formace byly z větší části tvořeny dosti světlým prahorním křemencem a míra jejich pravidelnosti byla natolik neuvěřitelná a zlověstná, že chudák Lake se při jejím určení ani zdaleka nepřiblížil skutečnosti. Jak uvedl, jejich okraje byly odrolené a zaoblené nekonečně dlouhým drsným zvětráváním; avšak jejich nadpřirozená pevnost a odolnost je uchránily před zánikem. Zdálo se, že řada částí, obzvláště těch přimykajících se ke srázům, je tvořena stejným materiálem jako okolní skalní povrch. Celá formace se podobala rozvalinám Machu Picchu v Andách či starobylým základovým zdem ve městě Kiš, jež v roce 1929 vykopala společná expedice Oxfordské univerzity a Fieldova muzea; a jak Danforth, tak já jsme měli občas pocit, že jsme zahlédli samostatné gigantické bloky, jejichž vznik Lake připsal fantazii svého kolegy Carrolla. Nebyl jsem schopen podat naprosto žádné vysvětlení, jak se tu mohly tyto objekty vzít, a jako geolog jsem se cítil podivně pokořen. Podobné pravidelnosti lze často spatřiti u formací vyvřelin - jako je například slavná Obří silnice v Irsku -, ale toto ohromné pohoří, navzdory Lakeovu původnímu tušení, že v něm rozeznává kouřící kužely bylo svou strukturou evidentně nevulkanického původu.

Další, byť menší záhadu představovaly vzhledem ke svému pravidelnému tvaru také podivné jeskynní otvory, v jejichž blízkostí se zdálo, že se zvláštní útvary vyskytují nejhojněji. Jak se uvádělo v Lakeově hlášení, byly často přibližně obdélníkového či půlkruhového tvaru, jako by původní otvory dotvořila k. větší symetrii jakási kouzelná ruka. Pozoruhodný byl jejich počet a plošné rozmístění, což vedlo k domněnce, že celá oblast je provrtaná tunely vyhloubenými ve vápencových vrstvách. Naše zběžné pohledy nám neumožnily nahlédnout hluboko do jeskyní, ale viděli jsme, že jsou zřejmě zbavené veškerých stalaktitů i stalagmitů. Z vnější strany platilo, že části horských srázů v těsné blízkostí otvorů byly vždy hladké a souměrné; a Danfortha napadlo, že slabé praskliny a dolíčky způsobené zvětráváním mají tendenci formovat se do nezvyklých uskupení. Jelikož byl stále plný hrůzy a pocitu nepatřičnosti z toho, co jsme našli v táboře, naznačil, že dolíčky mlhavě připomínají záhadné tečkované obrazce roztroušené po starobylých nazelenalých mastcích, jež se navíc tak obludně opakovaly na šílených sněhových náhrobcích vztyčených nad šesti pohřbenými nestvůrami.

Výšku jsme začali postupně nabírat nad vyššími částmi předhoří a dále při letu k poměrně nízko položenému, předem vybranému průsmyku. Zatímco jsme postupovali kupředu, občas jsme shlédli na sníh a led pod námi a přemýšleli jsme, zda bychom se pokusili pohoří zdolat pěšky i s prostším vybavením let minulých. Dosti nás překvapilo, když jsme spatřili, že co se možností pěšího pochodu týče, terén není ani zdaleka náročný a že navzdory rýhám a dalším nepříjemným místům by tyto svahy pravděpodobně nezastavily ani saně Scotta,

Shackletona či Amundsena. Vypadalo to, že některé ledovce vedou do holých soutěsek neobyčejně nepřerušovaně, a když jsme doletěli do zvoleného průsmyku, zjistili jsme, že v tomto ohledu výjimku netvoří ani on.

Je takřka nemožné popsat naše pocity napjatého očekávání, když jsme se chystali překonat hřeben pohoří a nahlédnout do světa, kam dosud nevkročila lidská noha; třebaže jsme neměli žádný důvod považovat oblasti za horami za zásadně odlišné od těch, které jsme již spatřili a překonali. Dojem strašlivých tajemství dlících v hradbě těchto hor a ve vábení oceánu opalizujícího nebe zahlédnutého mezi jejich vrcholy, byl mimořádně prchavý a subtilní, aby se dal vylíčit doslovným popisem. Spíše šlo o pocit nezřetelné psychologické symboliky a estetických asociací - cosi mísící se s exotickou poezií a malbami a s dávnými mýty skrytými v obávaných a zapovězených svazcích. Podivný rozměr vědomé zlovolnosti byl zřetelný i ve skučení větru; a na okamžik, když se poryvy nořily a zase vynořovaly z všudypřítomných a rezonujících jeskynních otvorů, se zdálo, že tento kombinovaný zvuk zahrnuje i bizarní melodické hvízdání či kvílení pokrývající celou šíři hudební stupnice. V tomto zvuku bylo možné rozeznat mlhavou notu vzpomínky vzbuzujícího odporu, komplexního a neuchopitelného, jako jsou i všechny jiné temné dojmy.

Nyní jsme se, po pomalém stoupání, podle aneroidu pohybovali ve výšce 7070 metrů; a zanechávali jsme pod sebou oblast posledních zbytků sněhu. V této výšce jsme byli obklopeni pouze tmavými holými skalními srázy a začátky drsně zvrásněných ledovců - přičemž k dojmu nepřirozena, fantastična a snovosti přispívaly všechny ty záhadné krychle, bašty a rezonující jeskynní otvory. Když jsem se podíval podél linie vysokých vrcholů, zdálo se mi, že rozeznávám i štít, o němž se zmínil i chudák Lake, jenž byl přímo na vrcholu osazen valem. Vypadalo to, že se zpola ztrácí v nezvyklém antarktickém oparu; oparu, který snad mohl původně Lakea vést k představě o vulkanické činnosti. Průsmyk se rýsoval přímo před námi, hladká a větrem ošlehaná soutěska vklíněná mezi své dvě zubaté a zlověstně se mračící stěny. Za ním se rozprostíralo nebe rozedrané vířícími párami a osvětlené nízkým polárním sluncem - nebe oné vzdálené tajuplné říše, na kterou dosud nepohlédlo žádné lidské oko.

Ještě několik metrů nadmořské výšky a tuto říši spatříme my. Jelikož jsme spolu v kvílivém a skučivém větru ženoucím se průsmykem, k němuž se přidával řev nezakrytých motorů, nemohli klidně hovořit, vyměnili jsme si s Danforthem výmluvné pohledy A potom, jakmile jsme zdolali i těch několik posledních metrů výškového rozdílu, jsme konečně pohlédli přes rozhodující předěl a zahleděli se do neprobádaných tajemství prastaré a naprosto neznámé země.

Myslím, že jakmile jsme proletěli průsmykem a spatřili pohled před sebou, oba jsme zároveň vykřikli směsicí úžasu, bázně, hrůzy a nedůvěry ve vlastní smysly Samozřejmě že se nám oběma musela v daném okamžiku vynořit z mysli nějaká přirozená teorie, která by nám dokázala ustálit vnímání. Pravděpodobně jsme pomysleli na něco, jako jsou groteskně zvětralé skály v Zahradě bohů v Coloradu nebo fantasticky symetrická větrem obroušená skaliska arizonské pouště. Možná jsme se i zčásti domnívali, že scéna před námi je pouze fata morgánou podobnou té, kterou jsme spatřili předcházejícího rána, když jsme se k těmto horám šílenství blížili. Museli jsme mít cosi takto normálního, co by nám poskytlo oporu, když jsme očima přejížděli po oné bezmezné, bouřemi ošlehané plošině a snažili se porozumět skoro nekonečnému labyrintu kolosálních, pravidelných a geometricky harmonických kamenných mas, jež pozvedávaly své drobící se a rozpukané hřebeny nad ledový příkrov nedosahující v nejhrubších vrstvách více než dvanácti či patnácti metrů, ovšem na některých místech ani tolika ne.

Účinek takové obludné scény byl nepopsatelný, poněvadž hned od začátku se zdálo jisté, že zde došlo k jakémusi ďábelskému porušení známých přírodních zákonů. Zde, na ohavně staré náhorní plošině o nadmořské výšce celých 6000 metrů a v podnebí vražedném pro jakékoli osídlení už od dob předcházejících existenci člověka na Zemi, tj. přibližně už 500 000 let, se, kam oko dosáhlo, táhlo bludiště pravidelně uspořádaných skalisek, jehož vznik mohlo připsat čemukoli jinému než vědomému a umělému původu jen zoufalství duševní sebeobrany. Už dříve jsme zavrhli, pokud šlo o seriózní uvalování, veškeré teorie, že krychle a hradby na horských srázech mohou mít jiný původ než přírodní. Jak by tomu mohlo být jinak, když v době, kdy tuto oblast zasáhlo současné nepřerušené panování ledové smrti, se člověk jen sotva odlišoval od velkých primátů?

Nicméně nyní se nadvláda rozumu zdála být nezvratně otřesena, neboť tato kyklopská změť hranatých, zaoblených a zkosených bloků vykazovala rysy jež narušovaly jakékoli bezpečné zabydlení v racionalitě. Šlo zcela evidentně o bezbožné město z Pata morgány, tentokrát v nezvratné, objektivní a neúprosné skutečnosti. To prokleté znamení tedy nakonec mělo materiální základ - ve vyšších vrstvách vzduchu se vznášela horizontální vrstva ledových krystalků a tento neuvěřitelný kamenný přežitek dob minulých vyslal přes hory svůj obraz na základě prostých zákonů odrazu. Ovšem že byl tento přelud celý pokroucený a zvětšený a obsahoval věci, které se v jeho zdroji neobjevovaly; nicméně teď, když jsme tento zdroj spatřili, usoudili jsme, že je ještě obludnější a hrozivější než jeho vzdálený obraz.

Pouze nesmírná, nelidská robustnost těchto ohromných kamenných věží a hradeb uchránila tuto věc před naprostou zkázou v průběhu statisíců - či snad milionů - let, po které zde na pusté plošině trůnila uprostřed poryvů vichrů. „Corona Mundi... Střecha světa..." Všemožná fantaskní označení nám plynula

ze rtů, zatímco jsme se omráčeně dívali na neuvěřitelnou scenérii pod sebou. Znovu jsem pomyslel na tajuplné pradávné mýty, jež mi od prvního pohledu na tento mrtvý antarktický svět nedávaly nijak spát - na ďábelskou plošinu Leng, na Mi-Go či himálajské yetti, na Pnakotické rukopisy se všemi jejich narážkami na předlidskou existenci, na kult Cthulhu, na Necronomicon a na hyperborejské legendy o beztvarém Tsathogguovi a na horší než beztvaré zplozence hvězd, kteří se s touto polobytostí spojovali.

Bezpočet kilometrů všemi směry rozkládal se tento přízrak, aniž by se kdovíjak ztrácel; vlastně když jsme po něm klouzali očima napravo i nalevo podél základny nízkých povlovných kopců předhoří, jež jej oddělovaly od okraje pohoří, došli jsme k závěru, že se naprosto nijak neztrácí, nepočítáme-li přerušení nalevo od průsmyku, kterým jsme přiletěli. Náhodně jsme objevili malou část čeho si o zcela nezměrné velikosti. Na úpatí hor byly groteskní kamenné patvary rozesety přece jen řidčeji a tvořily přechod mezi strašidelným městem a nám už dobře známými krychlemi a baštami, jež nepochybně tvořily jeho horský předvoj. Krychle a bašty, podobně jako podivné vchody do jeskyní, se na vnitřní straně hor vyskytovaly stejně hojně jako na straně vnější.

Největší část tohoto bezejmenného kamenného labyrintu byla tvořena zdmi vyčnívajícími nad led do výšky tří až pětačtyřiceti metrů, o tloušťce pohybující se mezi jedním a půl a třemi metry Sestával převážně z obrovských kvádrů prastaré tmavé břidlice a pískovce - kvádrů v řadě případů dosahujících rozměrů 1i,2 x 1,8 x 2,4 metru -, ačkoli se v určitých místech zdálo, že byl vytesán přímo I z nepřerušované masy nerovného podloží prekambrické břidlice. Budovy si velikostí ani zdaleka neodpovídaly; nacházel se zde bezpočet plástvím podobných uskupení o závratné velikosti, stejně jako samostatné celky podstatně menší. Pokud jde o tvar, pohybovaly se tyto stavby většinou mezi uspořádáním kuželovitým, jehlanovitým či terasovitým; i když zde byla k vidění i řada dokonalých válců, dokonalých krychlí, shluků krychlí a dalších pravoúhlých útvarů a zvláštní uskupení sešikmených budov, jejichž pěticípý půdorys matně upomínal na moderní soustavy opevnění. Stavitelé neustále a umně využívali principu klenby a je pravděpodobné, že v době největšího rozkvětu města zde musely existovat i kupole.

Celá tato kamenná spleť byla nestvůrně zvětralá a ledový příkrov, z něhož se zvedaly její věže, byl poset opadanými kusy a věkovitými úlomky. V místech, kde byl led průhledný, bylo možno zahlédnout dolní části gigantických sloupů a všimli jsme si i zachovalých kamenných mostů, jež spojovaly jednotlivé věže v nejrůznějších výškách nad zemí. Na obnažených zdech jsme naopak zaregistrovali

zjizvená místa, kde se klenuly další a výše umístěné mosty stejného charakteru. Při bližším průzkumu jsme narazili i na nesčetná velká okna; z nichž některá byla zakryta okenicemi ze zkamenělého materiálu, původně dřeva, ačkoli většina zela zlověstnou a hrozivou prázdnotou. Mnoho rozvalin bylo samozřejmě bez střechy a jejich horní hrany byly nerovné, třebaže působení

větrů je dokázalo zaoblit. Jiné, výrazněji kuželovitých či jehlanovitých tvarů či chráněné vyššími okolními stavbami, si však i navzdory všudypřítomnému drolení a pukání zachovaly vnější kontury neporušené. S pomocí dalekohledu se nám podařilo rozeznat i něco, co se jevilo jako sochařské ozdoby v horizontálních pásech - ozdoby zahrnující ona prapodivná uskupení teček, jejichž přítomnost na starobylých mastcích nyní nabyla nekonečně většího významu.
Na řadě míst byly budovy zcela zničené a ledový příkrov byl hluboce zbrázděn působením nejrůznějších geologických fenoménů. Jinde se zdivo rozpadlo až k povrchu ledu. Jedno rozsáhlé místo, táhnoucí se zevnitř náhorní plošiny k rozsedlině v předhoří vzdálené asi půldruhého kilometru nalevo od průsmyku, kterým jsme proletěli, nebylo kamennými strukturami zastavěno vůbec; a shodli jsme se, že představovalo koryto jakéhosi toku, jenž v třetihorách - před miliony let - protékal městem a nořil se do nějakého úchvatného podzemního jícnu ve velkém bariérovém horském hřebenu. Bylo jisté, že celkově jde především o oblast jeskyní, propastí a podzemních tajemství nepřístupných jakémukoli lidskému bádání.
Ohlédnu-li se dnes za našimi pocity a vzpomenu-li si na naše omráčení při pohledu na monstrózní pozůstatek z časů, jež jsme považovali za předcházející existenci člověka, nedokáži se ubránit údivu, jak se nám podařilo uchovat si zdání duševní vyrovnanosti. Samozřejmě že jsme věděli, že něco - časová posloupnost, vědecké teorie nebo naše vlastní vědomí - je žalostně v nepořádku; zachovávali jsme si však tolik klidu, abychom uřídili letoun, dosti důkladně si prohlédli spoustu věcí pod sebou a pořídili pečlivou sadu fotografií, které ještě mohou prokázat velkou službu jak nám, tak celému světu. V mém případě mi mohly pomoci hluboce zakořeněné vědecké návyky, neboť nad vším zmatkem a pocitem ohrožení ve mně hořela nepřekonatelná zvědavost proniknout co nejdůkladněji do okolních prastarých tajemství - poznat, jaké bytosti stavěly a žily na tomto nesmírně kolosálním místě a jaký vztah mohla mít tak jedinečná koncentrace života ke světu své doby nebo dob jiných.
Toto město totiž nemohlo být nikterak normální. Muselo tvořit původní jádro a střed jakési pradávné a neuvěřitelné kapitoly historie Země, jejíž vnější důsledky, o nichž se pouze nejasně zmiňovaly ty nejzáhadnější a nejnesrozumitelnější mýty, stačily naprosto vymizet ve zmatku zemských proměn, dávno předtím, než se lidská rasa, jak ji dnes známe, vybelhala z tenat lidoopi existence. Rozkládala se tu paleogenní megalopole, ve srovnání s níž jsou bájná Atlantida a Lemurie, Commoriom, Uzuldarúm a Olathoe v zemi Lomar záležitostmi dneška - dokonce ani ne včerejška; megalopole zaujímající místo vedle takových obávaných předlidských hanebností, jako byly Valusie, R'lyeh, Ib v zemi Mnar a Bezejmenné město v Arabské poušti. Když jsme přelétávali nad bludištěm studených titánských věží, má představivost se někdy vymanila z. veškerých pout a bezcílně se vznášela v říši fantastických spojitostí

- dokonce vytvářela spojení mezi tímto ztraceným světem a některými mými nejdivočejšími sny týkajícími se šílené hrůzy v táboře.
Palivová nádrž letadla byla v zájmu větší lehkostí naplněna jen zčásti; proto jsme museli být při svém průzkumu obezřetní. I tak se nám podařilo, poté, co jsme sestoupili na hladinu, kde bylo působení větru prakticky zanedbatelné, pokrýt nesmírnou část terénu - či spíše vzduchu. Zdálo se, že horské pásmo ani děsivé kamenné město, lemující jeho vnitřní úpatí, neberou konce. Po osmdesáti-kilometrovém letu na obé strany nebyly v labyrintu skal a zdiva, čnícího z věčného ledu jako drápy mrtvoly patrné žádné obměny. Patrná nicméně byla určitá kromobyčejně pozoruhodná různorodost objektů; jako byly reliéfy v kaňonu, kde široký říční tok vnikal do předhoří a blížil se místu svého zanoření mezi skaliska. Úpatí hor v místě, kde mizel, bylo směle vymodelováno do podob kyklopských sloupů; a cosi na těch zvrásněných sudovitých tvarech ve mně i v Danforthovi vyvolávalo mlhavé, nenávistné a matoucí vzpomínky.
Narazili jsme rovněž na několik otevřených prostranství ve tvaru hvězdice, zjevně představujících náměstí; a povšimli jsme si, jak často je zde zvlněn terén. Všude, kde se zvedal prudký kopec, jsme viděli, že byl vyhlouben do podoby jakési nepravidelné kamenné stavby; ale našli jsme i dvě výjimky. Jedna z nich byla příliš zvětralá na to, aby bylo zřejmé, co stálo na jejím vyčnívajícím vrcholu, zatímco druhá stále nesla stopy po prapodivném kuželovitém památníku vytesaném z jednolité skalní masy, matně připomínajícím struktury, jako je známá Hadí hrobka ve starobylém údolí Petry.
Při letu od hor směrem do vnitrozemí jsme zjistili, že ačkoli se délka města podél předhoří zdá nekonečná, pokud jde o šířku, ta nezměrná není. Asi po padesáti kilometrech groteskní kamenné stavby začaly řídnout a po dalších šestnácti kilometrech jsme už přelétávali nad ničím nepřerušovanou pustinou bez jakýchkoli stop po působení myslících bytostí. Vypadalo to, že řeka se za hranicemi města ubírala širokým propadlým korytem. Terén získal na poněkud větší rozeklanosti a zdálo se, že směrem, kde se na západě ztrácí v oparu, začíná nepatrně stoupat.
Dosud jsme nepřistáli na zemi, avšak opustit plošinu, aniž bychom se pokusili vstoupit do některé z obludných staveb, bylo nemyslitelné. Proto jsme se rozhodli najít na úpatí hor v blízkostí soutěsky rovné místo, kam bychom s letadlem dosedli a odkud bychom se vydali pěšky na průzkum. Třebaže byly tyto povlovné svahy tu a tam poseté rozvalinami, při nízkém letu jsme brzy objevili celou řádu možných přistávacích ploch. Jen co jsme si vybrali místo nejblíže k průsmyku, poněvadž při následujícím letu jsme se měli dostat přes hory zpět do tábora, podařilo se nám ve 12:30 dosednout na hladké a tvrdé sněhové pole prosté jakýchkoli překážek a znamenitě uzpůsobené pro pozdější rychlý a úspěšný odlet.
Nezdálo se, že bude nutné, abychom letadlo na tak krátkou dobu a v tak příjemné absenci silného větru v naší nadmořské výšce chránili sněhovými zátarasy; proto jsme dohlédli pouze na to, aby byly bezpečně ukryty přistávací

lyže a aby mráz nepoškodil životně důležité části mechanismu. Pro svou pěší výpravu jsme vyložili nejteplejší kožichy určené k létání a vzali jsme si s sebou malou výbavu sestávající z kapesního kompasu, ručního fotoaparátu, trochy potravin, řady zápisníků a spousty papíru, geologického kladívka a dláta, pytlíků na vzorky, kusu horolezeckého lana a výkonných elektrických svítilen s náhradními bateriemi; všechno toto vybavení jsme vezli v letadle pro případ, že bychom mohli provést přistání, pořídit na zemi snímky, kresby a topografické náčrtky a z nějakého obnaženého svahu, výchozu či skalní jeskyně získat vzorky hornin. Naštěstí jsme disponovali dostatečným množstvím papíru, který jsme mohli natrhat, naházet do pytlů na vzorky a využít na základě prastarého principu hry na lišku k označení postupu všemi bludišti, na která jsme mohli narazit. Papír jsme si vezli pro případ objevení jeskynního systému s natolik mírným prouděním vzduchu, abychom se mohli uchýlit k této rychlé a snadné metodě značení cesty místo obvyklého značení pomocí odsekávání skal.

Když jsme ztvrdlým sněhem obezřele scházeli po svahu k ohromnému kamennému labyrintu rýsujícímu se na pozadí opalizujícího západu, cítili jsme skoro stejně tak silný pocit blížících se zázraků, který jsme zakoušeli i při příletu k neprobádanému horskému průsmyku před čtyřmi hodinami. Je pravda, že očima jsme již přivykli neuvěřitelnému tajemství skrytému za bariérou hor, ale vidina skutečného proniknutí mezi starobylé zdi vztyčené myslícími bytostmi možná před miliony lety - předtím než mohla existovat jakákoli známá lidská rasa - v nás přesto vzbuzovala úžas a svým tušením kosmických abnormalit snad i hrůzu. Ačkoli si řídký vzduch v této závratné výšce vybíral při fyzické námaze svou dati, já i Danforth jsme zjistili, že pohyb snášíme dobře, a cítili jsme se na jakýkoli výkon, který by nám osud mohl připravit. Stačilo nám jen ní kolik kroků, abychom se dostali k beztvaré rozvalině zvětralé na úroveň sněhu, zatímco padesát až pětasedmdesát metrů dál stála ohromná nezastřešená a nepoškozená bašta ve tvaru gigantické pěticípé hvězdy dosahující ve své nepravidelnosti výšky tří či tří a půl metru. Právě k ní jsme zamířili; a když jsme byli konečné schopni dotknout se jejích zvětralých kyklopských bloků, cítili jsme, že jsme navázali neslýchané a skoro rouhavé spojení se zapomenutými časy, jež je našemu pokolení běžně nedostupné.

Tato hvězdicovitá bašta, dosahující od jednoho vrcholu ke druhému délky snad devadesáti metrů, byla vystavěna z jurských pískovcových kvádrů nestejné velikostí o průměrné ploše 1,8 x 2,4 metru. Otevírala se v ní řada klenutých pozorovatelen či oken velkých asi 1,2 metru na šířku a 1,5 metru na výšku, rozmístěných dosti symetricky v cípech hvězdy i v jejích vnitřních úhlech, přičemž jejich spodní okraj se nacházel přibližně metr od povrchu ledu. Když jsme jimi nahlédli, spatřili jsme, že zdivo má tloušťku celého půldruhého metru, že uvnitř struktury nezůstaly žádné přepážky a že na vnitřních stěnách byly zřetelné stopy po pásech rytin či basreliéfů, což byly skutečnosti, které jsme vytušili už při nízkém přeletu nejen nad tímto valem, nýbrž i nad dalšími.

Třebaže zde musely být přítomny i spodní partie, veškeré pozůstatky po nich byly na tomto místě dokonale skryty v hluboké vrstvě ledu a sněhu.
Prolezli jsme jedním oknem a marně jsme se snažili rozluštit skoro zahlazené nástěnné obrazce, nepokusili jsme se však vstoupit na zamrzlou zem. Náš průzkumný let naznačil, že řada budov ve městě není natolik zanesena ledem jako tato a že kdybychom do těchto stále zastřešených staveb vnikli, mohli bychom případně narazit j na interiéry zcela holé, kde by bylo možné dosáhnout i skutečné podlahy Než jsme baštu opustili, pečlivě jsme ji vyfotografovali a v dokonalém úžasu jsme si prohlédli i její kyklopské zdivo prosté jakéhokoli přídavku malty. Přáli jsme si, aby s námi byl i Pabodie, protože jeho technické vědomosti by nám mohly pomoci odhadnout, jak mohlo v neuvěřitelně dávných časech výstavby tohoto města a jeho okolí docházet k transportu tak ohromných bloků.
Osm set metrů dlouhý sestup do města samého, kdy nám v zádech pustě a zběsile burácel vítr prohánějící se mezi vysokými vrcholy, zůstává zážitkem, jehož nejmenší podrobnosti mi provždy zůstanou vyryté v paměti. S výjimkou Danfortha a mne by si lidé mohli podobné optické jevy představit pouze v přízračných nočních můrách. Mezi námi dvěma a vířícími mlhami na západě se rozkládal obludný labyrint tmavých kamenných věží; jejich výstřední a nepochopitelné tvary na nás při každém pohledu z nového úhlu činily nepopsatelný dojem. Šlo o fata morgánu vytesanou z kamenné masy a kdyby nebylo fotografií, stále bych pochyboval, zda něco takového může skutečně existovat. Převládající druh zdiva se nijak nelišil od materiálu hradeb, jež jsme si již prohlédli, nicméně extravagantní formy, jichž zdivo v tomto městě nabývalo, se zcela vymykaly možnostem jakéhokoli popisu.
Dokonce i snímky ilustrují jen jeden či dva rozměry jejich nekonečné bizarnosti, nesmírné rozmanitosti, nadpřirozené masivnosti a absolutně cizorodé exotičnosti. Viděli jsme geometrické tvary, pro něž by Euklid jen stěží našel jméno - kužely všech fází nepravidelnosti a komolosti; terasy všech typů pobuřujících disproporcí; věže podivně bující do baňatých patvarů; polámané sloupy ve zvláštních uskupeních a pěticípé či pětihřbeté útvary nepříčetné groteskno sti. Když jsme se blížili, začínalo být vidět i pod některé průhledné části ledového příkrovu, kde jsme rozeznávali válcovité kamenné mosty spojující v nejrůznějších výškách bláznivě rozptýlené stavby. Zdálo se, že nenajdeme žádné uspořádané ulice, takže jediným otevřeným prostranstvím zůstávalo místo kilometr a půl nalevo od nás, kudy musela protékat městem do hor prastará řeka.
Dalekohledy jsme zjistili, že se zde hojně vyskytují vnější horizontální pásy takřka zahlazených plastik a seskupení teček, a částečně jsme si dokázali představit, jak město muselo kdysi vypadati když většina střech a horních částí věží prohrála souboj s časem. Celek představoval složitou spleť křivolakých uliček a průchodů, přičemž všechny tvořily hluboké kaňony a vzhledem k převislému zdivu či přítomnosti klenutých lávek byly některé jen sotva čímsi

více než pouhými tunely. Pod námi se rozprostírající město se na pozadí západních mlh, jejichž severním okrajem se snažilo prodrat nízké narudlé antarktické slunce časného odpoledne, tyčilo jako snový přízrak; a jakmile slunce na okamžik narazilo na silnější překážku a scenérie se ponořila do chvilkového stínu, okolí mne rozechvělo nezřetelnou hrozbou, kterou nebudu nikdy s to výstižně postihnout. Divočejší tóny cílené zlovolnosti se vkradly i clo slabého kvílení a skučení vzdáleného větru v ohromných horských soutěskách. Poslední úsek našeho sestupu do města byl nezvykle prudký a náhlý a skalní výchoz v místech, kde se měnil sklon, nás přivedl k myšlence, že zde musela kdysi existovat umělá terasa. Tušili jsme, že pod ledem se bude ukrývat řada schodů či něčeho na jejich způsob.

Když jsme se konečně ponořili do spleti města samého a začali klopýtat přes pobořené zdivo a vyhýbat se tísnivé blízkostí a závratné výšce všudypřítomných drolících se a zvětralých zdí, opět jsme zakusili natolik zvláštní pocity, že se divím míře sebeovládání, již jsme si byli schopni uchovat. Danforth byl zjevné celý nesvůj a pouštěl se do jistých otřesně neopodstatněných spekulací ohledně hrůzy v táboře - jež se mi příčily i proto, že na několik závěrů, k nimž nás dohnala řada vlastností tohoto morbidního přežitku obludného stáří, jsem musel mermomocí přistoupit i já. Úvahy mu začaly ovlivňovat i představivost; protože na jednom místě - kde tvořila ostrý zákrut ulička plná sutin - zarputile tvrdil, že na zemi spatřil slabé stopy po otiscích, jež se mu ani trochu nezamlouvaly; zatímco jinde se zastavil, aby se zaposlouchal do prchavého imaginárnrho zvuku linoucího se z jakéhosi neurčitého místa - tlumeného melodického kvílení, které označil za dosti podobné zvukům větru v horských jeskyních, které však bylo jaksi znepokojivé jiné. Nekonečná pěticípovitost okolní architektury a několika málo zřetelných nástěnných arabesek v nás vzbuzovala matný, zlověstný dojem,jehož jsme se nemohli za žádnou cenu zbavit. Vyvolávala v nás strašlivý podvědomý pocit jistoty ohledně pradávných bytostí, které zbudovaly a obývaly toto bezbožné místo.

Naše vědecké a dobrodružné duše však ještě nestačily zcela zmrtvět; mechanicky jsme se drželi plánu spočívajícího v odsekávání vzorků ze všech typů nerostného materiálu zastoupených ve struktuře zdiva. Chtěli jsme nashromáždit pokud možno kompletní sérii, abychom si vytvořili co nejlepší představu o stáří tohoto místa. Zdálo se, že nic v masivních vnějších zdech nepochází z časů dávnějších než jurské a komančské období, a stejně tak by se v celém městě nenašel kámen sahající svým původem za hranici pliocénu. Mohli jsme si být neotřesitelně jisti, že se procházíme krajinou smrti, jež zde vládla přinejmenším 500 000 let, a pravděpodobně ještě déle.

Při pochodu tímto bludištěm kamenného soumraku jsme se zastavovali u všech dosažitelných otvorů, skrze něž jsme studovali viditelné interiéry a zkoumali možnosti proniknutí dovnitř. Některé vchody se otvíraly mimo náš dosah, jiné vedly pouze k rozvalinám plným ledu, jež byly stejně nezastřešené a holé jako kamenná bašta na kopci. Jeden otvor, byt prostorný a vybízející k prozkoumání,

končil očividně bezednou propastí, neskýtající žádnou možnost sestupu. Občas se nám nabídla možnost prohlédnout si zkamenělé dřevo zachovalé okenice, jejíž stále rozeznatelné vlákno v nás vzbuzovalo úžas svou nesmírnou starobylostí. Okenice byly vyrobeny z druhohorních nahosemenných dřevin a jehličnanů -- zvláště pak křídových cykas - a z vějířovytých palem a prvních krytosemenných rostlin pocházejících jednoznačně z třetihor. Nebylo možno nalézt nic mladšího data než z pliocénu. Umístění těchto okenic - jejichž okraje poukazovaly na přítomnost podivných a dávno zmizelých závěsů - prozrazovalo jejich různé využití; některé byly osazené na vnější, jiné na vnitřní straně hlubokých výklenků. Zdálo se, že korozi svých pradávných a patrně kovových držáků a upínadel přežily jen díky tomu, že zůstaly zaklíněné ve zdi.
Po určité době jsme narazili na řadu oken - otevírajících se ve stěně gigantického kužele s nepoškozeným vrcholem a pěti hřbety -, jež ústila do ohromné zachovalé místnosti s kamennou podlahou; tato okna však v místnosti byla příliš vysoko na to, aby se jimi dalo vlézt dovnitř bez použití provazu. Provaz jsme s sebou sice měli, ale pokud to nebylo vyloženě nutné, šest metrů dělících nás od země jsme prozatím zdolávat nechtěli - zvláště pak v řídkém vzduchu náhorní plošiny, kde byly kladeny velké požadavky na srdeční činnost. Tato rozlehlá místnost byla nejspíše jakousi síní či shromaždištěm, na jehož stěnách naše elektrické svítilny vykreslily smělé, výrazné a potenciálně děsivé sochy uspořádané do širokých horizontálních pásů, které oddělovaly stejně tak široké pásy konvenčních arabesek. Toto místo jsme si pečlivě zakreslili a rozhodli jsme se, že do něj pronikneme, pokud nenalezneme interiér se snadnějším přístupem.
Nakonec jsme však vhodný otvor našli; šlo o klenutý vchod o šířce přibližně dvou a výšce přibližně tří meterů, jenž představoval dávné vyústění visuté lávky přemosťující boční uličku ve výšce asi půldruhého metru nad současnou úrovní zalednění. Tyto klenuté lávky zcela přirozeně končily v jedné rovině s chodbami vyšších pater budov; a v tomto konkrétním případě byla podlaha v patře zachována. Stavba, do níž jsme takto mohli vniknout, představovala sérii obdélníkových, na západ směřujících teras po naší levici. Budova přes uličku, kde zelo druhé klenuté ústí, měla tvar pobořeného válce bez oken, avšak s nezvyklým vyboulením Přibližné tři metry nad vchodem. Uvnitř chodby byla naprostá tma a zdálo se, že klenba postupuje do studny nekonečné prázdnoty.
Vstup do rozlehlé budovy po naší levici byl dvojnásob usnadněn hromadami suti, nicméně než jsme se vydali využít této dlouho očekávané příležitosti, na okamžik jsme zaváhali. Ačkoli jsme dokázali vstoupit do labyrintu pradávných tajemství, abychom pronikli i do skutečného nitra neporušené a zachovalé budovy tohoto pohádkově starobylého světa, jehož povaha se nám zjevovala ve stále zřetelnějších konturách, museli jsme v sobě nalézt nové odhodlání. Nakonec jsme však vpřed přece jen vyrazili; a vydrápali se přes rozvaliny do zejícího otvoru. Podlaha v něm byla z velikých břidlicových tabulí a zdálo se, že tvoří vyústění dlouhé, vysoké chodby s opracovanými stěnami.

Když jsme si všimli řady vnitřních klenutých průchodů, jež z ní vybíhaly a představili si pravděpodobnou spletitost tohoto hnízda skrytých místností, rozhodli jsme se, že se musíme uchýlit k systému značení cesty papírovými útržky. Při orientaci jsme si doposud vypomáhali kompasy, a také častými pohledy na ohromný horský masiv tyčící se mezi věžemi za našimi zády; ale od tohoto okamžiku bylo nutné sáhnout po umělé náhradě. Nepotřebný papír jsme natrhalí na proužky odpovídající velikostí, ty jsme vložili do Danforthovy brašny a připravili jsme se, že je budeme užívat tak hospodárně, jak nám umožní naše vlastní bezpečnost. Pomocí této metody jsme se se vší pravděpodobností měli vyvarovat sejití z cesty neboť jak se zdálo, uvnitř starobylé stavby nebyl žádný silný průvan. Pokud by se objevil nebo pokud by nám měla dojít zásoba papírků, samozřejmě bychom využili jistější, byť pracnější metody odštěpování zdí.
Pokud bychom se neodvážili provést pokus, nedokázali bychom odhadnout, jak rozsáhlá může objevená oblast vůbec být. Těsná a hojná propojení různých budov nás vedla k pravděpodobné domněnce že bychom mezi jednotlivými stavbami mohli přecházet po mostech skrytých pod ledovým příkrovem, snad s výjimkou míst, kde by postup znemožňovala místní sesutí zdiva či geologické zlomy neboť bylo zřejmé, že bytelné struktury trpěly jen slabým zaledněním. Takřka ve všech oblastech průhledného ledu bylo vidět zanořená okna, tak pevně zabedněná, jako by město v této uniformní podobě přetrvávalo až do okamžiku, kdy ledové příkrovy jednou provždy uzamkly celou jeho spodní část. Skoro jste nabývali prapodivného dojmu, že toto místo bylo v jakési mlhavé a dávné době úmyslně uzavřeno a opuštěno, že je tedy nezasáhla žádné náhlá pohroma ani nebylo ponecháno napospas postupnému zániku. Očekávalo neznámé obyvatelstvo příchod ledu a vydalo se hromadně hledat příhodnější útočiště? Přesnější analýza fyziografické situace, týkající se formace ledového příkrovu, musela v této fázi počkat na pozdější dobu. Zcela zjevně zde nepůsobily žádné dlouhodobé síly. Snad byl na vině tlak nakumulovaného sněhu; a možná za zvláštní stav, jehož jsme byli nyní svědky, mohlo vylití řeky či protržení nějaké předvěké ledovcové nádrže v horském masivu. V obrazotvornosti se mohla v souvislosti s tímto místem zrodit jakákoli domněnka.

VI.

Bylo by zdlouhavé, kdybych měl dopodrobna a postupně líčit naše putování oním jeskyňovitým, prastarým bludištěm dávných zdí; oním obludným doupětem starobylých tajemství, jímž se nyní poprvé po bezpočtu věků rozléhala ozvěna lidských kroků. Je to pravda obzvláště ve světle skutečnosti, že velká část strašlivého dramatu a zjištění se vyjevila na základě pouhého studia všudypřítomných nástěnných plastik. Pravdu našich odhalení do značné míry potvrdí fotografie těchto plastik a je jen škoda, že jsme s sebou neměli

větší zásobu filmu. Nakonec jsme poté, co nám fotografický materiál došel, museli sáhnout po notesech a jisté výrazné artefakty zaznamenat jen v hrubých náčrtcích.
Budova, do níž jsme právě pronikli, se vyznačovala závratnou velikostí a propracovaností a vzbuzovala v nás mocnou představu architektury oné nepoznané geologické minulosti. Vnitřní přepážky byly méně bytelné než vnější zdi, ale ve spodních partiích byly výtečně zachovány. Celou strukturu charakterizovala spletitá komplexnost, již podtrhovaly i zvláštně nepravidelné rozdíly v úrovních jednotlivých podlaží. Kdyby nebylo papírového značení, už na začátku bychom se bezpochyby ztratili. Nejdříve jsme se rozhodli prozkoumat horní zchátralejší část, a proto jsme se labyrintem začali šplhat nějakých třicet metrů vzhůru do míst, kde do polárního nebe zasněženě a poničeně zela nejvyšší řada komnat. Stoupali jsme po strmých, příčně žebrovaných kamenných rampách či nakloněných plošinách, jež všude plnily funkci schodišť. Místnosti, na něž jsme narazili, byly všemožných tvarů a velikostí, sahajících od pěticípých hvězd k trojúhelníkům a dokonalým krychlím. Lze bezpečně říci, že v průměru zaujímaly 9 x y metrů podlahové plochy a sahaly šest metrů do výšky; existovalo tu však i mnoho rozlehlejších místností. Jakmile jsme si zevrubně prohlédli horní oblast a vrstvu ledu, patro po patře jsme sestoupili i do zanořené části, kde jsme si záhy uvědomili, že se nacházíme v pokračujícím bludišti vzájemně propojených komnat a chodeb, rozprostírajících se patrně v neomezeně rozsáhlém prostoru i mimo hranice této konkrétní budovy Kyklopská masivnost a gigantičnost všeho kolem na nás začala působit podivně stísňujícím dojmem; a ve všech tvarech, rozměrech, poměrech, dekoracích a stavebních detailech této hříšně starobylé budov bylo cosi mlhavě, ale hluboce nelidského. Na základě kamenných plastik jsme si brzy uvědomili, že toto nestvůrné město je staré mnoho milionů let.
Dosud nedokážeme vysvětlit technické principy; jichž bylo využito při nezvyklém vyvažování a sestavování ohromných kamenných mas, ačkoli bylo jasné, že stavitelé se do velké míry spoléhali na ulití principu oblouku. Z místností, jež jsme navštívili, bylo vyklizeno veškeré přenosné zařízení, kterážto okolnost nás ujistila v přesvědčení, že město bylo opuštěno po úvaze. Hlavní dekorací byl skoro univerzální systém nástěnných plastik, jež místnosti zdobil v souvislých devadesát centimetrů širokých horizontálních pásech, střídajících se po celé výšce zdi se stejně tak širokými pásy geometrických arabesek. V tomto uspořádání by se sice našly výjimky, ale jeho převaha byla zarážející. Kolem některých pásů arabesek byla nicméně často zasazena řada hladkých kartuší obsahujících podivně vzorovaná uskupení teček.
Záhy jsme seznali, že technika je vyzrálá, procítěná a esteticky vyspělá na nejvyšší stupeň civilizovaného mistrovství; ačkoli byla v každém ohledu zcela cizí jakékoli známé umělecké tradici lidstva. Nikdy jsem nespatřil sochařské dílo, jež by se jí jen přiblížilo jemností provedení. I ty nejmenší detaily spletité vegetace či živočišného života byly navzdory smělé velikostí děl vyvedeny se

zdrcující sugestivností; konveční obrazce byly zase zázraky propracované. složitosti. Arabesky prozrazovaly hluboké porozumění matematickým principům a byly zhotoveny ze záhadně symetrických oblouků a úhlů vycházejících z násobku pěti. Pásy s vyobrazeními se držely vysoce formalizované tradice a nabízely zvláštní zacházení s perspektivou; vyznačovaly se však uměleckou sdělností, jež nás hluboce zasáhla i navzdory zející propasti vzdálených časových období: Umělecká metoda vycházela z nezvyklé juxtapozice příčného řezu a dvojrozměrné siluety a vyjadřovala analytickou psychologii překonávající myšlení jakékoli známé dávné civilizace. Je zbytečné pokoušet se o srovnání tohoto umění s čímkoli, co se vystavuje v našich muzeích. Ti, kdož si prohlédnou fotografie, nejbližší analogii naleznou patrně v určitých groteskních představách těch nejodvážnějších futuristů.
Síť arabesek sestávala veskrze ze zapuštěných linek, jejichž hloubka se na nezvětralých stěnách pohybovala od dvou a půl do pěti centimetrů. V místech, kde se objevovaly kartuše se skupinami teček - evidentně šlo o nápisy v jakémsi neznámém a prehistorickém jazyku a abecedě -, hloubka arabesek dosahovala snad čtyř centimetrů a tečky byly zasazeny snad o centimetr níže. Obrazové pásy byly vyvedeny v mělkém kuželovém reliéfu, přičemž jejich pozadí se nacházelo přibližně pět centimetrů pod úrovní povrchu zdi. U některých exemplářů jsme rozeznávali stopy po původní koloraci, ačkoli na většině míst barvivo, jehož mohlo být na plastikách užito, rozložilo a zahladilo působení nekonečných věků. Čím více jsme tuto úžasnou techniku studovali, tím více jsme tyto věci obdivovali. Pod jejich strohým tíhnutím ke konvenčnosti bylo možné odtušit jemné a přesné pozorovací a výtvarné schopnosti umělců; ostatně sám konvenční přístup sloužil k symbolizování a zdůraznění skutečné podstaty či zásadní odlišnosti každého znázorněného subjektu. Cítili jsme také, že mimo tyto rozpoznatelné přednosti se v dílech skrývá ještě něco navíc, což však našimi smysly nebylo již uchopitelné. Určité občasné tahy skýtaly nezřetelné náznaky skrytých symbolů a podnětů, jejichž hluboký a silný význam by nám odhalilo jen komplexnější či odlišné smyslové ústrojí.
Náměty soch zjevně vycházely ze života ztracené epochy, kdy byly vytvořeny a obsahovaly ohromné množství historických odkazů. Právě tento abnormální sklon zmizelé rasy dokumentovat své dějiny - okolnost, jež nám shodou náhod hrála do karet - způsobil, že pro nás plastiky začaly představovat ohromující zdroj informací, což nás vedlo k tomu, abychom jejich fotografie a přepisy zohlednili před vším ostatním. V některých místnostech převládající styl dekorací nahradily mapy, astronomická schémata a další vědecká vyobrazení velkých měřítek; tyto věci naivně a strašlivě stvrzovaly skutečnosti, jež jsme vyčetli už z obrazových vlysů a arabesek. Naznačím-li zde, na co poukazoval celek, doufám, že u těch, co mi vůbec uvěří, mé líčení nevzbudí zvědavost překonávající zdravou opatrnost. Bylo by tragické, kdyby se někdo nechal vlákat do této říše smrti a hrůz na základě varování, jež jej měla naopak odradit.

Stěny s plastikami narušovala protáhlá okna a masivní tři a půl metru vysoké dveřní otvory; v oknech i dveřích bylo na několika místech zachováno zkamenělé dřevěné deštění - pečlivě vyřezávané a vyleštěné - původních okenic či dveřních výplní. Všechny kovové součásti zmizely už před dávnou dobou; několikero dveří však zůstalo stát na svých místech a při postupu z jedné místnosti do druhé jsme je museli násilím otevírat. Občas jsme narazili na dochované okenní rámy s podivnými průhlednými tabulkami - většinou elipsovitého tvaru; rozhodně jich ale nebylo nijak mnoho. Nacházeli jsme rovněž hojné výklenky pozoruhodné velikosti, zpravidla prázdné, nicméně tu a tam se v nich vyskytoval nějaký bizarní objekt vymodelovaný ze zeleného mastku, jenž byl buď rozbitý, nebo nepříliš zajímavý, aby nám stál za ukořistění. Jiné otvory měly bezpochyby souvislost s dávnými mechanickými zařízeními - vytápěním, osvětlením a podobně -, na jejichž využití upomínala řada plastik. Stropy byly obvykle hladké, někde však byly vykládané zeleným mastkem či jinými kachlíky, z nichž většina nyní chyběla.l podlahy byly dlážděné těmito kachlemi, ačkoli převažovalo využití prostého kamene.
Jak jsem již uvedl, nezůstal tu žádný nábytek či jiné movité věci. Jaké zvláštní vybavení kdysi plnilo tyto ponuré, ozvěnami znějící místnosti, bylo ale zřejmé z vyobrazení na stěnách. Nad ledovým příkrovem byly podlahy většinou posety hromadami suti, smetí a rozvalin; hlouběji však tento stav nebyl zřetelný do tak velké míry. V některých níže položených místnostech a chodbách jsme nenarazili na nic jiného než písčitý prach nebo starobylý minerální povlak, zatímco jinde se šířilo zlověstné ovzduší jakoby po nedávném úklidu. Samozřejmě že v místech, kde došlo k trhlinám či ke zřícením, byly nižší polohy stejně tak plné drti jako místa blíže povrchu. Před naprostou tmou zachraňoval vnitřní části stavby centrální dvůr - jal: tomu bylo i u jiných budov, jež jsme si prohlíželi ze vzduchu. V horních místnostech jsme tudíž museli používat elektrické svítilny jen zřídka, a to při studiu detailů kamenných plastik. Nicméně pod ledovou vrstvou se šero prohloubilo a v řadě částí spletitého přízemí jsme vstupovali do míst, kde vládla jen černočerná tma.
Aby si někdo dokázal vytvořit byt jen matnou představu o našich myšlenkách a pocitech při vstupu do tohoto ztichlého labyrintu nelidských staveb, je třeba, aby si v mysli sladil beznadějně znepokojivý chaos prchavých nálad, vzpomínek a dojmů. Naprosto děsivá starodávnost a smrtonosná bezútěšnost tohoto místa by dokázaly zdrtit skoro každého citlivého člověka, ale k těmto prvkům bylo třeba přičíst i nedávné hrůzné události v táboře a odhalení, k nimž tak záhy došlo při zkoumání strašlivých nástěnných plastik všude kolem nás. Jakmile jsme narazili na jistou dokonale zachovanou část nástěnných vyobrazení, stačil nám jen krátký pohled, abychom poznali obludnou pravdu - pravdu, o níž by bylo naivní tvrdit, že jsme ji s Danforthem nezávisle na sobě netušili už dříve, byť jsme si dávali pečlivý pozor, abychom na ni jeden před druhým ani v nejmenším nepoukazovali. Nyní už nemohlo být ani jediné milosrdné pochyby o povaze bytostí, které postavily a obývaly toto příšerné

mrtvé město před miliony let, kdy se předchůdci lidí nacházeli na úrovni primitivních savců a kdy se po tropických stepích Evropy a Asie prohánělí obrovití dinosauři.
Původně jsme se zoufale drželi jiné možnosti a trvali jsme na tom - každý v duchu sám pro sebe -, že všudypřítomnost motivu pěticípé hvězdy neznamená nic více než určité kulturní či náboženské velebení pradávného přírodního objektu, jenž v sobě tak zřetelně ztělesňoval charakter pěticíposti; podobně jako dekorativní motivy minojské Kréty velebily posvátného býka, egyptské motivy velebily skarabea, římské vlka a orla a totemy nejrůznějších divošských kmenů pak další zvířata. K tomuto útočišti jsme se však nadále uchylovat nemohli; museli jsme čelit otřesnému poznání, které čtenář těchto stránek bezpochyby vytušil už před dlouhou dobou. Ani teď takřka nejsem schopen uvést tyto skutečnosti černé na bílém, ale snad to nebude ani nutné.
Bytosti, jež kdysi toto obludné město zbudovaly a žily v něm za doby dinosaurů, nebyly žádnými dinosaury nýbrž něčím mnohem horším. Dinosauři byla nová a skoro nemyslící zvířata - stavitelé tohoto města však byli moudří a staří a zanechali po sobě otisky v materiálu, s nímž bylo manipulováno už skoro před miliardou let... v materiálu, s nímž bylo manipulováno předtím, než opravdový život na zemi překonal fázi buněčných struktur... v materiálu, s nímž bylo manipulováno předtím, než se skutečný život na zemi vlastně zrodil. Šlo o stvořitele a zotročovatele onoho života a nade vší pochybnost i o původce dávných ďábelských mýtů, o nichž se bázlivě šeptá v textech, jako jsou Pnakotické rukopisy a Necronomicon. Šlo o Prastaré, kteří sem pronikli za časů, kdy Země byla ještě mladá - o bytosti, jejichž podstatu utvářela cizorodá evoluce a jež disponovaly silami, které tato planeta nikdy nezplodila. A když si pomyslím, že ještě předcházejícího dne jsme se s Danforthem dívali na pozůstatky jejich tisíce let zkamenělých těl... a že je chudák Lake a jeho skupina spatřili v úplné podobě...
Je samozřejmě nemožné, abych zde ve správném pořadí popisoval postup, díky němuž jsme nabyli své znalosti o oné obludné kapitole předlidského života. Po počátečním šoku způsobeném oním určitým objevem jsme se na chvíli museli zastavit, abychom nabrali nové síly a teprve ve tři hodiny jsme se vydali na systematický průzkum. Sochy v budově, do níž jsme pronikli, byly poměrně nedávného data - o stáří zhruba dvou milionů let -, jak jsme zjistili z jejich geologických, biologických a astronomických charakteristik; a vyjadřovaly umění, které by si ve srovnání se vzorky; jež jsme našli v jiných stavbách po přejití mostů pod ledovým příkrovem, zasloužilo označení dekadentní. Zdálo se, že jedna budova vysekaná z kamenné masy• sahá svým původem do doby před čtyřiceti či snad padesáti miliony lety - do období staršího eocénu či mladší křídy - a obsahuje basreliéfy jejichž umělecké provedení překonávalo všechno ostatní, co jsme dosud objevili, tedy s jednou strašlivou výjimkou. Shodli jsme se, že jde o nejstarší obytnou strukturu, kterou jsme prošli.

Kdybych se nemohl opřít o snímky, jež hodlám zanedlouho zveřejnit, o našich nálezech a závěrech bych nikdy nehovořil, abych nebyl označen za šílence a uvrhnut za mříže. Ovšem že ty úplně vejranější části mého nesourodého vyprávění - týkající se předzemské existence bytostí s hvězdicovitými hlavami odehrávající se na jiných planetách, v jiných galaxiích a v jiných vesmírech -lze pohodlně interpretovat jako fantaskní mytologii stvořenou samými vetřelci; nicméně tyto části někdy zahrnovaly obrazy a nákresy tak zlověstně blízké posledním objevům našich matematiků a astrofyziků, že nevím, co si mám o všem myslet. Až zveřejním své fotografie, nechť situaci posoudí jiní.

Je přirozené, že žádná série plastik, na něž jsme narazili, nelíčila více než zlomek souvislé historie; stejně tak jsme se ani zdaleka nemohli s celou historií seznamovat v pořadí, v jakém se odvíjela. Některé rozsáhlé komnaty tvořily, pokud šlo o vyjádřené obrazy, nezávislé jednotky, zatímco v jiných případech bylo možné sledovat souvislou kronika v řadě místností a chodeb. Nejlepší mapy a nákresy se nacházely na stěnách děsivé propasti nořící se i pod úroveň dávného přízemí - jeskyně o velikostí asi šedesáti čtverečních metrů a o výšce asi osmnácti metrů, která skoro jistě fungovala jako jakési vzdělávací středisko. V různých místnostech a budovách docházelo ke spoustě zarážejícího opakování stejných námětů; neboť bylo zřejmé, že jisté kapitoly zkušenosti a jisté přehledy či fáze dějin rasy se těšily u různých umělců či obyvatel zvláštní oblibě. Občas nám však alternativní verze stejného tématu pomáhaly při určování sporných míst a vyplňování mezer.

Stále mne překvapuje, že jsme dokázali vyvodit tolik skutečností v tak krátkém čase, který jsme měli k dispozici. Samozřejmě že i teď pracujeme pouze s velmi hrubými odhady; z nichž se řada zrodila až později na základě studia fotografií a nákresů. Je možné, že právě důsledky tohoto pozdějšího bádání - oživené vzpomínky a mlhavé dojmy působící v souvislosti s jeho obecnou citlivostí a s oním domnělým hrůzným zážitkem, o jehož povaze mi nechce nic sdělovat - se přímo podepsaly na Danforthově současném nervovém zhroucení. Tomuto jsme se však vyhnout nemohli; není možné, abychom zveřejnili své srozumitelné varování, aniž bychom získali co možná nejvíce informací; a varovat ostatní je naprosto zásadní. Jisté přežívající vlity v onom neznámém antarktickém světě narušeného času a cizích přírodních zákonů nám velí, abychom zabránili jakémukoli dalšímu průzkumu.

VII.

Celá historie, tak jak se nám ji podařilo rozplést, se zanedlouho objeví v oficiálním věstníku Miskatonické univerzity. Na tomto místě uvedu poněkud nesourodě a chaoticky pouze několik nejvýznaměnějších poznatků. Ať už jde o mýtus či něco jiného, plastiky popisují, jak z hlubin mezihvězdného prostoru přišly na rodící se, stále ještě neživou Zemi bytosti s hvězdicovitými hlavami - vyprávějí o příchodu jejich i o příchodu řady dalších cizích tvorů, kteří se za

určitých dob vydávají na cesty do vesmíru. Zdá se, že byly schopné pohybovat se mezihvězdným éterem za využití svých ohromných blanitých křídel - čímž zvláštním způsobem stvrzují folklorní zkazky lidí z vysočiny, o nichž mi kdysi dávno říkal jeden kolega historik. Žily do značné míry pod vodou, stavěly si fantastická města a s neznámými protivníky sváděly strašlivé bitvy, při nichž užívaly důmyslná zařízení na bázi dosud nepoznaných energetických principů. Jejich vědecké i technické vědomosti zjevně daleko přesahovaly znalosti naší dnešní civilizace, ačkoli jejich pokročilejších a propracovanějších forem využívaly, jen když byly nuceny. Několik soch naznačovalo, že prošly stadii mechanizované existence na jiných planetách, ale ustoupily od nich, jakmile zjistily, že její důsledky je emocionálně neuspokojují. Nadpřirozená houževnatost organismu a jednoduchost přirozených potřeb jim podivně umožnila přežívat i v prostředí vysoké náhorní plošiny, aniž by se musely uchylovat ke konzumaci specializovanějších plodů umělého šlechtitelství či dokonce k užívání šatstva kromě případů, kdy se musely chránit před nepřízní počasí.

Pozemský život stvořily v moři - využívajíce dostupného materiálu podle dlouho tradovaných metod - nejprve kvůli potravě, poté i pro jiné účely. K pokročilejším experimentům došlo až po likvidaci nejrůznějších kosmických protivníků. Totéž uskutečnily i na jiných planetách; vyráběly nejen potřebné potraviny, nýbrž i určité mnohobuněčné protoplazmatické masy, schopné v hypnotickém stavu formování svých tkání do nejrůznějších druhů provizorních orgánů; čímž si vytvářely ideální otroky pro vykonávání náročné obecně prospěšné práce. Tyto slizké organické masy byly bezpochyby tím, co Abdul Azhared ve svém děsivém Necronomiconu šeptem nazýval „shoggothy", třebaže tento šílený Arab opatrně připustil jejich pozemskou existenci pouze ve snech lidí žvýkajících určitou rostlinu s obsahem alkaloidů. Jakmile Prastaří s hvězdicovitými hlavami na této planetě synteticky vytvořili své jednoduché potravinové formy a vyšlechtili si dostatečnou zásobu shoggothů, umožnili i jiným buněčným strukturám, aby se vyvinuly do podob živočišného a rostlinného života, s nimiž pak měli dále nejrůznější úmysly.

S využitím shoggothů, jejichž končetiny mohly být uzpůsobeny ke zvedání nesmírných břemen, se z malých, nízkých podmořských měst staly ohromné a závratné kamenné labyrinty podobné těm, jež později vyrostly i na souši. Mimořádně přizpůsobiví Prastaří trávili v jiných končinách vesmíru na souši velkou část času a pravděpodobně si uchovali řadu tradic spjatých s pevninským stavitelstvím. Když jsme studovali architekturu všech těchto prehistorických budov včetně těch, jejichž starobylými chodbami jsme nyní procházeli, lámali jsme si hlavu nad prazvláštní shodou náhod, kterou jsme se doposud nepokusili vysvětlit, dokonce ani sami sobě. Na basreliéfech byly zřetelně vyvedeny vrcholky budov, jež ve skutečném městě kolem nás přirozeně už velice dávno zvětraly do beztvarých rozvalin. Plastiky představovaly gigantické shluky jehlovitých vížek, jemných ozdobných zakončení některých kuželů a hranolů a

řady tenkých horizontálních zoubkovaných kotoučů, jimiž byly osázeny válcovité sloupce. Šlo o totéž, co jsme spatřili v nesmírné a zlověstné fata morgáně odrážející podobu mrtvého města, v jehož siluetě podobné prvky chyběly už tisíce či desetitisíce let, fata morgáně, která se před našimi nic netušícími zraky vynořila nad neprobádanými horami šílenství při příletu k prokletému táboru ubohého Lakea.
O životě Prastarých, jak pod vodou, tak poté, co se jejich část přesunula na souš, by se mohly napsat celé knihy. Ti z nich, kteří zůstali v mělké vodě, nepřestali využívat do maximální možné míry oči na koncích pěti hlavních hlavových tykadlech a obvyklým způsobem pěstovali nadále i sochařské a písařské umění - psali rydlem na voděvzdorné voskové tabulky. Ti, již přebývali v mořských hlubinách, ačkoli používali k získávání světla zvláštního fosforeskujícího organismu, si skládali obraz svého okolí na základě záhadného speciálního smyslového ústrojí působícího prostřednictvím prismatických brv, umístěných na hlavách - smyslového ústrojí, díky němuž byli Prastaří v případě nutnosti na světle částečně nezávislí. Během sestupu do hlubin se podivně změnila i podoba jejich sochařství a písma, nebol začali využívat určitých patrně chemických procesů nátěrů - jejichž účelem bylo nejspíše zajištění fosforescence -, které nám nedokázaly osvětlit ani basreliéfy. Tyto bytosti se v moři pohybovaly částečně plaváním - za pomoci postranních lilijicových ramen - a částečně chvěním spodní řady chapadel zahrnujících i panohy. Občas se pouštěly i do střemhlavého útoku s využitím dvou čí tří sad vějířovitých rozvinovacích křídel Na souši používaly zpravidla panohy, ale do velkých výšek či na delší vzdálenosti jim někdy pomáhala i křídla. Řada tenkých chapadélek, do nichž se větvila lilijicová ramena, se vyznačovala nesmírnou jemností, ohebností, silou a přesností koordinace svalstva a nervů, což tvorům zajišťovalo maximální zručnost a obratnost při všech uměleckých a jiných manuálních činnostech.
Odolnost těchto organismů byla skoro neuvěřitelná. Zdá se, že jim nemohl nijak uškodit ani strašlivý tlak na nejhlubších místech mořského dna. Těch několik málo jedinců, co zemřelo, bylo sprovozeno ze světa výhradně násilím, a pohřebišti bylo velice málo. Skutečnost, že své vertikálně pohřbívané zemřelé zahrnovali mohylami se symboly pěticípých hvězd, v nás s Danforthem vzbudila řetězec myšlenek, který si vyžádal potřebu nové přestávky a načerpání čerstvých sil. Bytosti se množily pomocí spór - jako kaprad'orosty jak tušil už Lake -, ale vzhledem ke své zázračné odolnosti a dlouhověkosti, a následnému nedostatku potřeby starat se o svou náhradu, nebyl vývoj nových protostélek nijak podněcován s výjimkou období, kdy bylo nutno kolonizovat nová území. Mláďata rychle vyzrávala a dostávalo se jim vzdělání, o jehož úrovni se nám nemůže ani zdát. Převažující intelektuální a estetický život dosáhl vysokého stupně vývoje a vytvořil mimořádně houževnatou soustavu zvyklostí a institucí, kterou podrobněji popíši ve své chystané monografii. Soustava nabývala jemně odlišných podob v závislosti na tom, zda tvorové žili v moři, či na souši, ale měla stejné základy a hlavní rysy.

Ačkoli bytosti mohly podobně jako rostlinstvo, přijímat výživu z anorganické hmoty, dávaly mnohem radši přednost potravě organické, zvláště pak živočišné. Ve vodě se živily syrovými mořskými organismy, ale na souši je tepelně opracovávaly. Lovily zvěř a kvůli masu chovaly i stáda zvířat - která zabíjely ostrými zbraněmi, jejichž nezvyklé stopy na některých zkamenělých kostech naše výprava zaznamenala. Bytosti výtečně snášely všechny běžné teploty a ve svém přirozeném stavu mohly přebývat ve vodě i těsně nad bodem mrazu. když se však začal stupňovat chlad starších čtvrtohor - před takřka jedním milionem let -, obyvatelé souše se museli uchýlit ke zvláštním opatřením zahrnujícím umělé vytápění; dokud je nakonec vražedná zima nezahnala zpátky do moře. Legenda uváděla, že v době svých prehistorických letů mezihvězdným prostorem přijímali jisté chemické látky a stávali se takřka nezávislými na přijímání potravy, dýchání a termoregulaci; nicméně v době velkého chladu na tuto metodu již zapomněli. Tak či onak, uměle vyvolaný stav nemohli prodlužovat donekonečna, aniž by utrpěli újmy.

S ohledem na nepárovost a polorostlinný charakter neměli Prastaří žádný biologický základ pro rodinnou fázi savčí existence. Zdá se však, že se organizovali v rozsáhlých domácnostech na principu vyhovující prostorové užitečnosti a - jak jsme vyčetli z obrazů zaměstnání a zábavy jednotlivých obyvatel - i odpovídající duševní spřízněnosti. Při zařizování svých domovů soustředili veškeré věci uprostřed ohromných místností, čímž si vytvářeli volný prostor pro dekoraci stěn. O osvětlení se v případě suchozemských obyvatel starala zařízení pravděpodobně elektrochemické povahy. Na pevnině i na moři bytosti používaly podivné stoly, židle a pohovky podobné válcovitým rámům - protože odpočívaly a spaly ve vzpřímené poloze se složenými chapadly - a přihrádky pro zavírací soustavy tečkovaných tabulek, jež představovaly jejich knihy.

Vláda byla zjevně složitě konstruovaná a pravděpodobně socialistického zaměření, i když z nalezených plastik nebylo možné vyvodit nic směrodatného. V oblasti probíhala čilá obchodní aktivita, jak přímo v místě, tak mezi jednotlivými městy, a jisté drobné žetony ve tvaru hvězdice a opatřené nápisy sloužily jako peníze. Je pravděpodobné, že takovými platidly byly menší z různých nazelenalých mastků nashromážděných naší expedicí. Ačkoli převažovala městská kultura, bytosti se věnovaly i zemědělství a rozsáhlému chovu dobytka. Existovala zde i těžební aktivita a omezená manufakturní výroba. Hojně se cestovalo, ale stálá migrace byla nejspíše poměrně vzácná, pouze s výjimkou ohromných kolonizátorských výprav, díky nimž rasa expandovala. Pro osobní pohyb se neužívaly žádné vnější pomůcky; poněvadž se zdálo, že při přemisťování po souši, ve vzduchu i ve vodě Prastaří sami disponují mimořádně velkou způsobilostí dosahovat vysokých rychlostí. Náklady však vláčela tažná zvířata - shoggothi pod vodou a podivuhodný druh primitivních obratlovců v pozdějším období suchozemské existence.

Tito obratlovci, stejně jako bezpočet dalších forem života - živočišného a rostlinného, mořského, suchozemského a vzdušného -, byli produktem nehlídané evoluční manipulace živých buněk, za níž sice Prastaří stáli, ale která se dostala mimo rámec jejich pozornosti. Byl jim umožněn nekontrolovaný vývoj, protože se nedostávali do žádných konfliktů s dominantní rasou. Obtížné formy byly samozřejmě mechanicky vyhlazovány. Je zajímavé, že na některých posledních sochách, vykazujících největší stopy úpadku. lze spatřit primitivního belhaného savče, využívaného suchozemskými obyvateli občas jako potrava, občas jako zdroj zábavy u něhož byly nepříliš zřetelně patrné i náznaky pozdějšího opičího a lidského vývoje. Při výstavbě pozemských měst bylo při zvedání ohromných kamenných bloku vysokých věží využíváno zpravidla pterodaktylů se širokými křídly, druhu, o němž paleontologie dosud nič nevěděla.

Houževnatost, s níž Prastaří dokázali přežít nejrůznější geologické proměny a pohyby zemské kůry, hraničila se zázračností. Ačkoli se zdá, že do pozdějších dob přetrvalo jen velmi málo prvních měst - pokud vůbec nějaká -, nedošlo k žádnému přerušení ve vývoji jejich civilizace či při předávání záznamů. Místem jejich prvotního příchodu na Zemi byl Antarktický oceán a je pravděpodobné, že Prastaří nepřišli dlouho poté, co byla ze sousedního jižního Pacifiku vyrvána hmota, z níž byl zformován Měsíc. Podle jedné z plastických map se celá zeměkoule tehdy nacházela pod vodou, přičemž kamenná města se v průběhu věků objevovala stále dále a dále od Antarktidy Jiná mapa znázorňovala rozsáhlou oblast souše kolem jižního pólu, kde bylo vidět, jak někteří tvorové vytvářejí experimentální sídla, byť jejich hlavní střediska byla přemisťována na nejbližší mořské dno. Pozdější mapy, na nichž tato souš puká, je unášena pryč a vysílá určité odtržené části severním směrem, dávají zarážejícím způsobem za pravdu teoriím o kontinentálních posunech, které v nedávné době zastávali Taylor, Wegener a Joly.

Vynoření nové pevniny v jižním Pacifiku mělo za následek zahájení zásadních změn. Některá podmořská města byla nenávratně zničena, to však nebyla nejhorší pohroma. Z nekonečna kosmu začala na Zemi pronikat jiná rasa - pevninská rasa bytostí podobající se chobotnicím, pravděpodobně odpovídajících bájnému předlidskému plemeni Cthulhu -, která vyvolala obludnou válku, jež na určitou dobu zahnala Prastaré zpátky do moře; což zasadilo nesmírnou ránu narůstajícímu pevninskému osídlování. Později byl uzavřen smír, nové země byly předány plemeni Cthulhu a Prastaří si udrželi vládu nad mořem a starými zeměmi. Došlo k založení nových měst - největší se stavěla v Antarktidě, poněvadž tato oblast prvního kontaktu byla chována v posvátné úctě. Od té doby, stejně jako původně, Antarktida zůstala střediskem civilizace Prastarých a všechna objevitelná města, jež v ní založilo plemeno Cthulhu, byla srovnána se zemí. Pak došlo opět k náhlému ponoření pevnin pacifické oblasti, jež s sebou do hlubin stáhly i město R'lyeh a všechny mimozemské chobotnice, což vedlo k tomu, že se Prastaří znovu ujali

neomezené vlády nad planetou, i když je děsil nezřetelný stín, o němž se nechtěli nijak zmiňovat. V pozdější době se jejich města opět rozprostřela po všech pevninských i mořských oblastech zeměkoule - proto ve své chystané monografii doporučuji, aby archeologové provedli v několika velmi vzdálených končinách systematické vrty se zařízením Pabodieho typu.
Přesun z vody na souš se v průběhu času stal obecným trendem; tento pohyb podporovalo i vynořování nových pevnin, ačkoli oceán nebyl nikdy trvale opuštěn. Další příčinou kolonizace pevniny byly i nové potíže spjaté se šlechtěním a zvládáním shoggothů, na nichž záleželo úspěšné přežívání pod vodou. Postupem času, jak smutně dokládaly i plastiky, Prastaří přišli o umění vytváření nového života z anorganického materiálu; což znamenalo, že si museli vystačit s manipulací již existujících forem. Na souši se dalo dobře pracovat s velkými ještěry; ale mořští shoggothi, množící se dělením a získávající nebezpečný stupeň náhodné inteligence, určitou dobu představovali hrozivou potíž.
Od prvopočátku byli ovládáni prostřednictvím hypnotické sugesce ze strany Prastarých, kteří modelovali jejich tuhou, avšak pružnou hmotu do nejrůznějších, v dané chvíli potřebných končetin a orgánů. Nyní ale shoggothi občas schopností sebemodelování používali sami a nezávisle a nabývali různých imitativních forem, jež jim původně vštípili Prastaří sugescí. Je možné, že se u nich vyvinul polostálý mozek, jehož samostatná a občas umíněná vůle odrážela vůli Prastarých, aniž by se jí vždy kořila. Plastická vyobrazení těchto shoggothů nás s Danforthem naplňovala hrůzou a odporem. V normálním stavu šlo o beztvaré bytosti tvořené vazkým rosolem, který vypadal jako shluk bublin. Každý v kulové fázi dosahoval průměru přibližně čtyř- a půl metru. Vyznačovali se však neustále proměnlivým tvarem a objemem, přičemž občas spontánně, či na základě sugesce, vyháněli dočasné výrůstky nebo si vytvářeli orgány zraku, sluchu a řeči, jimiž napodobovali své pány Jejich podivná nepoddajnost se datuje asi od poloviny permu, přibližně před 150 miliony lety, kdy jim oceánští Prastaří vyhlásili regulérní válku za účelem opětovného podmanění. Obrazy tohoto konfliktu a obvykle bezhlavých, slizem pokrytých Prastarých,. padnuvších za oběť vraždění shoggothů, působily i přes propast nekonečných věků neuvěřitelně hrůzostrašně. Prastaří užili proti vzbouřivším se bytostem zvláštní zbraně působící narušení molekulárních struktur a nakonec dosáhli drtivého vítězství. Sochy poté zobrazovaly období, kdy byli shoggothi ozbrojenými Prastarými opět zkroceni a ujařmeni, jako tomu bylo v případě kovbojů a divokých koní na americkém Západě. I když během povstání shoggothi prokázali schopnost přežívat i mimo vodní prostředí, tento vývoj u nich nebyl nijak podporován, protože jejich užitečnost na souši by se jen stěží mohla měřit s potížemi plynoucími z jejich ovládání.
Během jury se Prastaří museli vypořádávat s novou nepřízní osudu v podobě další invaze z mezihvězdného prostoru - tentokrát šlo o polohoubovité, polokorýšovité tvory pocházející z planety ztotožnitelné s dalekým a nedávno

objeveným Plutem; tvory bezpochyby odpovídající bytostem figurujícím v určitých bázlivě popisovaných legendách severní vysočiny jež jsou v Himálajích známí jako Mi-Go, či yetti. Při zápolení s těmito protivníky se Prastaří poprvé od svého příletu na Zemi pokusili vydávat do mezihvězdného éteru, ale navzdory svým tradičním přípravám zjistili, že opustit zemskou atmosféru již nedokáží. Ati už bylo dávné tajemství kosmického pohybu jakékoliv, pro rasu bylo nenávratně ztraceno. Mi-Go nakonec Prastaré vypudili ze severních zemí, ačkoli neměli prostředky, aby je ohrozili i v moři. Starobylá rasa se tak začala postupně stahovat zpátky do své původní domoviny.

Na vyobrazeních bitev jsme si se zaujetím povšimli, že jak plemeno Cthulhu, tak Mi-Go byli patrně tvořeni hmotou radikálně se lišící od námi prozkoumaného složení Prastarých. Nepřátelé Prastarých se uměli měnit a obnovovat způsobem, který byl pro jejich protivníky nemyslitelný, což mne vede k domněnce, že pocházeli z ještě vzdálenějších koutů vesmírného prostoru. Prastaří, navzdory své abnormální houževnatosti a nezvyklým životním pochodům, byly striktně materiální stvoření a svým původem museli vcházet ze známého časoprostorového kontinua; zatímco o prapůvodu ostatních tvorů můžeme spekulovat jen se zatajeným dechem. Toto všechno však přirozeně platí pouze za předpokladu, že nezemské souvislosti a anomálie připisované vetřelcům nejsou pouhými mytologickými konstrukcemi. Lze si představit, že Prastaří si celý kosmický rámec mohli vymyslet proto, aby nějak vysvětlili své porážky; poněvadž zájem o historii a hrdost u nich tvořily základní psychologický prvek. Je signifikantní, že jejich záznamy nehovoří o řadě pokročilých a mocných ras, jejichž pozoruhodné kultury a monumentální města nepřestávají figurovat v jistých záhadných legendách.

Měnící se tvářnost světa na pozadí dlouhých geologických údobí byla ilustrována na mnoha plastických mapách a výjevech se zarážející sugestivitou. V několika případech bude současná věda vyžadovat revizi, zatímco jinde se její smělé vývody dočkaly úžasného potvrzení. Jak jsem již uvedl, hypotéza Taylora, Wegenera a Jolyho, že všechny kontinenty jsou fragmenty prapůvodní antarktické pevninské masy které pukly působením odstředivých sil a odsunuly se po prakticky kluzkém, níže položeném povrchu - hypotéza, o níž svědčí například do sebe zapadající obrysy Afriky a Jižní Ameriky a způsob, jakým se nakupily a zvedly velké horské masivy - získává z tohoto zlověstného zdroje na značná váze.

Na mapách jasně zobrazujících karbonský svět před sto miliony či více lety bylo možné rozpoznat významné linie zlomu a průrvy, jež měly později oddělit Afriku od tehdy jednolité Evropy (bývalé Valone z ohavných starodávných legend), Asie, obou Amerik a Antarktidy Jiné nákresy - a zvláště pak jeden související se založením obrovitého mrtvého města kolem nás, k němuž došlo před padesáti miliony lety - ukazovaly všechny současné kontinenty již jasně odlišené. A na posledních exemplářích, jež jsme měli k dispozici - a které byly vytvořeny patrně v pliocénu - už bylo vidět dosti zřetelně přibližnou podobu

dnešního světa, i když Aljaška byla ještě propojena se Sibiří, Severní Amerika Grónskem s Evropou a Jižní Amerika Grahamovou zemí s Antarktidou. Na mapě z karbonu ještě byla celá zeměkoule - oceánské dno i vyzvednuté pevniny - označena symboly rozsáhlých kamenných měst postavených Prastarými, na pozdějších tabulích už však bylo zřetelné postupné stahování směrem k Antarktidě. Poslední exemplář z pliocénu už neznázorňoval žádná města na souši s výjimkou Antarktidy a výběžku Jižní Ameriky, a stejně tak ani žádná podmořská města severně od padesáté rovnoběžky jižní šířky. Bylo vidět, že vědomosti a zájem o severně položené kraje, vykma studia pobřežních čar, uskutečňovaného patrně během dlouhých výzkumných letů za použití vějířovitých blanitých křídel, mezi Prastarými naprosto vymizely.
Destrukce měst vinou výzdvihu horských pásem, odstředivé popraskání kontinentů, seismické pohyby půdy či mořského dna a další přírodní jevy byly běžně zaznamenávány; a bylo zvláštní sledovat, jak postupem času docházelo ke stále menším obnovám. Zdálo se, že nesmírná mrtvá megalopole, rozprostírající se kolem nás, byla posledním střediskem rasy. Byla vystavěna počátkem křídy poté, co gigantické vzedmutí srovnalo se zemí ještě nesmírnějšího předchůdce stojícího nedaleko. Zhruba tato oblast byla patrně nejposvátnějším místem ze všech, místem, kde se domnělí první Prastaří usadili na pradávném mořském dně. V novém městě - jehož řadu rysů jsme rozeznávali na sochách, ale které se všemi směry rozprostíralo celé stovky kilometrů podél horského masivu mimo dosah našeho leteckého průzkumu - byly údajně zachovány jisté posvátné kameny tvořící část prvního města na mořském dně, jež byly vyzdviženy na světlo po dlouhých epochách v průběhu obecného vrásnění vrstev.

VIII.

Je přirozené, že jsme s Danforthem studovali s obzvláštním zájmem a podivně osobním pocitem úžasu vše vážící se k bezprostřednímu místu, kde jsme se právě nacházeli. Nebylo nijak překvapivé, že místních materiálů byly všude přehršle; a měli jsme štěstí, že jsme na spletité přízemní úrovni města našli dům velice nedávného data, na jehož zdech, byť trochu poškozených nedalekým geologickým zlomem, byly vyvedeny plastiky úpadkového charakteru, které vyprávěly příběh této oblasti i po období znázorněném na pliocenní mapě, z níž jsme o Zemi před příchodem lidí vyčetli své zatím poslední všeobecné informace. Šlo o poslední místo, které jsme si prohlédli do posledního detailu, neboť to, co jsme v něm nalezli, nám poskytlo čerstvý a bezprostřední cíl.
Nacházeli jsme se bezpochyby v jedné z nepodivnějších, nejzáhadnějších a nejstrašlivějších končin zeměkoule. Ze všech existujících pevnin šlo rozhodně o tu nejstarobylejší, takže v náš začalo hlodat přesvědčení, že tato obludná výšina muší opravdu být legendární obávanou plošinou Leng, o níž se nechtěl příliš šířit ani šílený autor Necronomiconu. Ohromné pohoří bylo závratně dlouhé -

začínalo jako hornatina v Luitpoldově zemi na pobřeží Weddellova moře a přetínalo prakticky celý kontinent. Opravdu vysoká část se táhla v nesmírném oblouku od míst na 81° jižní šířky a 60° východní délky do oblastí na 70° jižní šířky a 115° východní délky, přičemž její konkávní strana směřovala k našemu táboru a její k moři se blížící konec se nacházel v oblasti dlouhého, v ledu uvězněného pobřeží, jehož kopce zahlédli Wilkes a Mawson u jižního polárního kruhu.
Nicméně se zdálo, že znepokojivě blízko se tyčí ještě hrozivější zrůdnosti přírody Už jsem uvedl, že tyto vrcholy jsou vyšší než Himálaje, ale plastiky mi nedovolují prohlásit, že jsou nejvyšší na celé zemi. Tato neblahá pocta je mimo vší pochybnost vyhrazena pro cosi, co polovina plastik váhala vůbec zaznamenat a čeho se ostatní zhostily jen se zjevnou štítivostí a obavami. Zdá se, že existovala jedna část prapůvodní pevniny - první kuš, který se kdy vynořil z vodstev poté, co Země od sebe odmrštila Měsíc a z hvězd sem pronikli Prastaří -, která si vysloužila jen vyhýbavé zmínky jako něco nezřetelně a nevýslovně zlého. Města, jež v ní vyrostla, se rozpadla dříve, než přišel jejich čas, a jak se zjistilo, byla zničehonic opuštěna. Když pak v komančském období oblastí otřásly první zemské pohyby, za nepředstavitelného burácení a zmatku se z ní náhle zvedlo obludné horské pásmo - a Země byla bohatší o své nejvyšší a nejstrašlivější pohoří.
Pokud bylo měřítko plastik správné, tito děsiví velikáni museli dosahovat výšky přeš dvanáct kilometrů - což znamenalo, že byli mnohem obrovitější než hory šílenství, které jsme sami přeletěli. Jak se zdálo, táhli se od 77° jižní šířky a 70° východní délky k 70° jižní šířky a 100° stupni východní délky, méně než 480 kilometrů od mrt
vého města, takže bychom v mlhavé západní dálce bývali mohli zahlédnout jejich obávané vrcholy kdyby oblast nezakrýval opalizující opar. Stejně tak jejich severní konec musel být viditelný z dlouhého pobřeží Země královny Mary v oblasti polárního kruhu.
Někteří Prastaří se za dnů úpadku obraceli k těmto horám se zvláštními modlitbami, ale žádný z nich se k nim nepřiblížil ani se neodvážil odhadnout, co leží za nimi. Nespatřilo je žádné lidské oko, a když jsem si prohlížel emoce znázorňované na plastikách, modlil jsem se, aby tomu tak ani nikdy nebylo. Za nimi se kolem pobřeží táhne bariéra vrchoviny - Země královny Mary a císaře VVilhelma - a já děkuji nebesům, že se k těmto kopcům nikdo nedokázal přiblížit ani je zlézt. Ohledně starých zkazek a strachů už jsem přestal být tak skeptický; jak jsem býval, a už se nesměji představám dávného sochaře, že na každém z ponurých vrcholů občas významně prodlévaly blesky a že se dlouhou polární nocí z jedné z oněch děsivých výšin linula nevysvětlitelná záře. Ve starém pnakotickém šeptání o Kadathu v Chladné pustině se může skrývat velmi skutečný a velmi ohyzdný význam.
Ovšem terén v našem bezprostředním okolí nebyl o nic méně podivný, byť se k němu nepojily tak nevyslovné kletby Brzy po založení města se rozsáhlé pohoří

stalo sídlem hlavních chrámů a řada plastik znázorňovala, jaké groteskní a fantastické věže čněly do nebes tam, kde jsme dnes viděli jen podivně visuté krychle a bašty. V průběhu věků se objevily i jeskyně, jež byly vytvarovány do podoby přídavků k chrámům. Postupem dalších epoch všechny vápencové žíly v oblasti vyhloubila podzemní voda, takže se z hor, předhoří a plání pod nimi stal skutečný propletenec vzájemně propojených jeskyní a štol. Mnoho výmluvných basreliéfů ilustrovalo průzkumy hluboko pod zemí včetně finálního objevu pochmurného moře ukrytého v útrobách země.

Tento nesmírný, do nekonečné noci ponořený záliv musela vyhloubit ohromná řeka, která stékala z neprobádaných a strašlivých západních hor a která se původně stáčela na úpatí pohoří Prastarých a podél tohoto masivu pak tekla do Indického oceánu, kam ústila mezi zeměmi Budda a Tottena na Wilkesově pobřeží. Postupné odhlodala vápencové úpatí v místě stáčení, až se nakonec její nenasytný proud dostal k jeskyním podzemních vodstev a připojila se k nim při vymílání hlubšího jícnu. Nakonec se celý její obsah vyprázdnil do dutých kopců a staré řečiště směřující k moři nechal vychnout. Velká část pozdější metropole, tak jak jsme ji nyní objevili, byla vystavěna právě na tomto původním řečišti. Prastaří, jakmile pochopili, co se stalo, užili svého vždy vyhraněného smyslu pro umění a v úpatí hor, kde se rozsáhlý tok začínal nořit do věčné temnoty, vytesali zdobné sloupy.

Tato řeka, kdysi překlenutá desítkami honosných kamenných mostů, byla zjevně řekou, jejíž mrtvé řečiště jsme spatřili pří leteckém průzkumu. její poloha na různých vyobrazeních města nám pomohla představit si celou scénu tak, jak se nabízela v rozličných fázích nekonečně dlouhé a nekonečně dávné historie. Mohli jsme si tedy spěšně, ale pečlivě načrtnout mapu všech hlavních topografických bodů - náměstí, důležitých budov atak podobně -, která nám měla sloužit jako vodítko při dalších výzkumech. Ve fantazii jsme si zanedlouho dokázali rekonstruovat celou rozsáhlou megalopoli, jak se vyjímala před jedním, deseti či padesáti miliony lety; poněvadž plastiky nám přesně sdělovaly, jak vypadala ta která budova, hora, náměstí, předměstí, krajina či bujná třetihorní vegetace. Město muselo být opředeno úžasnou a mystickou krásou, a když jsem si ji představoval, skoro jsem zapomněl na studený pocit zlověstné tísně, jíž nelidské stáří města a jeho rozlehlost, neživost, odloučenost a ledový soumrak spoutaly a ujařmily mou duši. Ovšem podle určitých basreliéfů obyvatelé tohoto města sami poznali sevření tísnivé hrůzy; nacházeli jsme totiž pochmurný a stále se opakující typ výjevu, na němž byli Prastaří vyobrazeni při vyděšeném couvání před jistým objektem - který se na obrazech nesměl nikdy objevit -,jenž byl nalezen ve velké řece a o němž se udávalo, že kymácejícími se, zarostlými lesy cykas připlul právě z děsuplných západních hor.

Až ve zmíněném domě s dekadentními plastikami pozdějšího data jsme získali první náznak finální pohromy, která vyústila v opuštění města. Nebylo pochyb o tom, že soch stejného data muselo být všude jinde velmi mnoho, i pokud

vezmeme v potaz ochabující energii a aspiraci svízelné a nejisté doby - velmi konkrétní důkazy o existenci dalších vyobrazení jsme ostatně získali zanedlouho.Avšak tato série výjevů byla první a jediná, kterou jsme objevili přímo. Měli jsme sice v úmyslu pokračovat v hledání, ale jak jsem uvedl, bezprostřední situace před nás postavila jiný úkol. Narazili bychom nicméně na určitou hranici - protože jakmile mezi Prastarými zhasla poslední naděje na dlouhé budoucí obývání města, muselo zákonitě dojít i k definitivnímu ukončení tvorby nástěnných dekorací. Poslední ranou civilizaci byl samozřejmě příchod nesmírného chladu, který kdysi spoutával většinu zemského povrchu a který z prokletých pólů nevymizel dodnes - nesmírný chlad, který na opačném konci Země ukončil existenci mytických zemí Lomar a Hyperborea.
Kdy se tato tendence projevila v Antarktidě,je v rámci přesných letopočtů obtížné říci. V současnosti datujeme počátek obecných ledových dob do minulosti vzdálené asi 500 000 let, ale u pólů musela tato strašlivá pohroma začít mnohem dříve. Veškeré kvantitativní odhady zůstávají částečnými dohady; je však dosti pravděpodobné, že dekadentní plastiky byly vytvořeny před mnohem méně než milionem let a že skutečné opuštění města skončilo dlouho před obecně uznávaným začátkem pleistocénu - před 500 000 lety -, uvažujeme-li v rámci celého zemského povrchu.
Na dekadentních sochách byly všude patrné známky řídnoucí vegetace a slábnouti venkovské existence. V domech byla vyobrazována vytápěcí zařízení a cestovatelé v zimním období se dle obrazů zahalovali do teplých látek. Potom jsme spatřili sérii kartuší (u těchto pozdějších plastik byly celistvé pásy výjevů často přerušovány), která znázorňovala neustále sílící migraci do nejbližších útočišť s teplejším klimatem - někteří Prastaří se uchylovali do podmořských měst u vzdáleného pobřeží, jiní sestupovali labyrinty vápencových jeskyní ve vyhloubených kopcích k nedalekému černému jícnu podzemních vod.
Zdá se, že nakonec to byla právě horská propast, která přijala největší množství kolonizátorů. Částečným důvodem byla bezpochyby tradiční posvátnost tohoto výjimečného místa; ale ke konečnému rozhodnutí mohly přispět i příležitosti, které se zde nabízely při dalším možném využívání velkých chrámů na chodbami provrtaných horských srázech a při uchování rozsáhlého pevninského města jako střediska letního pobytu a základny pro komunikace s různými doly. Spojení starých a nových bydlišť se usnadnilo prostřednictvím několika teras a vylepšení na propojovacích trasách, navíc ze staré metropole byly k černému jícnu vyhloubeny četné přímé tunely -- ostře se svažující štoly, jejichž ústí jsme pečlivě zakreslili, podle svých nejuváženějších odhadů, do mapy, na které jsme pracovali. Bylo zřejmé, že přinejmenším dva z těchto tunelů se nacházejí nedaleko místa, kde jsme se vyskytovali; oba se otvíraly v části města ležící na úpatí pohoří, jeden z nich méně než čtyři sta metrů směrem k starobylému řečišti, zatímco druhý ležel přibližně dvakrát tak daleko opačným směrem.
Vypadá to, že v propasti jsou na několika místech mírně se svažující břehy; ale Prastaří vystavěli své nové město pod vodou - zcela jistě kvůli větší

pravděpodobnosti uchování stabilní teploty. Zdá se, že skryté moře bylo nesmírně hluboké, takže vnitřní teplo země mohlo zajišťovat obyvatelnost tohoto místa po neurčitě dlouhou dobu. Tvorové patrně nečelili žádným velkým obtížím při adaptaci na krátkodobý - a posléze na trvalý - pobyt pod hladinou, protože nikdy nedovolili, aby jim atrofovaly žábry. Nalezli jsme řadu vyobrazení znázorňující, jak měli Prastaří odjakživa ve zvyku navštěvovat své příbuzné žijící pod mořem a jak se koupávali na hlubokém dně své ohromné řeky. Podobně pak rasu uvyklou na dlouhé antarktické zimy nemohla zastavit ani temnota podzemních prostor.

I když styl plastik vykazoval nepochybné dekadentní sklony, pozdější díla se při líčení výstavby nového města v jeskynním moři vyznačovala vskutku epickou šíří Prastaří se do práce pustili přímo vědecky: v útrobách provrtaných hor lámali odolné horniny a najímali si zkušené dělníky z nejbližšího podmořského města, kteří k výstavbě přistupovali za využití těch nejosvědčenějších metod. Tito dělníci si s sebou přinášeli vše potřebné ke zdárnému uskutečnění nového podniku - tkáň shoggothů, z níž pěstovali nosiče kamení a poté tažná zvířata na dopravu materiálu do jeskynního města, a další protoplasmatickou hmotu, z níž modelovali fosforeskující organismy sloužící jako zdroje osvětlení.

Na dně podzemního města nakonec vyrostla rozsáhlá metropole; svou architekturou se velmi podobala městu na povrchu a její rysy díky precizním matematickým principům odrážejícím se při stavebních pracích vykazovaly poměrně málo stop úpadku. Nově pěstovaní shoggothi narůstali do ohromných rozměrů a projevovali pozoruhodnou inteligenci; na vyobrazeních přijímali a vykonávali všechny pokyny s úžasnou rychlostí. Zdálo se, že s Prastarými komunikovali na základě napodobování jejich hlasů - jakéhosi melodického kvílení, jehož tóny se pohybovaly na široké zvukové škále, pakliže byly správné domněnky ubohého Lakea - a pracovali spíše na základě řečových rozkazů než hypnotické sugesce, jak tomu bylo v minulosti. Byli nicméně drženi pod přísnou kontrolou. Fosforeskující organismy poskytovaly osvětlení s velkou efektivitou a nebylo pochyb o tom, že kompenzovaly ztrátu dobře známých polárních září za nocí v otevřeném prostoru.

Obyvatelé se i nadále věnovali umění a dekoracím, třebaže již s určitými tendencemi k dekadenci. Jako by si tento úpadek uvědomovali i sami Prastaří; a v řadě případů předjímali politiku Konstantina Velikého, když převáželi obzvláště vybrané části starobylých skulptur ze svého pozemského města, podobně jako zmíněný císař, za srovnatelného období úpadku, odvážel nejlepší umění z Řecka a Asie, aby dodal svému novému byzantskému hlavnímu městu větší nádheru, než jaké byli schopni jeho vlastní umělci. To, že přemístění dekorativnívh bloků nedosáhlo větších rozměrů, bylo jistě spjato se skutečností, že město na pevnině nebylo zpočátku opuštěno úplně. V době, kdy už došlo k odchodu všech obyvatel - a ten musel určitě nastat ještě před citelným nástupem mrazivého pleistocénu-, se Prastaří se svým dekadentním uměním patrně smířili - nebo přestali vnímat vyšší hodnotu starší tvorby. Ztichlé rozvaliny koleni nás

tedy nebyly svědkem žádného hromadného odvozu soch; ačkoli ty nejlepší volné sochy, podobně jako další movitosti, odvezeny byly.
Dekadentní kartuše a reliéfy vyprávějící tento příběh, byly jak jsem již uvedl, poslední, které jsme při svém omezeném pátrání dokázali nalézt. Zanechaly v nás obraz Prastarých přesunujících se tam a zpátky mezi pevninským městem a jeskynním podmořským městem, přičemž ilustrovaly občasný obchod se sídly na oceánském dnu mimo antarktické pobřeží. Touto dobou si už definitivní zánik pevninského města museli uvědomovat i jeho obyvatelé, nebol plastiky zobrazovaly spoustu stop zhoubného působení mrazu. Vegetace chřadla a strašlivé sněhové přívaly ze zimy nedokázaly zcela roztát už ani na vrcholu léta. Ještěři chovy takřka vymřely a savci situaci nesnášeli o nic lépe. Aby bylo možné pokračovat v práci na zemském povrchu, Prastaří se museli uchýlit k přizpůsobení některých amorfních a chladu podivně vzdorujících shoggothů životu na souši; což bylo něco, čemu se Prastaří v minulosti vždy bránili. Velká řeka byla už bez života, i oceán přišel o mnoho ze svých živočišných druhů s výjimkou tuleňů a velryb. Uletěli i všichni ptáci, vyjma velikých pitvorných tučňáků.
Co se stalo poté, jsme mohli jenom odhadovat. Jak dlouho přežilo nové město v podzemní jeskyni? Rozkládá se tam pořád, jako kamenná mrtvola ve věčné temnotě? Zamrzla nakonec podzemní vodstva? Jaký osud čekal města na oceánském dnu? Přesunuli se někteří Prastaří před plížícím se ledovým příkrovem na sever? Současná geologie nenabízí žádné stopy po jejich přítomnosti. Představují děsiví Mi-Go v otevřených končinách severu stále nějakou hrozbu? Může si být někdo jistý tím, co do dnešních dnů přežívá či nepřežívá v černočerných a neprobádaných propastech nejhlubších zemských moří? Tyto věci byly zjevně schopné odolat jakémukoli tlaku - a lidé z moře občas tyloví věru prapodivné artefakty. A vysvětlila surové a záhadné jizvy na antarktických tuleních, jichž si před jednou generací všiml Borchgrevingk, opravdu teorie o vražděních velrybách?
S našimi domněnkami nesouvisely exempláře nalezené Lakem, neboť jejich geologická poloha prokazovala, že pokud šlo o dějiny pevninského města, žily v jeho velmi dávné epoše. Podle svého umístění pocházely z období před třiceti miliony let; takže jsme si spočítali, že za jejich dnů jeskynní město, a vlastně ani sama jeskyně, leště nemohly existovat. Pamatovaly by si starší scenérie: bujnou třetihorní vegetaci, mladší pevninské město s rozvíjejícím se uměním a mohutnou řeku tekoucí severním směrem podél úpatí rozsáhlého horského masivu ke vzdálenému tropickému oceánu.
A přesto jsme se v myšlenkách k těmto exemplářům museli pořád vracet - zvláště pak k osmi zachovalým kusům, které zmizely z Lakeova děsivě poničeného tábora. Na celé záležitosti bylo cosi abnormálního - ony zvláštní věci, které jsme se usilovně snažili připsat na vrub číhosi šílenství - ony obludné hroby - ono množství a povaha chybějícího materiálu - Gedney - ona nezemská houževnatost pradávných příšer a ony nezvyklé fatální okolnosti, jimž musela

celá záhadná rasa čelit... S Danforthern jsme toho v několika uplynulých hodinách viděli víc než dost a byli jsme odhodláni spoustě hrozivých a neuvěřitelných tajemství dávné přírody uvěřit a zároveň o nich pomlčet.

IX.

Již jsem naznačil, že prohlídka dekadentních soch přivodila změnu v našem bezprostředním postupu. Šlo přirozeně o otázku vyhloubených tunelů vedoucích do temného podzemního světa, o jehož existenci jsme původně nic netušili, ale který jsme nyní chtěli dychtivě nalézt a projít. Z velikostí plastik jsme vytušili, že asi půldruhého kilometru dlouhá cesta jedním z prudce klesajících nedalekých tunelů nás dovede na okraj závratných chmurných útesů čnících nad obrovskou propastí, po jejichž srázech vedou ke skalnatému břehu skrytého a potemnělého oceánu příhodné, Prastarými ještě vylepšené stezky. Spatřit toto neuvěřitelné popření běžné reality bylo lákadlem, jemuž jsme po zjištění skutečného stavu věcí nemohli odolat - uvědomovali jsme si však, že pokud cestu chceme zahrnout do programu současného průzkumu, musíme se na ni vydat bez meškání.

Bylo nyní osm hodin večer a my jsme neměli dostatek náhradních baterií, které by našim svítilnám umožnily hořet nepřerušovaně dál. Pod úrovní ledu jsme provedli již tolik průzkumů a nákresů, že baterie fungovaly takřka nepřetržitě pět hodin; a navzdory využití suchých článků měly vydržet už jen asi další čtyři - byť kdybychom nechali jednu svítilnu zhasnutou, a rozsvěcovali ji pouze na obzvláště zajímavých či obtížných místech, mohli bychom ze svítilen dostat i něco více. V gigantických katakombách bychom se beze světla neobešli, a abychom mohli uskutečnit cestu do podzemní propasti, museli jsme se tedy vzdát jakéhokoli dalšího šifrování nástěnných děl. Samozřejmě že jsme měli v úmyslu město navštívit na celé dny a možná týdny intenzívního studia a fotografování - neboť zvědavost už dávno překonala strach -, ale zrovna teď jsme si museli pospíšit. Zásoba papíru ke značení trasy také nebyla nekonečná a my jsme k jejímu navýšeni museli jen neochotně obětovat volné notesy či listy určené ke skicování; jeden velký blok jsme tedy oželeli. Kdyby došlo k nejhoršímu, mohli jsme se uchýlit k odsekávání skal - a přirozeně bylo také možné, i v případě, že bychom se opravdu ztratili, dostat se na plné světlo jedním z tunelů, pokud bychom ovšem měli dostatek času na možné pokusy a omyly. Nakonec jsme se tedy nadšeně vydali směrem k nejbližší štole.

Podle plastik, z nichž jsme vytvořili svou mapu, se požadované ústí chodby nemohlo nacházet dále než čtyři sta metrů od místa, kde jsme nyní stáli; prostor mezi námi a vchodem vyplňovaly robustně vyhlížející budovy, jimiž se dalo s velkou pravděpodobností projít i pod úrovní ledu. Ústí samo mělo být v suterénu- v místě nejbližším předhoří - rozlehlé pěticípé budovy zjevně veřejné a snad ceremoniální povahy, na niž jsme se snažili rozpomenout ze svého leteckého průzkumu rozvalin. Při vzpomínce na let se nám však žádná podobná

struktura nevybavovala, a my jsme tudíž došli k závěru, že její svrchní část musela být silně poničena nebo byla celá budova kompletně srovnána se zemí při puknutí ledového příkrovu, jehož jsme si povšimli. V takovém případě bychom ústí tunelu nejspíše našli zavalené, takže bychom museli zkusit druhý nejbližší vchod - který se nacházel ani ne půldruhého kilometru na sever. Překážka v podobě koryta řeky nám znemožňovala při této výpravě vyzkoušet i některý z jižnějších tunelů; ostatně, kdyby byla zavalena obě nejbližší ústí, bylo na pováženou, zda by nás kapacita svítilen opravňovala k pokusu u dalšího severněji položeného tunelu - vzdáleného asi kilometr a půl od naší druhé možnosti.

Když jsme se s pomocí mapy a kompasu postupně ubírali zšeřelými chodbami labyrintu - a procházeli místnostmi a chodbami ve všech fázích rozpadu či zachovalosti, šplhali po rampách, přecházeli horní patra a mosty a po rampách zase slézali dolů, nacházeli zatarasené vchody a hromady sutin, tu a tam se hnali výtečně zachovalými a zlověstně vyčištěnými úseky, pouštěli se falešnými odbočkami a opět se vraceli (v kterýchžto případech jsme odstraňovali zavádějící papírové značky, které jsme za sebou zanechávali) a občas narazili na dno otevřené šachty, jíž se prudce či zlehka rozlévalo denní světlo -, opakovaně jsme byli vystavováni lákadlům v podobě zdí plných kamenných plastik. Spousta z nich musela líčit příběhy zásadního historického významu a pouze vidina pozdější návštěvy nás smířila s nutností míjet je nyní bez povšimnutí. Nicméně někdy jsme se přece jen zastavili a zapnuli i druhou svítilnu. Kdybychom měli více filmu, zcela jistě bychom se nakrátko zastavovali, abychom si vyfotografovali určité basreliéfy, ale časové náročné ruční překreslování bylo v dané chvíli vyloučeno.

Nyní se opět dostávám k místu, kde čelím silnému pokušení mlčet nebo naznačovat spíše než jednoznačně popisovat. Je však nezbytné, abych zbytek svého vyprávění odhalil, a tím ospravedlnil svůj úmysl odvrátit zájem od jakéhokoli dalšího výzkumu. Proklestili jsme si cestu těsně k výpočítanému místu ústí tunelu - na úrovni prvního patra jsme přešli most vedoucí k čemusi, co se očividně jevilo jako vrchol zašpičatělé zdi, a sešli jsme k rozvalinám chodby obzvláště bohaté na dekadentně propracované a zjevně ceremoniální sochy z pozdějších období umělecké tvorby -, když nás, asi ve 20.30, Danforthův vnímavý mladý nos poprvé upozornil na přítomnost něčeho nezvyklého. Kdybychom s sebou měli psa, domnívám se, že bychom byli varováni už dříve. Zpočátku jsme nedokázali přesně říci, co se stalo s původně křišťálově čistým vzduchem, ale po několika vteřinách velice rozhodně zapracovaly naše vzpomínky. Dovolím si uvést celou věc naprosto jasně. Cítili jsme zápachzápach, který se matně, jemně a nezpochybnitelně podobal zápachu, při němž se nám zvedly žaludky, když jsme otevřeli nepříčetný hrob hrůzy, kterou pitval chudák Lake.

Samozřejmě že toto uvědomění nebylo v dané chvíli natolik zřetelné, jak je nyní podávám. Nabízelo se několik možných vysvětlení a my jsme si mezi sebou

dosti dlouho nerozhodně šeptali. Nejdůležitější však bylo, že jsme neodešli bez dalšího prozkoumání této záhady; pokud jsme totiž dorazili tak daleko, zastrašit nás mohla jen předzvěst jisté pohromy. Naše domněnky byly rozhodně příliš zběsilé, abychom jim dokázali uvěřit. K podobným věcem v normálním světě nedochází. Asi jen čirý iracionální instinkt nás přinutil ztlumit naši jedinou svítilnu - čímž nás přestaly lákat dekadentní a zlověstné sochy, hrozivě se šklebící z tísnivých zdí. Náš postup se zpomalil na opatrné našlapování a plížení se přes stále zanesenější podlahu chodby a hromady suti.
Ukázalo se, že Danforthovy oči i nos jsou lepší než ty mé, protože to byl opět on, kdo si poté, co jsme prošli kolem zpola zasypaných kleneb vedoucích do místností a chodeb v přízemí, jako první povšiml zvláštní podoby sutin. Nevypadaly tak, jak by měly po nepočítaných tisíciletích opuštěnosti, a když jsme opatrně zvýšili intenzitu světla, spatřili jsme, že jimi byla v nedávné době prošlapána jakási stezka. Nepravidelně poházené zbytky zdiva znemožňovaly vyčtení jakýchkoli zřetelných stop, ale na hladších místech byly zřetelné známky po tažení těžkých předmětů. Jednou se nám zdálo, že rozpoznáváme stopy paralelních otisků, snad skluznic. Tehdy jsme se znovu zastavili.
Během této přestávky jsme ucítili - tentokráte zároveň - další zápach. Paradoxně byl současně méně i více děsivý - méně děsivý svým charakterem, ale na tomto místě nekonečně hrůznější okolnostmi, za nichž zde byl cítit... pokud by samozřejmě Gedney... neboť zápach zjevně pocházel z nám dobře známého benzinu.
Naši motivaci od onoho okamžiku nechám k rozboru psychologům. V dané chvíli jsme si uvědomili, že do tohoto potemnělého pohřebiště dávnověku se musela vplížit jakási strašlivá součást hrůz z tábora, a proto jsme už nemohli pochybovat o existenci nepopsatelných věcí - ať už současných či nedávno minulých - v prostoru před námi. Nicméně nakonec jsme dovolili čisté spalující zvědavosti - či úzkosti - či autohypnóze - či mlhavému pocitu zodpovědnosti vůči Gedneymu - či kdovíčemu jinému -, aby nás vehnaly do dalšího pátrání. Danforth znovu šeptem vzpomněl otisk, který údajně spatřil v zákrutu uličky v rozvalinách nad našimi hlavami, a sotva zřetelné melodické kvílení - jež mohlo mít ve světle Lakeovy pitevní zprávy, i navzdory velké podobnosti s ozvuky linoucími se z ústí jeskyní, potenciálně závratný význam -, o němž si myslel, že jen krátce nato zaslechl z nezbadatelných hlubin pod námi. Já jsem mu zase šeptem připomněl, v jakém stavu jsme nalezli tábor - co z něj zmizelo a jak šílenství jediného přeživšího mohlo vyústit v nemyslitelné - v nepříčetnou výpravu přes obludné pohoří a v sestup do hlubin neznámého předvěkého města.
Jeden druhého, ani sami sebe, jsme však nedokázali přesvědčit o ničem definitivním. Zatímco jsme nehnutě stáli, vypnuli jsme obě svítilny a matně jsme si uvědomovali, že okolní tma není absolutní díky stopě denního světla deroucího se i do těchto hloubek. Automaticky jsme se začali pohybovat kupředu, přičemž jsme se nechali vést občasnými záblesky svítilny. Zpřeházená

suť v nás zanechala dojem, který jsme nedokázali setřást, a zápach benzinu se jen stupňoval. Očima jsme klouzali po stále větších hromadách zdiva, znepříjemňujících nám postup vpřed, až jsme zakrátko spatřili, že cesta před námi končí. Ohledně zlomu zahlédnutého ze vzduchu se naše pesimistické domněnky beze zbytku naplnily Naše cesta tunelem nikam nevedla a dokonce jsme neměli dojít ani k suterénu, z něhož vybíhalo ústí jeskynní štoly.
Svítilna, vrhající světlo na groteskně modelované zdi zatarasené chodby, v níž jsme stáli, vykreslovala ve tmě několik dveřních otvorů v různých stadiích neprostupnosti; a právě z jednoho z nich se linul s obzvláštní intenzitou zápach benzinu - v němž se ztrácel i náznak druhého puchu. Když jsme se zadívali upřeněji, spatřili jsme, že u tohoto konkrétního vchodu byla mimo jakoukoli pochybnost nedávno odstraněna suť. Ať už bylo skrytou hrůzou cokoliv, nyní jsme nabyli dojmu, že se nám k ní otvírá přímá cesta. Myslím, že nikomu nepřipadne zvláštní, že před uskutečněním dalšího pohybu jsme si dali dosti na čas.
Ale přesto, když jsme se nakonec do temného klenutého průchodu odvážili, zpočátku jsme se neubránili určitému zklamání. Neboť na podlaze krypty plné soch a úlomků zdí - krypty ve tvaru dokonalé krychle se stěnami o výšce přibližně šesti metrů - nezůstal žádný objekt bezprostředně rozeznatelné velikostí; instinktivně, avšak marně, jsme se tedy na opačné straně začali rozhlížet po dveřích. Hned nato však Danforthův ostrý zrak rozeznal na zemi místo, kde došlo k manipulaci se sutí; a my jsme okamžitě zapnuli obě svítilny na plný výkon. I když to, co jsme v onom světle spatřili, bylo vlastně prosté a banální, vzhledem ke zjevným implikacím tento takt líčím jen s nejvyšší nechutí. Suť byla v daném místě narychlo zarovnaná a na ní leželo několik nedbale rozesetých malých předmětů; v jednom koutě pak někdo nedávno vylil značné množství benzinu, jež stačilo k tomu, aby vydávalo silný zápach i v ohromné nadmořské výšce této neobyčejné náhorní plošiny. Jinak řečeno, nemohlo jít o nic jiného než o jakýsi druh tábořiště - tábořiště zhotoveného bytostmi na pochodu, kterým, podobně jako nám, zabránila v cestě do propasti nečekaně zatarasená chodba.
Budu teď psát jasně. Poházené věci, jejich drtivá většina, pocházely z Lakeova tábora; tvořily je konzervy otevřené stejně podivným způsobem, jako byly konzervy nalezené na zpustošené základně, spousta vyškrtaných zápalek, tři více či méně záhadně zamazané ilustrované knihy, prázdný kalamář s obrázkovými instrukcemi, zlomené plnicí pero, několik zvláštně rozstříhaných kousků kožešiny a celtoviny, použitá elektrická baterie s návodem k použití, prospekt původně přiložený k našemu typu stanového topidla a hromádka pomačkaných papírů. Už tak to bylo špatné, ale když jsme papíry vyhladili a podívali se, co na nich bylo, narazili jsme na nejhorší. Už v táboře jsme nalezli několik nevysvětlitelně pošpiněných listů, které nás mohly připravit, nicméně vydržet pohled, který jsme papírům věnovali v těchto pradávných kobkách děsivého města, bylo takřka nad naše síly.

I šílený Gedney by mohl nakreslit uskupení teček imitující symboly nalezené na nazelenalých mastcích, jak tomu bylo i v případě nepříčetných pěticípých mohyl; a teoreticky by mohl zhotovit i hrubé, spěšné skicy - různého stupně přesnosti či přesnost naprosto postrádající -, které znázorňovaly sousední části města a značily cestu z kruhovitě zakresleného místa ležícího mimo naši předešlou trasu - místa, jež jsme na plastikách identifikovali jako velkou válcovitou věž a při leteckém průzkumu pak jako ohromnou kruhovou propast - k pěticípé budově, v níž jsme se právě nacházeli, a ústí tunelu v ní ukrytému. Opakuji, že i Gedney mohl tyto skicy vyhotovit; neboť nákresy, jež jsme drželi v rukou, byly zjevně vytvořené jako ty naše, na základě plastik pozdního data nalezených v ledovém labyrintu, byť nešlo n stejná díla, která jsme spatřili a použili my sami. Ovšem tento výtvarný amatér by je nikdy nemohl vyvést zvláštní a sebevědomou technikou snad překonávající, navzdory spěchu a nedbalosti, i dekadentní plastiky, na jejichž základě byly nakresleny - charakteristickou a nezpochybnitelnou technikou Prastarých za dnů největší slávy mrtvého města.

Najdou se lidé, kteří budou tvrdit, že jsme s Danforthem museli být naprosto šílení, když jsme po tom všem nevzali nohy na ramena; neboť naše závěry - navzdory jejich divokostí - byly nyní zcela nezpochybnitelné a takové povahy, o níž se lidem, kteří mé líčení dočetli až na tuto stránku, nemusím vůbec zmiňovat. Možná jsme šílení byli - nenazval jsem totiž ony strašlivé vrchy horami šílenství? Ale mám za to, že podobné rozpoložení - byť nikoli v tak vyhrocené podobě - lze vysledovat i u dobrodruhů stopujících krvelačné šelmy v africké džungli jen proto, aby je mohli vyfotografovat či nastudovat jejich chování. I když jsme tedy byli zpola paralyzováni strachem, uvnitř nás pořád ještě šlehaly plameny úžasu a zvědavosti, které nakonec triumfovaly.

Ovšem že jsme neměli v úmyslu čelit tomu - či těm -, o nichž jsme věděli, že nás předešli; cítili jsme, že v dané chvíli již musí být pryč. Touto dobou už museli najít další nedaleký vstup do podzemního jícnu a vstoupit do kdovíjakých černočerných pozůstatků minulosti, jež na ně v oné nedostižné hlubině mohly čekat - nedostižné hlubině, kterou nikdy předtím sami nespatřili. Pokud byl tento vstup také nepřístupný, vydali se na sever vyhledat další. Pamatovali jsme si, že jsou zčásti nezávislí na světle.

Vzpomenu-li si nyní na onu chvíli, jen stěží si vybavím, jaké přesné podoby nabyly naše nové myšlenky - co to bylo za změnu bezprostředního cíle, která v nás natolik vyostřila pocit očekávání. Rozhodně jsme neměli v úmyslu stavět se tomu, čeho jsme se obávali - nicméně nebudu popírat, že v nás mohlo hlodat nevědomé přání zahlédnout určité věci z nějaké skryté pozorovatelny. Možná jsme se docela nevzdali snahy zahlédnout i podzemní jícen, ačkoli se nám do cesty postavil nový cíl v podobě rozlehlého kruhovitého místa vyobrazeného na pomačkaných nákresech, jež jsme právě našli. Okamžitě jsme je identifikovali jako obludnou válcovitou věž figurující na těch vejranějších plastikách, která se však z výšky jevila pouze jako nesmírný kruhový otvor. Něco na úžasnosti

jejího vyobrazení, třebas jen na spěšně načrtnutých skicách, v nás vzbudilo přesvědčení, že její úrovně pod ledovou vrstvou musí stále představovat oblast mimořádného významu. Kruhový bod snad reprezentoval architektonické zázraky na které jsme ještě nenarazili. Soudě dle soch, na nichž byl vyobrazen, musel být nepředstavitelně starý - a patřil mezi první městské stavby. Plastiky v něm, pakliže byly zachovány, musely být zásadní důležitosti. Navíc mohl tvořit dobré pojítko se světem nahoře - představoval kratší trasu, než byla ta, již jsme nyní pečlivě vyznačovali natrhanými papírky, a pravděpodobně i přístupovou cestu, jíž do hlubin sestoupili ti druzí.
V každém případě jsme si prostudovali úděsné nákresy - jež zcela dokonale potvrzovaly ty naše - a vydali jsme se na cestu ke kruhové struktuře podle uvedené trasy; trasy, kterou naši neznámí předchůdci museli projít už dvakrát. Další blízká brána do propasti se měla nacházet za ní. Není třeba, abych se o našem pochodu - během něhož jsme za sebou zanechávali střídmé množství papírových značek -jakkoli rozepisoval, neboť se odehrával v naprosto stejném duchu jako putování, které nás zavedlo do slepé uličky, vyjma toho, že se držel blíže úrovně země a občas nás zavedl i do chodeb v podzemí. Na několika místech jsme v suti či úlomcích pod nohama zaregistrovali jisté znepokojivé stopy; a jakmile jsme se dostali mimo dosah benzinového zápachu, opět jsme začali slabě - v nárazech - cítit i onen další, odpornější a úpornější puch. Poté, co se směr našeho postupu odchýlil od naší původní trasy, občas jsme okolní zdi osvítili prchavými paprsky jedné svítilny, přičemž jsme si bezmála v každém případě všimli takřka všudypřítomných plastik, jež pro Prastaré musely opravdu představovat hlavní cíl tvůrčí činnosti.
Asi v 21.30, při průchodu klenutou chodbou, jejíž stále více zaledněná podlaha se nacházela patrně už po úrovní země a jejíž strop začínal postupně klesat, jsme před sebou rozeznali silné denní světlo, a mohli jsme tak vypnout svítilnu. Zdálo se, že se blížíme k ohromnému kruhovitému místu a že nejsme nikterak daleko ani od povrchu země s jeho čerstvým vzduchem.Tunel končil obloukem, který byl na tyto megalitické rozvaliny překvapivě nízký, ale i tak jsme toho před výstupem ven mohli zahlédnout mnoho. Za východem se rozprostíralo nesmírné kulaté prostranství - plných šedesát metrů v průměru -, poseté sutinami a zahrnující řadu ucpaných klenutých vchodů, odpovídajících otvoru, z kterého jsme se měli vynořit. Stěny prostranství - všude, kde se jen dalo - byly opatřeny smělými plastikami v podobě spirálových pásů impozantních rozměrů; a navzdory ničivému zvětrání, zapříčiněnému otevřeností celého prostoru, stavěly na odiv uměleckou nádheru mnohonásobně překonávající vše, co jsme dosud poznali. Sutí zavalené dno bylo pokryté silným ledovým příkrovem a my jsme nabyli dojmu, že skutečně nejnižší místo struktury se bude nacházet mnohem hlouběji.
Ústředním objektem celého místa však byla gigantická kamenná rampa, která, poté, co se vyhnula klenutým vchodům ostrým zákrutem do otevřeného dna, se spirálovitě vinula po závratné válcovité stěně jako vnitřní protějšek obludných

věží či zikkuratů dávného Babylonu. Pouze rychlost našeho letu a perspektiva, která smísila šachtu s vnitřními stěnami věže, nám zabránily, abychom si tohoto architektonického prvku povšimli už ze vzduchu, což mělo za následek, že jsme se rozhodli vyhledat pro přístup do prostoru pod ledovým příkrovem jiný vchod. Pabodie by nám vysvětlil, jaké technické vymoženosti držely rampu na svém místě, ale já s Danforthem jsem mohl konstrukci pouze obdivovat a žasnout nad ní. Na několika místech jsme viděli podpěrné trámy a sloupy, ale jejich množství nemohlo postačovat na vykonávání jejich funkce. Celá rampa byla až k současnému vrcholu věže úžasně zachovalá - kterážto okolnost byla vzhledem k vystavení živlům mimořádně pozoruhodná - a její kryt výrazně napomohl k ochraně bizarních a zneklidňujících kosmických plastik na stěnách.
Jakmile jsme vstoupili do děsivého pološera tohoto monstrózního válcovitého prostoru - starého padesát milionů let a bezpochyby tvořícího jádro nejstarší budovy, na níž spočinul náš zrak -, spatřili jsme, že stěny obepínané rampou se tyčí do závratné výšky plných osmnácti metrů. Což, jak jsme si vybavili na základě leteckého průzkumu, znamenalo, že výška ledu kolem věže dosahovala přibližně dvanácti metrů, neboť zející propast, již jsme zahlédli z letadla, se nacházela na vrcholku asi šest metrů vysoké haldy poničeného zdiva, stíněné ze tří čtvrtin svého obvodu mohutnými oblými zdmi řady vyšších rozvalin. Podle basreliéfů původní věž stála uprostřed ohromného kruhovitého prostranství a dosahovala výše snad 150 či 180 metrů, přičemž ji v blízkostí vrcholu zdobily řady horizontálních kotoučů a kolem horního okraje pak řada jehlicovitých vížek. Většina zdiva se očividně zhroutila spíše ven než dovnitř - což bylo jediné štěstí, poněvadž jinak by se roztříštila rampa a celý vnitřní prostor by se ucpal. Za současného stavu rampa vykazovala stopy po těžkém otlučení a nánosy pozůstatků zdiva byly natolik významné, že všechny klenuté vchody u dna jevily známky nedávného odklizení.
Jen chvíli nám trvalo, než jsme došli k závěru, že šlo vskutku o trasu, kterou sestoupili i ti druzí, a že půjde o logickou cestu, kterou se budeme ubírat i my při odchodu, navzdory dlouhému značení, které jsme za sebou nechali jinde. Ústí věže nebylo od úpatí hor a našeho čekajícího letadla o nic dále než velká terasovitá stavba, jíž jsme pod led pronikli původně, a veškeré další průzkumy pod úrovní ledového příkrovu, které jsme při tomto pátrání chtěli provést, se stejně měly odehrávat zhruba v této oblasti. Je to zvláštní, ale stále jsme uvažovali i nad možnými budoucími výpravami - i po tom všem, co jsme viděli a vytušili. když jsme se poté začali opatrně ubírat přes rozvaliny na rozlehlém prostranství, naskytl se našim očím pohled, který na určitou dobu zastínil všechny další otázky.
Šlo o úhledně seřazenou trojici saní, zanechaných ve vzdálenějším koutě nižšího a ven směřujícího úseku rampy, jenž se dosud skrýval před pohledy našich očí. Stály tam - troje saně pohřešované z Lakeova tábora -rozklížené po náročném výkonu, který musel zahrnovat násilné tažení přes dlouhé úseky obnažených sutin a rozvalin a časté přenášení přes místa, která tažením nebylo

možno zdolat. Byly pečlivě a uvážlivě zabalené a opásané a obsahovaly řadu nám dobře známých věcí - benzinový hořák, kanystry s palivem, pouzdra s nástroji, konzervy s potravinami, plachty halící zjevné hromady knih a několik halících méně zjevnou kořist -, vše pocházející z Lakeovy výbavy. Po tom, co jsme našli ve vzdálené kryptě, jsme na současný nález byli do jisté míry připraveni. Skutečný šok nás však čekal, až když jsme přistoupili blíže a uvolnili jednu plachtu, jejíž obrysy nás nezvykle znepokojovaly Zdá se, že shromažďování typických vzorků nezajímalo pouze Lakea; dívali jsme se totiž na dva zmrzlé, dokonale uchované exempláře polepené náplastí v oblasti krku, kde došlo k několika poraněním, a očividně obezřetné zabalené, aby se zabránilo dalšímu poškození. Byla to těla mladého Gedneyho a pohřešovaného psa.

X.

Vzhledem k tomu, že jsme tak brzy po svém tragickém objevu nepřestali uvažovat o vstupu do tunelu a cestě k jícnu, řada lidí nás nyní bude pravděpodobně považovat za otrlé šílence. K tomu mohu jen uvést, že k podobným myšlenkám bychom se vůbec nevraceli, kdyby nebylo jisté konkrétní okolnosti, která se znenadání přihlásila o slovo a udala zcela nový směr našim spekulacím. Přes Gedneyho tělo jsme znovu přehodili plachtu a zůstali jsme stát v jakémsi němém ohromení, když tu se do naší mysli konečně prodraly zvuky z okolí - první zvuky, které jsme zaslechli od sestupu ze vzduchu, v jehož závratných výškách se rozléhalo slabé skučení horského větru. I když tyto zvuky byly dobře známé a zcela běžné, jejich přítomnost v tomto opuštěném, mrtvém světě byla neočekávanější a znepokojivější, než kdyby šlo o cosi groteskního či nepředstavitelného - opět nám totiž převrátily všechny představy o kosmické harmonii.

Pokud by šlo o nějaký náznak onoho bizarního melodického kvílení pokrývajícího širokou škálu hudební stupnice, jež jsme mohli u těch druhých očekávat po Lakeově pitevní zprávě - a na které byla ostatně naše těžce zkoušená představivost připravená při každém zaskučení větru, jež se doneslo k našim uším od objevení hrůzy v táboře -, přijali bychom tuto skutečnost jako jakýsi ďábelsky přirozený rys této nekonečně staré oblasti kolem nás. Hlas ze vzdálených epoch patří na hřbitov vzdálených epoch. Zvuk však otřásl veškerými našimi hluboko usazenými očekáváními - veškerým naším nevysloveným vnímáním vnitřní Antarktidy coby pustiny natolik nezvratně zbavené jakéhokoli pozůstatku normálního života jako neživý měsíční kotouč. To, co jsme zaslechli, nebyl fantasmagorický zvuk nějaké pohřbené blasfémie pradávné země, z jejíž nadpřirozené houževnatosti vyloudilo obludnou reakci nekonečně dlouho nespatřené polární slunce. Naopak šlo o cosi tak směšně běžného, o cosi, s čím jsme byli tak neomylně obeznámeni ze dnů trávených na vlnách poblíž Viktoriiny země a v táboře v zálivu McMurdo, že výskyt tohoto

zvuku na tomto místě, kde se neměl nikdy vyskytnout, v nás vyvolal silný otřes. Krátce řečeno - zaslechli jsme chrčivé zaskřehotání tučňáka.
Tlumený zvuk vyšel z kamenných útrob pod úrovní ledu skoro přímo naproti otvoru, z něhož jsme vystoupili - oblasti zřetelně ležící ve směru oné další přístupové cesty vedoucí do podzemního jícnu. Přítomnost živého mořského ptáka v onom směru - ve světě, jehož povrch už dlouhé, jednotvárné věky nehostil žádný život-, mohla vést pouze k jedinému závěru. A proto se naše první myšlenky napjaly k potvrzení objektivní reality tohoto zvuku. Mastné zazněl víckrát a jako by občas vycházel z více než jednoho hrdla. Při cestě za jeho zdrojem jsme vstoupili do klenutého ústí, z něhož byla vyklizena velká část suti. Když jsme za sebou opět nechali denní světlo, nezapomněli jsme se vrátit ke značení trasy - za pomoci dodatečné zásoby papíru, kterou jsme si s nezvyklým odporem přichystali z jednoho z plachtou zakrytých nákladů na saních.
Jakmile led na zemi nahradila poházená suť zaregistrovali jsme několik zvláštních stop po tažení nákladu; Danforth v jednom případě narazil i na jakýsi zřetelný otisk, jehož popis zde není nikterak nutný. Směr určovaný výkřiky tučňáků se dokonale shodoval s trasou předpověděnou mapou a kompasem, vedoucí k severněji položenému ústí podzemního tunelu, a my jsme byli rádi, že hlavní přístupová a mostů prostá tepna na pozemní a suterénní úrovni se zdá být prostupná. Tunel by podle nákresu měl začínat v suterénu velké jehlanovité budovy, na niž jsme si mlhavě vzpomínali z leteckého průzkumu jako na stavbu mimořádné zachovalosti. Cestou naše jediná svítilna opět vykreslovala obvyklé množství plastik, ale kvůli jejich prozkoumání jsme se již nezastavovali.
Náhle se před námi vynořil rozměrný bílý objekt a my jsme rychle rozsvítili druhé světlo. Je zvláštní, do jak značné míry dokázalo toto nové putování odpoutat naše myšlení od dřívějšího strachu z toho, co na nás zde mohlo číhat. Ti druzí, zanechavší své zásoby na onom rozlehlém kruhovém prostranství, museli mít po své průzkumné cestě k, či přímo do jícnu naplánovaný i návrat; my jsme však nyní zavrhli veškerou opatrnost, jež se s nimi pojila, tak dokonale, jako by ani neexistovala. Tato bílá kolébající se věc dosahovala výšky dospělého muže; a my jsme si ihned uvědomili, že k těm druhým nepatří. Ti byli robustnější a tmaví a podle plastik se po souši navzdory podivnosti své mořské chapadlovité výbavy pohybovali rychle a s velkou jistotou. Ale tvrdit, že ona bílá věc nás hluboce nevyděsila, by bylo pošetilé. Na okamžik nás skutečně zasáhl primitivní děs takřka palčivější, než byly ty nejhorší racionální obavy, jež v nás vzbuzovali ti druzí. Když se pak tento bílý tvor odkolébal do boční chodby po naší levici, kde se připojil k dvěma dalším představitelům svého rodu, kteří jej skřehotavě přivolali, pocítili jsme bleskový nával uvolnění. Šlo pouze o tučňáka - byť mohutného zástupce neznámého druhu, většího než jsou ti nejstatnější tučňáci královští a obludného svou kombinací albinismu a slepoty.

Když jsme se za tímto tvorem vydali do klenuté chodby a zamířili oběma svítilnami na lhostejnou a nedbalou trojici, spatřili jsme, že všichni tři ptáci jsou slepí albíni stejného neznámého a obrovitého druhu. Jejich velikost nám připomínala některé předvěké tučňáky zobrazované na sochách Prastarých a netrvalo nám dlouho, než jsme došli k závěru, že pocházejí z totožného kmene - a přežili jen díky nálezu nějakého teplejšího vnitřního regionu, kde jim věčná tma zničila pigmentaci a způsobila atrofii očí do podoby nadbytečných štěrbin. Ani na okamžik jsme nezapochybovali, že jejich současným domovem je podzemní propast, kterou jsme hledali; a tento důkaz o přetrvávajícím teple a obyvatelnosti záhadného moře nás naplnil nanejvýš podivnými a mírně zneklidňujícími představami.
Také jsme přemýšleli, co tyto tři ptáky vylákalo z jejich obvyklého domova. Stav a ticho obrovského mrtvého města jasně svědčily o tom, že nebylo nikdy oblíbeným sezónním hnízdištěm, zatímco zjevná lhostejnost, s níž trojice reagovala na naši přítomnost, v nás zanechala podivný dojem, že se nenechala vyrušit ani procházející skupinkou těch druhých. Bylo možné, že by se ti druzí pokusili o nějaký agresivní výpad nebo se pokusili zvětšit svou zásobu masa? Pochybovali jsme, zda onen palčivý zápach, který tak nenáviděli naši psi, u těchto tučňáků vzbuzoval vůbec nějakou nelibost; jejich předci byli totiž s Prastarými zřejmě velice zadobře - žili s nimi v přátelském vztahu, který musel v temném jícnu vydržet tak dlouho, dokud v něm Prastaří přetrvávali. Ve vzplanutí starého nadšení pro čistou vědu jsme zalitovali, že tyto abnormální tvory nemůžeme vyfotografovat, ale museli jsme je zanechat jejich skřehotání a pustit se cestou k propasti, jejíž schůdnost byla nyní naprosto nezvratně potvrzena a jejíž přesný směr nám udávaly občasné stopy tučňáků.
Zanedlouho nás strmý sestup dlouhou, nízkou a zvláštně vyzdobenou chodbou bez jakýchkoli odboček přesvědčil, že se konečně blížíme k ústí tunelu. Minuli jsme další dva tučňáky a další jsme zaslechli nedaleko před sebou. Pak chodba vyústila do nesmírného otevřeného prostoru, v němž se nám bezděky zatajil dech - pro-
storu ve tvaru dokonalé obrácené polokoule, nacházející se očividně hluboko pod zemí a dosahující plných třiceti metrů v průměru a patnácti metrů na výšku, přičemž se po celém jejím obvodu otvíraly klenuté vchody s výjimkou pouze jedné části, kde pustě zel černý klenutý otvor, jenž narušoval symetrii kobky do výšky bezmála čtyři a půl metru. Byl to vchod do závratné propasti.
V této nesmírné polokouli, jejíž konkávní strop byl impozantně, byť dekadentně vymodelován do podoby pradávné nebeské báně, se kolébalo několik albínských tučňáků - lhostejných a nevidoucích vetřelců. Černý tunel se ztrácel v nekonečné, strmě se svažující chodbě, jejíž ústí bylo vyzdobeno groteskně vytesanými zárubněmi a překladem. Zdálo se nám, že z onoho záhadného otvoru vychází proudění trochu teplejšího vzduchu a dokonce snad i náznak jakési páry; a my jsme si lámali hlavu, jaké další žijící bytosti kromě tučňáků se mohou skrývat v bezmezné prázdnotě pod námi a nekonečných zákrutech

chodeb pod zemí a v kolosálním pohořím. Také jsme netušili, zda stopa po kouři z horského vrcholu, jež zmátla ubohého Lakea, a stejně tak i zvláštní opar, který jsme zahlédli my sami v blízkostí baštami obklopeného vrcholu, nemohou být způsobeny komplikovaným výstupem podobných par z nezměrných pustin zemského nitra.
Když jsme vstoupili do tunelu, spatřili jsme, že má rozměry- alespoň v počáteční fázi - asi čtyři a půl metru každým směrem; stěny, podlaha i klenutý strop byly tvořeny obvyklým megalitickým zdivem. Stěny byly skromně vyzdobeny kartušemi konvenčních vyobrazení pozdního, úpadkového stylu a celá konstrukce a veškeré plastiky byly kromobyčejně dobře zachovány. Podlaha byla čistá až na jemnou vrstvu suti, v níž byly vidět ven směřující stopy tučňáků a dovnitř vedoucí otisky těch druhých. Čím dále jsme zacházeli, tím tepleji nám bylo; zanedlouho jsme si tedy začali odepínat svrchní oděv. Přemýšleli jsme, zda v hlubinách dochází k nějakým magmatickým pochodům a jak horké je vodstvo onoho černého moře. Zakrátko zdivo vystřídala kompaktní skála, ačkoli si tunel uchovával stejné rozměry a pravidelnost vytesané dekorace. Občas nepravidelně klesající dno nabylo takové strmosti, že do něj musely být vysekány stupně. Několikrát jsme si všimli ústí malých postranních chodbiček neuvedených na našich nákresech, ale žádná z nich nebyla natolik významná, aby mohla působit komplikace při cestě zpátky a všechny do jedné se nabízely jako možná útočiště v případě, že bychom narazili na obávané bytosti vracející se z útrob země. Kolem nás se palčivě šířil nepojmenovatelný puch těchto tvorů. Naše výprava do tunelu se za daných okolností bezpochyby jevila jako sebevražedná pošetilost, ale lákadlo neprobádaných sfér je u některých lidí silnější, než si ostatní dovedou představit - ostatně právě takové puzení nás zavedlo do této nezemské polární pustiny. Cestou jsme spatřili několik dalších tučňáků a přemítali jsme, jak dlouhou vzdálenost asi museli urazit. Plastiky v nás zanechaly dojem, že do propasti je to strmým tunelem asi půldruhého kilometru daleko, ale předchozí pochody nám dokázaly, že pokud jde o poměrné vzdálenosti, nemohli jsme se na nic spoléhat.
Asi po čtyři sta metrech nepopsatelný puch prudce zesílil a my jsme si začali pečlivě všímat nejrůznějších bočních otvorů; které jsme míjeli. Neviděli jsme žádnou páru jako u ústí, ale důvodem byla bezpochyby absence kontrastujícího chladnějšího vzduchu. Teplota rychle rostla a nijak nás nepřekvapilo, když jsme narazili na nedbale poházenou hromadu děsivě známého materiálu. Skládala se z kožešin a celtoviny pocházejících z Lakeova tábora, a my jsme neměli v úmyslu zastavovat se> abychom si prohlédli bizarní tvary, do nichž byly látky rozcupovány. Zanedlouho poté jsme si povšimli rozhodného nárůstu velikostí a počtu postranních chodeb a došli jsme k závěru, že jsme museli dospět do hustě provrtané oblasti pod vyšší částí předhoří. Nepopsatelný zápach se nyní podivně mísil s dalším, bezmála stejně tak odporným puchem - nedokázali jsme určit, jaké povahy byl, ačkoli nám na mysl přicházely představy zahnívajících organismů a možná neznámých podzemních hub. Pak se nečekaně rozšířil náš

tunel, na což nás nákresy nikterak nepřipravily - roztáhl se a zvedl do podoby vysoké přirozeně vypadající eliptické jeskyně s rovným dnem, dosahující asi dvaceti dvou metrů na délku a patnácti na šířku, přičemž z ní do neproniknutelné temnoty vybíhala spousta rozsáhlých bočních chodeb.
Ačkoli se tato jeskyně na první pohled jevila přirozeně, průzkum za využití obou svítilen prozradil, že byla vytvořena umělým stržením několika zdí mezi sousedními štolami. Zdi byly drsné a vysoký klenutý strop byl hustě osázen stalaktity; nicméně kompaktní kamenná podlaha byla uhlazena a byla do mimořádně nezvyklé míry zbavena veškerých zbytků suti, úlomků zdiva a dokonce prachu. S výjimkou chodby, kterou jsme přišli, totéž platilo pro podlahy všech tunelů, jež z ní vybíhaly; tento jev byl natolik pozoruhodný, že jsme si s ním ihned začali lámat hlavu, avšak bezvýsledné. Zvláštní nový puch, který zde nahradil původní nepojmenovatelný zápach, dosahoval hranice nesnesitelnosti, a to do takové míry, že překryl veškeré stopy po svém předchůdci. Cosi na tomto místě s onou vyleštěnou a skoro se blyštící podlahou v nás probudilo silnější dojem nedefinovatelných záhad a hrůzy než cokoli z příšerností, na něž jsme dosud narazili.
Pravidelnost chodby přímo před námi, jakož i větší nmožství tučňáčího trusu nás nenechávaly na pochybách, kterým směrem se máme v této přehršli stejně velkých vchodů vydat. Vrátili jsme se však ke značení cesty útržky papíru pro případ, že by se systém chodeb ještě zkomplikoval; nemohli jsme se totiž už spoléhat na otisky v prachu. Když jsme se opět vydali přímou cestou, posvítili jsme si svítilnou na stěny chodby - a užasle jsme se zarazili, když jsme spatřili, jak nesmírně zásadní změnou v této části chodby prošly veškeré plastiky. Přirozeně jsme si uvědomovali silný úpadek sochařského umění Prastarých v době ražení tunelů a upadajícího řemeslného zpracování arabesek jsme si všímali i v úsecích za sebou. Ale nyní, v tomto hlouběji položeném úseku za jeskyní, byl zjevný náhlý posun vzpírající se jakémukoli vysvětlení - posun v základní povaze, jakož i kvalitě děl, vyjadřující tak hluboké a katastrofální zhoršení dovedností, že nás na něco podobného nemohlo připravit nic v doposud sledovaném tempu úpadku.
Tato nová dekadentní tvorba byla zhrubělá, výrazná a naprosto postrádající jemnost detailu. Byla zapuštěna v příliš velké hloubce, v pásech sledujících stejný obecný styl jako řídce se vyskytující kartuše v dříve prozkoumaných úsecích, ale výška reliéfů nedosahovala úrovně okolního povrchu. Danfortha napadlo, že jde o druhou vrstvu plastik -jakýsi palimpsest vytvořený po zahlazení předchozích obrazců. Svou povahou byly zcela dekorativní a konvenční a sestávaly z hrubých spirál a úhlů, zhruba odpovídajících pětkové matematické tradici Prastarých, přičemž spíše než jako pokračování v této tradici působily jako její parodie. Nemohli jsme se zbavit dojmu, že estetické vnímání skrývající se za technikou se rozrostlo o jakýsi zcela cizorodý prvek - prvek, jak se nechal slyšet Danforth, který stál za vší očividně pracnou substitucí. Tvorba upomínala na to, co jsme vnímali jako umělecký výraz

Prastarých, ale zároveň se od něj znepokojivě odlišovala; a mně neustále tanuly na mysli takové hybridní věci, jako byly po římsku zhotovované palmýrské sochy.
Skutečnost, že si tohoto pásu plastik nedávno všimli i ti druzí, byla zřejmá z přítomnosti vybité baterie ze svítilny, jež ležela na podlaze před jedním z nejtypičtějších obrazců.
Jelikož jsme průzkumem nemohli ztrácet delší čas, po zběžném prohlédnutí jsme se znovu vydali na cestu; i když jsme po zdech často přejížděli kuželem světla, abychom měli přehled, zda se styl dekorací vyvíjí ještě dále. Ničeho jsme si však již nevšimli, třebaže plastiky nebyly na některých místech ani zdaleka tak hojné, neboť stěny byly často přerušovány ústími postranních chodeb s hladkými podlahami. Slyšeli jsme čím dál méně tučňáků, ale měli jsme dojem, že slyšíme slabý náznak nesmírně vzdáleného sboru jejich hlasů kdesi daleko v útrobách země. Nový a nevysvětlitelný puch byl nyní cítit s ohavnou silou a druhý zápach teď už nebylo možné skoro ani rozpoznat. Viditelné obláčky páry před námi upozorňovaly na narůstající rozdíl v teplotě a relativní blízkost černých útesů ohromné propasti. pak jsme na vymetené podlaze před sebou zcela nečekaně spatřili překážky - překážky, které rozhodně nebyly tučňáky -, a jen co jsme se ujistili, že se dotyčné objekty nehýbou, rozsvítili jsme i druhou svítilnu.

XI.

Znovu se dostávám k místu, kde je velice obtížné pokračovat ve vyprávění. V této fázi bych už měl být zocelený; ale existují určité zážitky a dojmy, jež zanechávají příliš hluboké jizvy, aby se mohly zhojit, a nový rozměr citlivosti, v níž vzpomínky pouze probouzejí veškerou původní hrůzu. Jak jsem uvedl, na holé podlaze před sebou jsme spatřili překážky; a mohu dodat, že skoro okamžitě nás do nosu udeřila velmi podivná vlna onoho neznámého silného puchu, jež se nyní zcela evidentně mísil s nepopsatelným zápachem těch druhých, kteří nás v těchto místech předešli. Světlo druhé svítilny rozptýlilo ty poslední zbytky pochyb ohledně povahy překážek před námi a my jsme se k nim odvážili přiblížit jen proto, že jsme viděli, i z dálky; že nám již nemohou ublížit podobně, jako nám nemohlo ublížit šest podobných exemplářů vyjmutých z obludných hrobů s hvězdicovitými značkami v Lakeově táboře.
Tyto kusy byly také neúplné, jako tomu bylo i v případě většiny dříve exhumovaných těl - ačkoli z tratoliště husté, temně zelené tekutiny, jež se kolem nich srážela, bylo možné usoudit, že jejich neúplnost byla mnohem mladšího data. Vypadalo to, že jsou pouze čtyři, i když na základě Lakeových hlášení jsme před sebou mohli očekávat skupinu osmi tvorů. Nikdy bychom nečekali, že je nalezneme v takovém stavu, a hned jsme začali přemýšlet, k jakému příšernému souboji zde v temnotách muselo dojít.

Zaútočíte-li hromadně na tučňáky; divoce vám odpoví svými zobáky; a naše uši nás ve velké dálce ujišťovaly o přítomnosti jejich hnízdiště. Vyrušili je tito druzí v jejich domově a přiměli je k vražednému pronásledování? Nehybné oběti to nenaznačovaly, neboť zobáky tučňáků by na odolných tkáních, rozpitvaných už Lakem, jen stěží mohly způsobit strašné rány, které při našem postupném přibližování začínaly být čím dál zřejmější. Mimoto se ohromní slepí ptáci, jež jsme spatřili, jevili mimořádně mírumilovně.
Došlo tedy k zápasu mezi těmi druhými, a mohli za výsledek oni čtyři nepřítomní? Pokud ano, kde teď byli? Byli nám nablízku a představovali pro nás nějakou bezprostřední hrozbu? když jsme se pomalu a s upřímnou zdráhaností pustili kupředu, bázlivě jsme nahlédli do několika bočních chodeb. Ať už za konfliktem stálo cokoliv, zcela zjevně tučňáky vyděsil a vyhnal je na nezvyklé toulky. Muselo k němu tedy dojít poblíž onoho nezřetelně zaslechnutého hnízdiště v nezměrné propasti před námi, poněvadž jsme nenašli žádné náznaky toho, že by ptáci běžně přebývali v této zóně. Domnívali jsme se, že se v útrobách skal možná odehrál zběsilý boj za běhu, kdy se slabší jedinci snažili dostat zpátky k věcem uskladněným na saních, přičemž je jejich pronásledovatelé pobili. Skoro jako bychom před očima viděli pekelnou bitku mezi nepopsatelně obludnými tvory, kteří se vynořili z černého jícnu za doprovodu ohromného hejna pološílených skřehotajících a zmateně pobíhajících tučňáků.
Opakuji, že jsme se k těmto ležícím a neúplným překážkám blížili jen pomalu a neochotně. Kdybychom se k nim tak nepřiblížili vůbec a naopak vzali nohy na ramena a z toho zrůdného tunelu s kluzce hladkou podlahou a dekadentními plastikami napodobujícími a zesměšňujícími díla, jež nahradily, utekli co nejrychleji pryč ,utekli předtím, než jsme spatřili to, co jsme spatřili, a předtím, než se nám do myslí vypálilo cosi, co nám už nikdy nedovolí svobodně se nadechnout!
Ležící objekty ozářily obě naše svítilny, takže jsme si mohli záhy uvědomit, v čem spočívá hlavní rys jejich neúplnosti. I když byly zmasakrované, stlačené, pokroucené a polámané, jejich hlavní společnou újmou bylo kompletní odtětí hlavy. Všem bytostem chyběla hvězdicovitá hlava s výrůstky; a když jsme se blížili, všimli jsme si, že způsob dekapitace spíše než na běžné stětí jako by upomínal spíše na nějaké ďábelské odtržení či odsání. Zapáchající, temně zelená jícha vytvářela na zemi ohromnou stále se zvětšující kaluž, ale zápach byl už zpolovice překryt novějším a podivnějším puchem, který zde byl cítit palčivěji než kdekoli jinde. Onen druhý nevysvětlitelný puch jsme mohli přiřadit k nějakému bezprostřednímu zdroji, až když jsme se přiblížili na dosah ležících překážek - a jakmile jsme zdroj odhalili, Danforth, jenž si vzpomněl na určité velmi sugestivní plastiky zobrazující historii Prastarých v permu, před 150 miliony let, ze sebe vyrazil zmučený výkřik, který se hystericky rozezněl klenutou a předvěkou chodbou s odpornými palimpsesty.

Já sám jsem se podobného výkřiku jen taktak zdržel; i já jsem totiž zahlédl tato pradávná vyobrazení a musel jsem se s přemáháním obdivovat způsobu, jak anonymní umělec dokázal zpodobnit onen odporný slizovitý povlak, vyskytující se na několika neúplných a ležících Prastarých - těch, které za velké války o opětovné podrobení svou charakteristickou nepříčetnou metodou zabili a zbavili hlavy obludní shoggothi. Byly to hnusné přízračné plastiky, i když líčily dávno minulé, zapomenuté časy; nebol shoggothy a jejich činy by neměla spatřit žádná lidská bytost a žádná bytost by je neměla ani zobrazovat. Šílený autor Necronomiconu se pokoušel nervózně přísahat, že žádný z nich nebyl zplozen touto planetou a že si je představovali pouze drogami zmámení snílci. Beztvará protoplazma schopná napodobování a kopírování všemožných tvarů, orgánů a procesů - vazké shluky bublajících buněk - gumovité, čtyři a půl metru velké sféroidy o nesmírné elasticitě a poddajnosti - otroci sugesce, stavitelé měst - stále podrážděnější, stále inteligentnější stále obojživelnější, schopnější stále většího napodobování -- velký bože! Jaké šílenství vedlo i tyto rouhavé Prastaré k využívání a modelování těchto věcí?

Teprve nyní, když jsme s Danforthem hleděli na čerstvě prolitý a reflexně měňavý černý sliz, jenž se hustě lepil na tato bezhlavá těla a obludně čpěl oním novým neznámým puchem, jehož zdroj si mohla představit pouze chorobná obrazotvornost - který se lepil na těchto tělech a slaběji pableskoval na hladké části bezbožně přepracované zdi v řadě seskupených teček -, jsme pochopili povahu kosmické hrůzy v její maximální míře. Neděsili jsme se oněch čtyř nepřítomných tvorů - neboť jsme dobře tušili, že od nich už žádná hrozba nevzejde! Ubohé stvůry! Koneckonců svým způsobem nebyli nijak zlí. Byli to lidé jiné doby a jiného řádu bytí. Příroda si s nimi zahrála ďábelskou hříčku - jako si ji zahraje se všemi, které lidské bláznovství, zatvrzelost či krutost v budoucnu zatáhnou do této neskutečně mrtvé či spící polární pustiny -, toto byl jejich tragický návrat domů.

Nebyli to ani surovci - protože co vlastně udělali? Strašlivé probuzení v chladu neznámé doby - nejspíše útok chundelatých, zběsile štěkajících čtyřnožců a omámená obrana proti nim a proti stejně tak zběsilým bílým lidoopům s podivnými pokrývkami a výbavou... chudák Lake, chudák Gedney... a chudáci Prastaří! Vědci do posledního okamžiku - udělali něco, co bychom na jejich místě neudělali? Bože, jakou prokázali inteligenci a vytrvalost! Jak se postavili neuvěřitelnému, stejně jako se jejich příbuzní a předci na reliéfech postavili věcem jen o trochu méně neuvěřitelným! Radiata, rostlinné organismy, stvůry, zplozenci z hvězd - ať byli cokoliv, byli to lidé!

Přešli zaledněné vrcholy, mezi jejichž chrámy na svazích vykonávali své dávné pobožnosti a kde se procházeli mezi kapradinami. Našli své mrtvé město zahalené kletbou a podobně jako my ze soch vyčetli historii jeho posledních dní. Pokusili se dojít za svými žijícími druhy do mýty opředených hlubin temnoty, které nikdy nespatřili - a co našli? Toto všechno nám s Danforthem blesklo před očima, když jsme odhlédli od těchto bezhlavých, slizem pokrytých

těl k ohyzdným palimpsestům a ďábelským skupinám teček čerstvého slizu na stěně za nimi - podívali jsme se a pochopili jsme, co muselo triumfovat a přežít v kolosálním vodním městě oné temné propasti prodchnuté vřeštěním tučňáků, odkud se právě začala bledě Hnout zlověstná svíjející se mlha, která jako by přicházela v odpověď na Danforthův hysterický křik.
Šok z odhalení původu tohoto příšerného slizu a autora násilí na Prastarých nás zmrazil do podoby němých, nehybných soch, a úplnou povahu svých myšlenek v dané chvíli jsme odhalili až při pozdějších rozhovorech. Zdálo se nám, že na místě stojíme celé věky, ale ve skutečnosti nemohlo uplynout více než deset či patnáct vteřin. Odporná, bledá mlha se valila kupředu, jako by ji vzadu vířil jakýsi vzdálený pohybující se objekt - načež se ozval zvuk, který zpochybnil mnohé z toho, na čem jsme se právě shodli, a který nás vytrhl z uhranutí a přinutil nás k šílenému běhu kolem vřeštících zmatených tučňáků po naší původní cestě zpátky k městu, megalitickými chodbami utopenými v ledu k rozlehlému otevřenému kruhovitému prostranství a po starobylé spirálovité rampě ve zběsilém bezmyšlenkovitém úprku do venkovního ovzduší příčetnosti a denního světla.
Nový zvuk, jak jsem již naznačil, zpochybnil mnohé z toho, na čem jsme se shodli, neboť zněl tak, jak podle Lakeovy pitvy měli znít ti, jež jsme právě označili za mrtvé. Byl to přesně ten zvuk, jak mi později řekl Danforth, který v nekonečně slabší podobě zaslechl, když se nacházel v místě za zákrutem uličky nad příkrovem ledu; a rozhodně se nesnesitelně podobal skučení větru, jež jsme oba zaslechli v okolí jeskyní u vrcholů hor. I když riskuji, že budu znít dětinsky dodám ještě něco; byť jen kvůli překvapivosti, s níž se Danforthův dojem shodoval s mým. Samozřejmě že k interpretaci nám oběma napomohla běžná četba, ačkoli Danforth naráží na podivné zmínky o netušených a zapovězených zdrojích, k nimž mohl mít přístup Poe, když před stoletím psal svá Dobrodružství Arthura Gordona Pyma. Snad si vzpomenete, že v tomto fantaskním příběhu naleznete slovo neznámého, ale strašlivého a zásadního významu pojícího se s Antarktidou, které neustále vřeštěli obrovití, přízračně sněhobílí ptáci žijící v nitru této zlovolné oblasti. "Tekeli-li! Tekeli-li!" A připouštím, že mám dolem, že přesně toto sděloval nečekaný zvuk linoucí se z míst za postupující bílou mlhou - ono záludné melodické kvílení pokrývající mimořádně široké spektrum hudební stupnice. -
Než stačily doznít tři noty či slabiky, pádili jsme zběsile pryč, i když jsme věděli, že rychlost Prastarých umožňovala jakémukoli jedinci, který by přežil masakr a jehož mohl vyburcovat Danforthův křik a který by se nám vydal v patách, okamžitě nás dohonit, pakliže by o to skutečně stál. Kojili jsme se však mlhavou nadějí, že naše neagresivní chování a projev spřízněnosti smýšlení by bytost, v případě, že by nás chytila, mohly přimět, aby nás ušetřila na životě; byť jen z vědeckého zájmu. Koneckonců, pokud se tento tvor nemusel strachovat o sebe, neměl by pražádný důvod, aby nám ubližoval. Jelikož v této jeskynní spojnici bylo jakékoli ukrývání zbytečné, při běhu jsme svítilnou

zamířili za sebe a spatřili jsme, že mlha začíná řídnout. Měli jsme nakonec zahlédnout úplný a živoucí exemplář těch druhých? Znovu se ozvalo ono zlověstné melodické kvílení - „Tekeli-li! Tekeli-li!"
Potom, jen co jsme si všimli, že nad svým pronásledovatelem pomalu získáváme náskok, nás napadlo, že tvor může být i zraněný. Nemohli jsme však nic riskovat, nebol se k nám zjevně přibližoval v reakci na Danforthův křik, nikoli tedy proto, že by prchal před něčím jiným. Načasování bylo příliš těsné na to, aby připouštělo pochybnosti. Ohledně polohy oné hůře představitelné a hůře popsatelné noční můry - oné zapáchající, nespatřené hory sliz dštícího protoplazmatu, jehož plémě dobylo propast a vyslalo na zemský povrch předvoj, jenž přetvořil plastiky a proplétal se podzemními kobkami - jsme si nedokázali vytvořit žádnou představu; a jen s opravdovou bolestí jsme vystavovali tohoto pravděpodobně zuboženého Prastarého - snad jediného přeživšího - nebezpečí opětovného odchycení a nevypověditelnému osudu.
Díkybohu že jsme nezvolnili tempo. Svíjející se mlha opět zhoustla a hnala se kupředu s narůstající rychlostí; zatímco tučňáci za námi vřeštěli, vřískali a vykazovali známky paniky, která byla vzhledem k poměrně nevelkému zmatku, jenž je opanoval, když jsme je míjeli my, zcela překvapivá. Ještě jednou se ozvalo zlověstné kvílení o typicky velkém rozsahu - „Tekeli-li! Tekeli-li!" Mýlili jsme se. Ta věc nebyla raněná, jen se zastavila při nálezu mrtvol svých zabitých druhů a ďábelského slizovitého nápisu nad nimi. Nikdy jsme se neměli dozvědět, co tento démonický nápis znamenal - ale pohřbení tvorové v Lakeově táboře dokazovali, jak velkou důležitost tyto bytosti připisovaly svým mrtvým.
Naše lehkovážně rozžatá svítilna před námi vykreslila ohromnou otevřenou jeskyni, kde se setkávaly různé chodby, a my jsme byli rádi, že opouštíme všechny ty morbidní přetvořené plastiky -jež jsme kolem sebe spíše cítili, než viděli.
Další myšlenka, kterou nám vnukla přítomnost jeskyně, se týkala možnosti netřesení našeho pronásledovatele v tomto chaotickém ohnisku širokých tunelů. V otevřeném prostoru se potácelo několik slepých albínských tučňáků a bylo bezmála jasné, že jejich strach z blížící se bytosti hraničí s nevysvětlitelností. Kdybychom v této fázi ztlumili svítilnu na nejmenší intenzitu vyhovující našim cestovním potřebám a drželi ji přímo před sebou, pohyby vyděšených skřehotajících ptáků za námi by mohly zakrýt ozvěnu našich kroků, zaclonit skutečný směr našeho útěku a snad i svést pronásledovatele na falešnou stopu. V převalující se a vířící mlze mohla zanesená a matná podlaha hlavního tunelu, na rozdíl od dalších obludně se lesknoucích štol, jen stěží tvořit výraznou dominantu, a to, jak jsme se mohli domnívat, i pro speciální smyslové ústrojí, které Prastarým pomáhalo být v případech nouze částečně, ač ne zcela dokonale, nezávislými na světle. Vlastně i my sami jsme se obávali, abychom ve spěchu nesešli z cesty. Rozhodli jsme se totiž, že půjdeme přímo k mrtvému městu; zabloudění by v těchto neznámých chodbách pod předhořím mohlo mít nedozírné následky.

Fakt, že jsme přežili a vyšli ven, je dostatečným důkazem toho, že náš pronásledovatel se pustil špatným tunelem, zatímco my jsme řízením prozřetelnosti vnikli do toho správného. Jen tučňáci by nás zachránit nedokázali, ale ve spojitosti s mlhou se jim to nicméně podařilo. Pouze šťastná náhoda tomu chtěla, že v klíčovém okamžiku vířící páry neztratily svou hustotu, neboť celou dobu se nepřestávaly převalovat a hrozit rozptýlením. Než jsme vyběhli z obludně přetvořené chodby do jeskyně, mlha se na vteřinu stačila zvednout; a my jsme poprvé a nepříliš zřetelně zahlédli blížící se bytost, když jsme vrhli poslední a zoufale bázlivý pohled dozadu, který předcházel definitivnímu ztlumení svítilny a vmísení se mezi tučňáky v naději, že se vyhneme pronásledování. Pokud byl osud, jenž nás skryl, šťastný, věc, přes niž jsme přejeli očima, byla jeho přesným opakem; neboť tomuto záblesku prchavého pohledu lze připsat plnou polovinu hrůz, jež nám od té doby nedávají spát.

Přesným motivem ohlédnutí patrně nebylo nic jiného než dávný instinkt pronásledovaného určit povahu a postup pronásledovatele; nebo možná šlo o mimovolný pokus zodpovědět podvědomou otázka položenou jedním z našich smyslů. Při útěku, se všemi schopnostmi upřenými na otázku přežití, jsme nebyli ve stavu, kdy bychom si mohli všímat a analyzovat detaily; ale i přesto naše skryté mozkové buňky musely žasnout na sdělením, jež jim přicházelo z čichového ústrojí. Později jsme si uvědomili, o co vlastně šlo: náš úprk před zapáchajícím povlakem slizu na bezhlavých tělech Prastarých a současné přibližování pronásledovatele nevyústily do výměny zápachů, jíž se dožadovala logika věci. V sousedství ležících mrtvol jednoznačně převládal nový a do daného okamžiku nevysvětlitelný puch; ale touto dobou měl už rozhodně ustoupit nepopsatelnému zápachu, jenž jsme si spojovali s těmi druhými. To se však nestalo - místo toho se tento nový a nesnesitelnější puch kolem nás šířil s neztenčenou měrou a každou vteřinou nabíral na dávivě neumdlévající intenzitě. Otočili jsme se tedy - zdá se, že zároveň; ačkoli náznak pohybu jednoho z nás musel vzbudit imitaci u druhého. Při tomto pohybu jsme zapnuli obě svítilny na maximální výkon a zamířili je do přechodně prořídlé mlhy; buď z čiré primitivní snahy spatřit vše, co bylo možné, nebo v méně primitivním, ale stejně nevědomém pokusu oslnit pronásledovatele předtím, než jsme světlo ztlumili a vmísili se mezi tučňáky kolébající se v ohnisku labyrintu před námi. Co jsme to provedli! Ani sám Orfeus, ani Lotova žena za ohlédnutí tolik nezaplatili. A opět se ozvalo ono nepříčetné kvílení o velkém rozsahu - „Tekeli-li! Tekeli-li!"

Budu upřímný - ačkoli nedokážu být zcela popisný - a vylíčím, co jsme viděli; byť jsme v onom okamžiku citni, že věc nesmíme přiznat ani sami před sebou. Slova předkládaná čtenáři ani zdaleka nenaznačí obludnost pohledu, který se nám naskytl. Natolik ochromil naše vědomí, až se divím, že jsme si uchovali zbytky rozumu na to, abychom ztlumili svítilny, jak jsme si předsevzali, a vrhli se do správného tunelu vedoucího clo mrtvého města. Musel nás vést čirý instinkt - snad lépe než by to dokázal rozum; ačkoliv pokud nás zachránil on,

pořád jsme platili velkou cenu. Příčetnosti nám tedy věru příliš nezůstávalo. Danforth byl naprosto vykolejený a první věc, na niž si vzpomínám při zpáteční cestě, bylo jeho lehkomyslné prozpěvování hysterických frází, v nichž jsem ze všech lidí na světě pouze já mohl odhalit něco víc než šílený nesmysl. Fistule jeho monotónního zpěvu se v ozvěnách proplétala se skřehotáním tučňáků; odrážela se od kleneb nad našimi hlavami - a díkybohu - i od nyní prázdných kleneb za námi. Do zpěvu se nemohl pustit okamžitě - jinak bychom nebyli naživu a neřítili bychom se slepě chodbou. Třesu se při pomyšlení, jakou další reakci jeho nervového systému mohlo způsobit něco jen nepatrně jiného.

„South Stanou Under - Washington Under - Park Street Under - Kendall - Central - Harvard..." Ten ubožák recitoval dobře známá jména stanic podzemní dráhy mezi Bostonem a Cambridge, jež ubíhá pod naší mírumilovnou rodnou zemí v Nové Anglii, vzdálené tisíce kilometrů, avšak jeho rituální zpěv pro mne nebyl ani banální, ani ve mně nevzbuzoval touhu po domově. Vzbuzoval ve mně pouze hrůzu, poněvadž jsem neomylně poznával obludnou, zlověstnou analogii, která jej vyvolala. Při pohledu nazpátek jsme čekali, že pakliže bude mlha dostatečně řídká, spatříme strašlivou a neuvěřitelně se pohybující bytost, o níž jsme si již dříve vytvořili jasnou představu. Co jsme však uviděli - neboť mlha opravdu zlovolně prořídla -, se od našich představ naprosto lišilo, bylo to nepopsatelně odpudivější a ohavnější. Šlo o naprosté a objektivní ztělesnění „nepatřičné věci" z představivosti spisovatele fantaskní literatury; a její nejbližší srozumitelná analogie by se týkala ohromného řítícího se vlaku podzemní dráhy, jak bývá viděn ze staničního nástupiště - mohutný černý předek závratně se nořící z nekonečné podzemní hlubiny, posázený podivně zbarvenými světly a vyplňující strašlivý tunel, jako píst vyplňuje válec.

My jsme však na žádném nástupišti nestáli. Nacházeli jsme se přímo před tímto přízračným pružným sloupcem smrduté černé pableskující hmoty, jež kompaktním sunutím procházela svým čtyři a půl metru dlouhým sinusovým pohybem, přičemž nabírala na strašlivé rychlosti a hnala před sebou spirálovité, znovu houstnoucí mračno bledé mlhy z útrob země. Byla to ohavná, nepopsatelná věc ohromnější než jakýkoli vlak podzemní dráhy - beztvaré nakupení protoplazmatických bublin. slabě zářící, opatřené bezpočtem dočasných očí, jež se vynořovaly a zase zanořovaly jako puchýře nazelenalého světla po celé přední části řítící se k nám chodbou tunelu, drtící zoufalé tučňáky a klouzající po vlhce se lesknoucí podlaze, kterou tato věc a jí podobné přízračně zbavily veškerého smetí. I nadále se ozývalo tajuplné výsměšné volání - „Tekeli-li! Tekeli-li!" Až jsme si konečně uvědomili, že ďábelští shoggothi - jimž život, myšlení a tvárné předobrazy orgánů předali Prastaří a kteří nedisponovali žádným vlastním jazykem kromě toho, jenž vyjadřovala uskupení teček - neměli ani hlas, pakliže nenapodobovali řeč svých pradávných pána.

XII.

Pamatuji si, jak jsme s Danforthem vyběhli do ohromné, plastikami vyzdobené polokoule a jak jsme se ubírali zpět gigantickými místnostmi a chodbami mrtvého města; jde však čistě o útržky snů, s nimiž se nespojuje žádná vzpomínka na vůli, podrobnosti či fyzickou námahu. Jako bychom se vznášeli ve světě mlhy nebo v dimenzi bez času, kauzality či přesného umístění. Šedé polosvětlo ohromného kruhového prostranství nás poněkud probralo k životu; ale nepřiblížili jsme se ani k saním s jejich nákladem, ani jsme nevěnovali další pohled Gedneymu či psovi. Leží v podivném a kyklopském mauzoleu a já doufám, že v něm budou nerušeně ležet až do konce věků.

Až při namáhavém výstupu po ohromné vinoucí se rampě jsme poprvé pocítili strašlivou únavu a nedostatek dechu, za něž. mohl běh v řídkém vzduchu náhorní plošiny; ale ani strach z kolapsu nás nepřinutil k odpočinku předtím, než jsme doběhli ven do známého světa slunce a nebe. Na našem odchodu z hlubin dob dávno minulých bylo cosi neurčitě patřičného; protože když jsme se dýchavičně ploužili vzhůru po vnitřním obvodu osmnáct metrů vysokého válce dávného zdiva, zahlédli jsme vedle sebe nepřerušované procesí impozantních plastik vyvedených ranou a neúpadkovou technikou této mrtvé rasy - rozloučení Prastarých, které napsali před padesáti miliony lety.

Když jsme se konečně vyškrábali na vrchol, všimli jsme si, že stojíme na vysokém pahorku rozpadlých stavebních dílů; na západ od nás se tyčily oblé zdi ještě vyšší kamenné struktury a na vchod za zvětralými budovami se zvedaly mlčenlivé hory ohromného horského pásma. Prasklinami v zubatých rozvalinách rudě nakukovalo půlnoční antarktické slunce visící nízko u jižního obzoru a v kontrastu s nám relativně známějšími rysy polární krajiny se strašlivý věk a mrtvolnost přízračného města zdál mnohem nehostinnější. Nebe nad námi bylo jednou velkou vířící a opalizující masou řídké ledové mlhy a srdce a plíce nám svíral chlad. Znaveně jsme odložili brašny s výzbrojí, jež jsme instinktivně svírali během celého zoufalého útěku, zapnuli jsme si své teplé oděvy začali jsme klopýtaně scházet po pahorku a předvěkým kamenným bludištěm jsme se vydali na pochod, který nás mil dovést k tápati hor, kde čekalo naše letadlo. O tom, co nás vyhnalo z temnoty záhadné a starobylé podzemní propasti, jsme se nijak nezmiňovali.

Ani ne za čtvrt hodiny jsme narazili na strmou cestu do předhoří - pravděpodobně pradávnou terasu -, po níž jsme původně sešli, a mezi nepříliš hojnými rozvalinami na svahu před sebou jsme zahlédli i tmavý trup letounu. V půli stoupání k našemu cíli jsme se na. chvíli zastavili, abychom nabrali dech, a ještě jednou jsme se otočili, abychom pohlédli na fantastický předvěký labyrint neuvěřitelných kamenných tvarů pod sebou - který se opět mysticky rýsoval proti nedosažitelnému západnímu horizontu. Když jsme tak učinili, všimli jsme si, že vzdálená obloha přišla o svůj ranní opar; neklidná ledová mlha se přesunula k zenitu, kde se zdálo, že její nepravé kontury každým okamžikem nabudou jakési bizarní podoby, jíž se však bály dát definitivní či rozhodný tvar.

Na vzdáleném bílém obzoru za groteskním městem se nyní obnažovala nezřetelná přízračná linie nepravidelné fialové barvy, jejíž špičaté vížky se snově tyčily na pozadí vábivé narůžovělé západní oblohy, Starobylá plošina, kterou jako nepravidelná stužka stínu ubíhalo propadlé koryto dávné řeky, se zvedala směrem k jejímu mihotavému okraji. Na okamžik jsme se nechali unášet obdivem k nezemsky kosmické krásе této scenérie, načež se do našich duší začal vkrádat neuchopitelný děs. Neboť touto vzdálenou fialovou linkou nemohlo být nic jiného než strašlivé pohoří zapovězené země - ty nejvyšší pozemské vrcholy a ohnisko pozemského zla; útočiště nepojmenovatelných hrůz a dávných tajemství; vzbuzující respekt a úctu v těch, kdo se báli vytesat jejich význam; nepoznané žádnou pozemskou živou bytostí, ale navštěvované zlověstnými blesky a vysílající zvláštní paprsky přes planinu za polárních nocí - bezpochyby neznámý archetyp obávaného Kadathu v Chladné pustině za hranicemi obludného Lengu, o němž vyhýbavě šeptají bezbožné starodávné legendy. Byli jsme prvními lidskými tvory kteří je kdy spatřili - a já snažně doufám, že i posledními.

Pokud kamenné mapy a vyobrazení v předlidském městě nelhaly, tyto záhadné fialové hory od nás nemohly být dále než 500 kilometrů; což však nikterak neubíralo na ostrostí, s níž vystrkovaly své tajuplné vrcholky nad vzdálený zasněžený okraj, upomínající tak na zubatý lem obludné cizí planety chystající se vplout do nepoznaných nebes. Jejich výška se tudíž musela vymykat jakémukoli srovnání - čněly do řídkých atmosférických vrstev obývaných tak neurčitými plynnými přízraky, o nichž mohlo šeptat jen několik málo ukvapených letců zřítivších se z oblohy při nevysvětlitelných pádech. Když jsem na ně pohlížel, bázlivě jsem si vybavoval jisté reliéfní náznaky věcí, které velká dávná řeka odplavila z jejich prokletých svahů až do města - a ptal jsem se, kolik rozumu a kolik bláhovosti se zračilo ve strachu těch Prastarých, již je tak zdrženlivě zpodobňovali. Vzpomínal jsem si, že jejich severní okraj se musí blížit k pobřeží Země královny Mary, kde ve vzdálenosti necelých šestnácti set kilometrů v současné době působí expedice sira Douglase Mawsona; a doufal jsem, že žádná neblahá náhoda neumožní siru Douglasovi a jeho mužům spatřit, co může ležet za hranicí ochranného pobřežního pásma. Podobné myšlenky v dané chvíli vyjadřovaly míru mé vyčerpanosti - a Danforth se na tom zdál být ještě hůře.

Avšak ještě než jsme minuli rozlehlou hvězdicovitou ruinu a dospěli k letadlu, naše obavy se soustředily na nižší, ovšem stále dosti rozsáhlé pohoří, jež jsme měli zakrátko přeletět. Z tohoto předhoří pustě a hrozivě vyrůstaly na pozadí východní oblohy černé svahy poseté rozvalinami a připomínaly nám ony zvláštní asijské malby Nicholase Roericha; a když jsme pomysleli na ohavnou soustavu chodeb, jimiž byly protkány, a na obludné amorfní bytosti, které se mohly v oblacích puchu svíjivě proplazit až do těch nejvyšších dutých vrcholů, začínali jsme propadat panice při představě, že se budeme muset znovu vznášet nad tajuplnými jeskynními otvory, kde skočení větru připomínalo neblahé

melodické kvílení pokrývající široké spektrum hudební stupnice. A abychom se cítili ještě hůře, v okolí některých vrcholů jsme spatřili jasné stopy mlhy - jako je musel vidět i chudák Lake, který je omylem připsal vulkanické činnosti -, vyvolávající v nás děsivé představy podobné mlhy, před níž jsme teprve nedávno utekli; a představ nekalého, hrůzu plodícího jícnu, z něhož veškeré podobné páry povstávaly.
Letadlo bylo v pořádku a my jsme si nemotorně oblékli své těžké letecké kožichy. Danforth bez potíží nastartoval a za chvíli jsme se již hladce vznášeli nad přízračným městem. Pradávné kyklopské zdivo se pod námi táhlo stejně, jak když jsme je spatřili poprvé - před tak krátkou, a přesto tak dávnou dobou -, a my jsme začali stoupat a testovat vítr v přípravě na průlet průsmykem. V jisté velmi velké výšce se musel nacházet silný vzdušný vír, neboť mračna ledového prachu se v zenitu seskupovala do všemožných fantastických tvarů; avšak ve výšce sedmi tisíc dvou set metrů, úrovni potřebné pro přelet, byly letové podmínky docela příznivé. Zatímco jsme se blížili k čnícím vrcholům, opět se ozvalo podivné kvílení větru a já jsem spatřil, jak se Danforthovi u řízení roztřásly ruce. I když jsem byl ve věci pilotování jen pouhý amatér, v dané chvíli mne napadlo, že při nebezpečném průletu mezi horami bych si vedl lépe; a když jsem navrhl, že si vyměníme místa a já se zhostím jeho povinností, Danforth nic nenamítal. Snažil jsem se soustředit na řízení a uchovat si chladnou hlavu a zíral jsem do prostoru narudlé vzdálené oblohy mezi útesy průsmyku - přičemž jsem zarputile odmítal věnovat pozornost mračnům par vznášejícím se kolem horských štítů a přál jsem si, abych si jako Odysseovi muži míjející Sirény mohl zacpat uši, a zabránil tak zneklidňujícímu větrnému kvílení před vnikáním do mého vědomí.
Avšak Danforth, zbavený nutnosti řídit a s nervy vydrážděnými do nebezpečné míry, nedokázal být zticha. Cítil jsem, jak se otáčí a vrtí sebou, když se ohlížel za strašidelným vzdalujícím se městem, když pohlížel kupředu na jeskyněmi protkané a krychlemi osázené štíty když úkosem shlížel na zasněžené předhoří zastavěné baštami, i když vzhlížel k vířícímu a groteskně podmračenému nebi. Právě tehdy když jsem se snažil bezpečně proletět průsmykem, nás jeho nepříčetné výkřiky přivedly na dosah neštěstí, neboť já sám jsem na okamžik ztratil hlavu a začal jsem bezmocně zápolit s mechanismem řízení. Za chvilku jsem se však ovládl a průlet jsem zdárně dokončil - obávám se však, že Danforth už nikdy nebude takový, jaký býval.
Uvedl jsem, že Danforth mi odmítá sdělit, jaká byla povaha oné poslední hrůzy, která v něm vyvolala tak nepříčetný vřískot - hrůzy, která, jak jsem si tragicky vědomý může za jeho současný nervový kolaps. Když jsme doletěli na bezpečnou stranu pohoří a pomalu se snášeli k táboru, na pozadí skučícího větru a řevu motorů jsme si hlasitě vyměnili několik informací, ale ty se týkaly do značné míry pouze slibů mlčenlivosti, k nimž jsme se zavázali ve chvílích, kdy jsme se chystali opustit přízračné město. Shodli jsme se, že jisté věci nejsou určené veřejnosti a lehkovážným debatám - a já bych se o nich nikterak

nezmiňoval, pakliže by nebylo třeba za každou cenu zastavit expedice Starkweathera a Moorea a dalších. Pro klid a bezpečí lidstva je naprosto nutné, aby určité temné mrtvé končiny světa a některé jeho neznámé hlubiny byly jednou provždy ponechány na pokoji, nemají-li se opět probudit spící zrůdy a nemají-li se z černých doupat začít znovu krást a šplouchavě vynořovat bezbožně přežívající noční můry dychtící po nových a rozsáhlejších výbojích.

Jediné, co mi Danforth kdy naznačil, je skutečnost, že onou poslední hrůzou byla fata morgána. Tvrdí, že nešlo o nic, co by souviselo s krychlemi či s jeskyněmi ozvěnou znějících, výpary opředených, červovitě provrtaných hor šílenství, jež jsme přeletěli; nýbrž o jediný fantasmagorický, démonický pohled, v trhlině v zenitu vířících mračen, na to, co leží na odvrácené straně oněch dalších západních fialových hor, jimž se Prastaří tak vyhýbali a jichž se tak obávali. Je velice pravděpodobné, že Danforth spatřil přelud zplozený předcházejícím vypětím, jemuž jsme museli čelit, a skutečnou, byť znovu nespatřenou fata morgánou pustého města za horami, již jsme sledovali v blízkostí Lakeova tábora předcházejícího dne; byla ovšem natolik působivá, že jí Danforth dodnes trpí.

Velmi vzácně nesouvisle a nepodloženě šeptá o „černé propasti", „otesaném okraji`; „protoshoggothech","masivních zdech bez oken sahajících do pěti dimenzí", „nepopsatelném válci", „dávném majáku"„Yog-Sothothovi"," prapůvodním bílém rosolu"„barvě z vesmíru"„křídlech","očích v temnotě"„měsíčním žebříku"„původním, věčném, nesmrtelném" a dalších bizarních představách; avšak když je plně při smyslech, toto všechno popírá a připisuje to své podivné a morbidní četbě z počátku dospělosti. O Danforthovi se vskutku ví, že patří mezi těch několik málo osob, jež se odvážily přečíst celý červotoči prožraný Necronomicon, který je pod zámkem přechováván v univerzitní knihovně.

Vysoko na obloze, když jsme prolétávali soutěskou, zcela jistě vířily mlhy; a ačkoli jsem nespatřil zenit, dosti snadno si dovedu představit, že pohybující se částečky ledového prachu mohly nabývat prazvláštních forem. Představivost, obeznámená s tím, jak sugestivně se v těchto vrstvách neklidných mračen mohou někdy odrážet, lámat a zvětšovat vzdálené scenérie, mohla velmi lehce přispěchat se zbytkem - a samozřejmě že se Danforth zmínil o všech těchto konkrétních hrůzách až v době, kdy jeho paměť měla příležitost dovolat se dávných čtenářských zážitků. V jediném pohledu by tolik věcí nemohl nikdy obsáhnout.

V dané chvíli se jeho vřískot omezoval na opakování jediného šíleného slova pocházejícího z až příliš zřejmého zdroje:

„Tekeli-li! Tekeli-li!"